PAGES MISSING WITHIN THE BOOK ONLY

Damage Book

ఏదివ్యపూరుషు లీ శాద్వలాంకూర
శేఖరమ్ముల లిఖంచిరో యివెల్ల !
ఈవాయువీచిలో నేయప్సరస్సమా
జము నింపిరో గీతిసముదయంబు !
ఏదివ్యశిల్పు లీ రోదసీకుహరాన
వ్రాసిరో దివ్యశిల్పంబు లిన్ని !
ఈవథాంతరమునం దే పురాణమునీంద్ర
సంతతులో ప్రశంసలు పొనర్తు,
ఎటుఁగనినఁ బూర్వపల్లవనృపచరితలె
వ్రాయఁబడి, పాడఁబడి, గీయఁబడి, యుపన్య
సింపఁబడి శ్రోత్రపేయమై చెన్నుదాల్చె
నీయతీంద్రియశక్తి నా కెట్టు లబ్బె !

ఈపొలా లెంత చే వెక్కించుకొన్నవో !
గుండె వ్రయ్యు సముద్రగుప్త డడలె,
ఈనేలపావిత్ర్య మెంత కుంభించెనో !
చిత్రరథస్వామి సేవలు కొనె,
ఇట పల్లవులరాచయెలనాగ లేవ్రత
మ్ములు చేసిరో ! లచ్చి నిలుకడపడె,
ఈకాశ్యపీఖండ మేశరజ్జ్యోత్స్నలో
పులకించెనో ! కీర్తి తెలుపులూరె,

ఇట నెచట త్రవ్వినను బంగరేనఁట, యది
యెంత శ్రీయొ, యదెంత రాజ్యేందిరయొ, ప
దానతనఖాగ్రపాతనిర్యన్నిధాన
మైన యీచోట నుపభోగ్యమయ్యె నేడు !

ఈపొదలం జరించుచు నహీనమహో
మహిమానుభావమా నేపురవీథులందొ
చరియించుచునుంటి నటంచుఁ, బారతంత్ర్య
పతితుండ నయ్యును పురామహాదాంధ్రమునన్
స్వతంత్రుఁడౌ నేపురుషుండనో యనుచు నీభ్రమ
సత్యముగా తలంచుదున్ !

ఏపల్లవనృపాలు డెత్తిన బావుటా
చాళుక్యనృపులరాజ్యంబునందు,
ఏదేశికవిత పాలించిన కవిరాజు
నన్నయ్య వ్యాకరణంబునందు,
ఏయులిఁ జెక్కునే ర్పేలు మహాశిల్పి
గోదావరీనదీఘోషయందు,
ఏతొంటి తెలుగుల యెక్కువాచారమ్ము
బలవన్నృపుల ప్రాభవమ్మునందు
సమసిపోయెనో ఉన్మత్తసామజంబు
కొలను జొరబడి తమ్మితూడులను పెరికి

కానుకనై ధరాధిపులకాళ్ళకడం
బొరలాడి వాడిపోలేను, ధరాపరాగపటలీ
మలినమ్మగు ద్వారతోరణాస్థానమునం
దురింబడగజాలను, దోసిటిపేరి ఘోరకారా
నరకమ్మునం దునురు రాల్పగలేను
నిమేషరక్తినై.

తేనెలకోసమై కొదమ తేటులదాటు లొనర్పు
నృత్యగీతానునయమ్ముగాని, మలయానిలుకౌగిట
బుల్లరించు సౌఖ్యానుభవమ్ముగాని,
తరుణారుణరాగకదుష్ణచుంబనశ్రీ
నవకమ్ముగాని, పరితృప్తి యొసంగదు
నా కొకింతయున్.

నీచపుదాస్యవృత్తిమననేరని శూరత
మాతృదేశసేవాచరణమ్మునం
దసువు లర్పణసేసినవారిపార్థివశ్రీ
చెలువారుచోట, తదసృగ్రుచులన్ వికసించి,
వాసనల్ వీచుచు రాలిపోవగవలెం
దదుదాత్తసమాధిమృత్తికన్ !

వేదుల

పృథివీ ప్రశంస

ఓ విశాలావనీ!
శోభాతిపావనీ!
ఆరంభపుణ్యక్షణముల నీశుఁడు విసరిన నాఁటి
నీ యాదిసౌభాగ్య మెటుల వెల్గెనో? భవదీయశాటి
యాకుపచ్చనియాకులో!
పండువెల్తురురేకులో!
నిన్ను ప్రశ్నింపఁగాఁజాల, నీనాఁటి ప్రొద్దుటిపూఁట
గంభీరమై ప్రవహించె నీదుసౌందర్యంపుపాట,
ఓ విశాలావనీ!
శోభాతిపావనీ!

కాంతికల్లోలినీ!
వైభవశాలినీ!
సీతాసతీవేణి నడఁగి వాడిపోవనిపూవుఁ బోలి,
దినదినాపూర్వమై పొడుచు, తావకీనవిభాతకేళి
ప్రాభాతగానమ్ములా,
నీ యస్తమానమ్ములా,
ఏవి సుందరతరమ్ములోకో? మెట్టి గీతాపరిమళము
ఆనందవీథి నాడించు నీహృదయసరోజదళము?
కాంతికల్లోలినీ!
వైభవశాలినీ!

ధవళయశోవతీ !

స్నిగ్ధతేజోవతీ !

పాఱెడుకాల్వలచెంత వీచెడుగాడ్పుల వినుచు,
నీ యుదాత్తలలాటరేఖ పులకలునూప కన్గొనుచు,
త్వత్తాళాయమానమ్ములై
శ్యామాయమానమ్ములై
దవ్వులనున్న వెదుళ్ళు కలిసి కంఠములెత్తి పాడ
తల్లి, నీయొడిలోన నడగి యల్లరిలేక విన్నాఁడ !

ధవళయశోవతీ !

స్నిగ్ధతేజోవతీ !

హే నవమోహినీ !

హే దయావాహినీ !

చూడ సుందరములై యడరు నాశృంఖలమ్ములఁ ద్రెంచి,
నా మేలివాకిళ్ళ దాఁటి, విందు నీ మధురవిపంచి,
బంగారుతోరమ్ములన్,
నా రత్నహారమ్ములన్
గైకొని, నా కిమ్ము జనని నీ మృత్తికారేణుకణము,
శాద్వలశ్యామలవీథి వికసించు పచ్చప్రాంగణము!

హే నవమోహినీ !

హే దయావాహినీ !

అబ్బూరి

భవిష్యద్దర్శనము

సందె ముత్తైదువసరిగవలిపంబు
వరివెన్ను పావలు పట్టి లాగంగ,
వాత్సల్యమునఁ బైకి వంగెనో యనఁగ
జెంగావినిగ్గులు చేలపై నలమె;

ఈ రామణీయక మీక్షించి యింటఁ
గాలు నిలువక యూరికడపట నున్న
పొలమున విహరింపఁబోతి నొంటరిగ,
చిన్నతిన్నగ వీచు తెమ్మెరలవలన
వెన్నులు బంగారువీచులై రేఁగెఁ!

కాంతియు గానంబుఁ గలసి యనూహ్య
మగు నింద్రియవిషయమై కానిపించె;
అచ్చోట నానంద మనుభవించుచును
నొక్కింత కూర్చుండియుంటి నిశ్చలత;

అంతలోఁ గెంజాయ లంతరింపంగఁ
గప్పెను బ్రకృతి నక్షత్రసంఖచిత
కోమలతిమిరావగుంఠనాంబరము;
గాలి వీచుట మానెఁ, గదల వాకులును;

అమ్మపే రెదనాడి యలసి కనుమోడ్చు
పసికూనలటు సరోవరమధ్యమందు
నిశ్చలశాంతిమై నిదురించు నలలు;
గాంభీర్యమును దాల్చె గగనతలంబు;

సగము జాగ్రదవస్థ, సగము స్వప్నమున
భావించుచును నెట్టుపైనఁ గూర్చుంటి;
సత్యమో, భ్రాంతియో, స్వప్నంబొ కాని
యింద్రజాలము వోలె నెదుటఁ గన్పట్టె!
సది సత్యమైయున్న నాశ్చర్యకరము!
అది కలయేయైన నానందమయము!

*　　　*　　　*

మావితోఁటను బర్ణమండపమందు
జనరంజకంబైన సభ యొండు జరిగె
మొగిలిరేకులు, తమ్మిపూఁదోరణంబు,
లందంబు నెత్తావి సర్పించుచుండె;

రారాజు క్రొంబచ్చ బూగద్దె డిగ్గి
యందఱితో బాటు యవనిఁ గూర్చుండెఁ;
బనిపాటు లేనట్టి బంటుసిపాయి
త్రుప్పుపట్టినకత్తి తుంటిపై రాయఁ
దన పూర్వజయములఁ దలపోయుచుండె;
బురదచిట్టలువడ్డ ఫుట్టములఁ గాఁపు
వర్తించె నృపపరివారంబుఁ గలసి;

కూలి నాలి యొనర్చి కుడుచు నిరుపేద
యజమానిసరిబంతి నాసీనుఁ డయ్యె;
సకలమానవజాతిసంతతులు కుల
వర్ణ భేదంబులఁ బాటింపఁబోక
యొక్క కడుపునఁ బుట్టి, యొకచన్నుఁ బాలు
ద్రావినరీతి, సౌందర్యంబు గలిగి
యన్యోన్యసాహాయ్య మర్థించువారు!

స్ఫటికపాత్రంబున శాంత్యాసవంబు
ధర్మదేవత తెచ్చి తనిపె నందఱిని!
ఏకకుటుంబమై యీప్రపంచంబు,
స్వర్గంబు భూమిపై స్థాపింపఁబడియె;
అభ్యుదయాంశువు లన్నిమూలలను
నవనవోజ్జ్వలజీవనంపుదీపముల
వెలిగించుచుండె; నీ విశ్వమంతయును
మానవకల్యాణమందిరం బయ్యె!

అంతలో లౌకికయాథార్థ్యములను
భావంబు వ్రాలెను బత్తివిధాన,
బొగ్గు కంబములట్లు పొడకట్టుచుండెఁ
దత్ప్రాంతములనున్న తాళవృక్షములు,
చిమ్మచీఁకటి నోంటిఁ జిక్కుకొనియుంటి!

రామిరెడ్డి

ఆ తి థ్య ము

ఆఁగు, మాఁగుము తెరువరీ, ఆ
యానఖేదము నపనయింపుము,
మా గృహాంగణకుసుమనముదయ
మధువు లియ్యవిగో!

నీరజాప్తనిశాతకిరణో
న్మీలితములై పరిమళించెడు
వారిరుహములఁ గుమ్మరిలిన తు
షార మియ్యదియే!

మావిపూగుచ్ఛముల ననక్ర
న్మత్తమధుపచయమ్ము లాడఁగఁ
బ్రోవువడిన పరాగమ్మృదుల వి
భూతి యియ్యదిగో!

తూరుపున సిందూరరాగము
దోలుక, తొయ్యలు లేరి తెచ్చిన
పారిజాతప్రసవమాలా
బహుళ మియ్యదియే!

ఆఁగు, మాఁగుము తెరువరీ, ఆ
యాసఖేదము నవనయింపుము,
మా గృహాంగణకుసుమసముదయ
మధువు లియ్యావిగో!

సు బ్బ య్య

సా ధు గీ తి

లతాంతార్ద్రరాగమ్ములన్ బాడు తేఁటుల్
వసంతమ్ముకాంతిప్రవాహమ్ములందున్
నినర్గాప్తశోభావినీతిన్ బ్రియమ్మై
కను ల్గుట్టు చందాన కాన్పించుఁ బూవుల్
కనుంగొన్న చో, వేఁడికన్నీళ్లురాలున్,
        అలంకారముల్లేని ఆవూలముగ్ధో
        క్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతీ!

కవిప్రేమ పుష్పింపగాఁజేయు కృష్ణా
ప్రవంతీతరంగాంతరంగంబులందున్
హతస్వాంతవై, దీనవై, తీరభూమిన్
వెత ల్విప్పి వాపోవవీక్షించు కన్యా

మణిశోకమూర్తిశ్రమ ల్గన్న రాగా
రుణమైన చింతార్ఘురుల్ వారు నాత్మన్!
అలంకారముల్లేని ఆకన్నెకీతా
ర్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతీ!

అబ్బూరి

ఎ వ రు ?

ఎవ రోవారో, ఈ నిశీథి
సెగసి, నీడవోలె నిలిచి
పిలుతు రెవరో, మూగకనులు
మోయలేని చూపులతో
ఎవ రోవారో!
ఎవ రోవారో!
ఇవుడా నను బలుకరింతురు!
ప్రాయలేని నీరవగళ
మున జలించు కోరికతో
ఇవుడా నను బలుకరింతురు!

ఎవరని ఈరేయి నిదుర
హృదయ మదర, వేయి జేయి
చాయలాడ పెనుచీకటి

సైగలతో నాకన్నుల
రక్తమురల లాగికొందురు!

ఎవరో, నాహృదయనాళ
మేలా తునియలుగా నా
నిర్జీవపుజీవితమ్ము
నిట వదలుదురా!
ఎవరోవారో!
ఎవరోవారో!
ఇపుడా నను పలుకరింతురు?

కృష్ణశాస్త్రి

పెన్నిధి

ప్రేమ పెన్నిధి, గాని యింటను
నేర్పు రీకళ, ఒజ్జ లెవ్వరు
లేరు, శాస్త్రము లిందుగూరిచి
తాల్చె మౌనము, నేను నేర్చితి
భాగ్యవశమున కవులకృప గని;
హృదయ మెల్లను నించినాడను
ప్రేమ యను రతనాల,

కొమ్మ!

తొడవులుగ నవి మేన దాల్చుట
యెటుల నంటివో,

తాల్చి తదె, నా
కంట చూడుము! సతులసౌ రను
కమలవనముకు పతులప్రేమయె
వేవెలుగు!

ప్రేమ కలుగక బ్రతుకు
చీకటి!

గురజాడ

ప్రేమ తత్త్వము

ఎద మెత్తనౌటకై
సొద గుందరా, అంత
మదిగల అహమ్మెల్ల
వదలి పోవునురా!

వల పెరుంగక బ్రతికి
కులికి మురిసేకంటె,
వలచి విఫలమ్మౌంది
విలపింప మేలురా!

చెలివలపులేని నీ
కలిమి కాల్పనె! వినుము,
వలపుతీగనె జీవ
ఫలము కాయునురా!

ప్రేమకంటే ఎక్కు
వేముందిరా, ఎల్ల
కామ్యపదవులకన్న
ప్రేమె యెక్కువరా!

ప్రేమించు సుఖముకై!
ప్రేమించు ముక్తికై!
ప్రేమించు ప్రేమకై!
ఏ మింక వలెనురా?

ఎద మెత్తనౌటకై
సొద గుందరా, అంత
మదిగల అహ మ్మెల్ల
వదలిపోవునురా!

బసవరాజు

ప్రేమకోటకు

చెట్టునకు మొగ్గదొడిగెడుచేష్ట గలదు
కోరకమునకు వికసించుగుణము గలదు
విరికి వలపుల వెదజల్లువిద్య గలదు,
దేనికొఱ కిది యంతయు దేనికొఱకు?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు!

కోకిలం బూరకయు పాడుకొనుచునుండ
స్వరలహరిలోన నమృతంబు గురియుచుండ
నమృతరస మెంతొ మాధుర్య మగుచునుండ,
నెందుకొఱ కిది యంతయు నెందుకొఱకు?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు!

హృదయపదమున నెల యుదయించు టేమి ?
కలశవారాశి మిన్నంటి తొలఁకు టేమి ?
మెఱపుఁదీగలు మిలమిల మెఱయు టేమి ?
దేనికొఱ కిది యంతయు దేనికొఱకు ?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు !

ఇనకరంబులలో వేడి యెందుకొఱకు ?
ఇందుకిరణంబులను జల్వ యెందుకొఱకు ?
ఋతుసంతానమున మిన్కు లెందుకొఱకు ?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు !

ఎఱుఁగఁబడకున్న యీకూర్పు లెందుకొఱకు ?
తెలియఁబడకున్న యీమార్పు లెందుకొఱకు ?
విశదపడకున్న యీనుడు ల్వేనికొఱకు ?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు !

ఈసుఖంబును గష్టంబు నెందుకొఱకు ?
ఈభవంబును నాశంబు నెందుకొఱకు ?
ఈజగంబున నిన్నియు నెందుకొఱకు ?
ప్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకుఁ బ్రేమకొఱకు !

వేంకట పార్వతీశ్వరులు

సన్యాసి

మొగలిరేకుల మృదుల కపోలయుగము
కరకు టెండలవేడిమి కందువారె,
తెలిమొగిలుచాటు నెలవంక తెరగు బూని
బూదిబూసిన నీమోముమురువు కరిగె,

కన్నెపూబోణిగాటంపుగాగిలింత
నవసి వసివాడు నీమేనిచివురు నేడు
కఠినహృదయమ్ములేనియు కరగిపోవ,
కటికి రానేల గదుములు గట్టె నకట!

కావిపుట్టము కటిసీమ గట్టు భాగ్య
భోగ్యరాహిత్యమైన వైరాగ్యమునకు,
జాజిపూసౌరభమ్ములు జల్లువిరియు
జవ్వనమ్మున, కెంతటిదవ్వు గలదు?

దివ్యకుసుమాంగి యీనెలుదీసి యిచ్చు
లేదములపాకుమడుపులు కాదటంచు,
హరిణశాబమ్ములకు తృణాంకురము లిడగ
మనసుపుట్టెనె? ఎంత యమాయికుడవు!

మధురదరహాసచంద్రికాసుధ తొరంగు
కామినీస్నిగ్ధగండభాగమ్ము లాను
కప్పురపుకమ్మతావుల కావిమోవి
బీటువడ, నీకు వైరాగ్యవృత్తి యేల?

అల్లనల్లన దరిజేరి, అలతిసిగ్గు
జాలిచూపుల క్రేగంట మేళవించి,
మధురమందస్వనంబుల మాటలాడు
ప్రణయినీబాంధవం బెట్లు బాసినావు?

సర్వము పరిత్యజింపగ జనును గాక,
పూవజవరాలిపొలయల్క బాపు నాటి
ప్రణయభావమ్ము స్మరణకు రాక గడవ
జనునె నీకు, దీర్ఘనిశీథసమయములను?

నవ్వైద వదేల? నామాట నమ్మి, నీదు
నెలతకడ కేగి, తప్పు మన్నింపు మనుము,
కరకురుద్రాక్షమాలలకంఠసీమ
కమ్మనంపగిదండలు గాగిలింప!

కొ డా లి

రంభ

మాట్లాడకుండా పూరుకున్న శుకుణ్ణి
రెచ్చకొడదా మనుకొంది

కోమలమందహాసవినిగూహాన
చారుకపోలకామినీచ్ఛామతి
లోకమంతటను సర్వుడు కాని, యొకం
డపేతవాంఛామతిఁ దన్ దలంచుకొనసాగి
నదా అనుభూతిలోభిన్నమై యేమి గడించు?
లోక మెలయించిన నేమిఫలం బయ్యా
ఋషీ!

దేహమనంగ కోర్కులు జతించినగూడు,
నిరాశమన్ భ్రమోత్సాహములో నెఱుంగకయ
దాగిన రోగముగా దపోబహుప్రీహిభుజిక్రియన్
తిరుగబెట్టును, పెట్టునయే స్నహాపధుల్
దోహదముల్ వ్యపేతధృతితోఁ బనిసేయువయ్యా,
తపస్వికా!

భావము లేల చంపుటకు పాల్పడె
దీ ప్రతిచంపు వెంట హత్యావధి చేరుచున్నదికదా, మరి
మీరలు మానులై యహింసావిధియాత్రులుంగద,

ప్రశస్తులు, వర్ణి! త్వదీయమాతపస్స్వవధిలో
లయాంతశిఖ చిట్టెముకట్టెడు లోకముల్,
మునీ!

'మానిశలాక! వెన్క నొకమారు తృతీయుఁడు
తాతతాతతో పూనినవైరి గాధిజుని
మొగ్గలకన్నులు మొగ్గలట్లు మామేనకసిగ్గులన్
చిలికి మిాగడచూపులు చూరలాడె, మిా మానుల
రెప్పక్రింది కనుమాయలగోవ్యము లేదు
మాయెడన్!

తను వొకచోటనుండియు సదాగతియుక్తుఁడ,
వంతరాన లోచనములు మూసియున్ నిఖిలసాక్షివి,
పల్లకయున్ సమస్తభావనిలయబుద్ధి,
వీనియమభావనలో సహజన్వయంప్రతారణ
మొనగూడియున్నయదిరా
యతిలోకశిరోమణీఘృణీ!

ఒకరు డరుంధతీసతివయోవిభవం బఖిలంబు
చూరపుచ్చకయ పతివ్రతాగ్రసరచండిమ
గుత్తగొనెన్, మరొక్క డొడకు తెరచాపనీడలకడన్
బెదరెన్ చలిగాలివెచ్చ, తావకపితరుల్
మునీ! మెఱుగువచ్చినరాతివి నీవు
వారిలో!

మసలకయుందు వేమి ? యొకమారు కదల్చుము
లోనియూహా, మేల్మసకవుపాముగా మలకలై
దుసికింతలు వోవ చూడు, మానసమును దాటి
యాత్మ యనినారటె ! ఆస్రమయీమనస్సు నూగిసలన
కల్గునా ? తెలివికిన్ తలదాటినదా
కృతప్రతా !

లాంగనియల్లై నాపలుకులోపలి చక్రైరపాలు
గ్రుక్కిళుల్ మ్రింగెదువో బెడంగుకనురెప్పల
సంపెగపచ్చిరేకు లాలింగనమున్ పౌనర్భ్వోను
లేకనుదమ్ముల తేటికూటమిన్ పొంగిన తేనెలో
నాలికిపోయిన యీ వల
పంటునో మునీ ?

తూర్పులో తెల్లరేకలు తోచినై. ప్రక్కని రావిచెట్టు
ఆకుల్లో ప్రాతస్సందానిలాలు కిలకిలా నవ్వినై

విశ్వ నా థ

పూ ల బా స లు

పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ!

పూలమొక్కల నీటి
జాలు గని నిలుసుండి
పూ లన్ని నీపాలె
ఆలించె నంటాది,
పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ!

పూలంటు కాలంటి
ఘొన్నె ముం దంటాది
వగ్గలమారీపడుసు
నగ దొడిగె నంటాది,
పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ!

తెరలెత్తి పూపడవ
పరిగెత్తుతావుంటె
దారెంట పూ లొంగి
దణ్ణమిడె నంటాది
పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూలమనసులు తెలుసు యెంకికీ !

పూలతో వియ్యాలు
పూలల్లొ కయ్యాలు !
మానల్లె న న్నెంచి
తానె పూ వౌనేమొ !
పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ
తోట
పూలమనసులు తెలుసు యెంకికీ !

నండూరి

పిలుపు

రావోయి సిన్నవాడా!
మావాడ,
రావోయి సిన్నవాడా!
పోటూపాటులవరు
పొంగీ పొర్లేసోట
రావోయి సిన్నవాడా!
మావాడ,
రావోయి సిన్నవాడా!

ఎన్నెలవెలుగుల్లోన
ఏటీనురగల్లోన
తెల్లని తెరసా పెత్తి
తీయనిగొంతు కెత్తి!
రావోయి సిన్నవాడా!
మావాడ,
రావోయి సిన్నవాడా!

వాలూచూపుల చూస్తు
కోలేస్తు నే వుంటె
ఎండేతళుకుల సేవ
ఏటిలో వల వేతుగాని
రావోయి సిన్నవాడా!
మావాడ,
రావోయి సిన్నవాడా!

ఉబికే వాగుల్లోకి
ఉయ్యాల లూగుతు పోయి
సందరాన పుట్టేటి
సెందురూని సేరుకొందం
రావోయి సిన్నవాడా!
మావాడ,
రావోయి సిన్నవాడా!

బాపిరాజు

కావుపాట

ప్రేయసి! లేచిరమ్ము, చివురించినమావుల క్రింద
శీతలచ్ఛాయలలోన యౌవనవసంత
శుభోదయ మయ్యె, నవ్వుచున్ చేయికిఁ జేయిఁ జేర్చి
పెఱచింతనలన్ మఱపించు రాగముల్ దీయుచు
వాసన ల్పరిమళించెడుచోటులయందు
బోవగన్!

వ్రాలినసంజల న్మరలివచ్చెడుగోవుల
బాలుతీయగాఁ దోలెడుదాక, త్రాడులును దుత్తలు
నావలఁ బెట్టి, సిగ్గులన్ బోలెడు చిన్నదాన!
యెటుచూచిన నెవ్వరు లేనిచోట నుయ్యాలల
నెక్కి యూఁగ మనసయ్యెడు నీవును నేను
వేడుకన్!

పాడుట కొప్పవేని వడవ ల్నడిపించెడు
నేటిత్రోవలే చూడగవద్దు, లేఁతమనసుల్
తడిసేసెడు చెట్లచాలునన్ గూడినమేను లానుకొన
కొమ్మల కాకులవోలె నొక్క మాటాడక
కూరుచుండ, మనువైనపొలమ్ముల
గట్టునీడలన్!

అబ్బూరి

ఓ యీ!

నిన్నె కోరుదు నోయి! యితరుల
నెన్న డెరుగనిదాన నోయీ!
నాడు నే డేనాటికిని నీ
దాననే నోయీ!

మనసు నా కేకాంత మోయీ!
బ్రతుకు నాకు ప్రశాంత మోయీ!
అంద మాముదదీప మోయీ!
వలపె నే నోయీ!

సొగసుపువ్వులు సోలు ముద్దులు
వలపుపన్నీరులతుషారము
వెలుగుతేటలపసిడినవ్వులు
కాన్క నీ కోయీ!

రామచంద్ర అప్పారావు

ప్రి యు డా !

వచ్చి లాలించేటి ప్రియుడా !
నన్ను
మచ్చికల నలరించు ప్రియుడా !
హెచ్చయిన ప్రేమసుధ లిచ్చి
నన్ను
వగల మరపించేటి ప్రియుడా !

భవ మెంతొ భారమై పరుగులెత్తేవేళ
శీర్ణమై నాగుండె శిథిలమయ్యేవేళ
కన్నుగవలో నొక్క కాంతిపుంజము దాల్చి
చిన్నినవ్వులు మోముపై చిందులాడగా
ప్రేమతో మనసిచ్చి ప్రీతితో నను దేర్చి
రమ్యమధురాలాపరసము నాపై చిల్కి
నడకలో నొకవింతనాట్య మాడుచునుండ,

పలుకులో నొకతీపి పలుకరించుచునుండ
ఇరులు నీనవ్వుతో విరిసిపోవగజేసి
మాటిమాటికి నాలో మమత పెంపొందించి
వచ్చి లాలించేటి...

విశ్వసుందరమ్మ

అడవిపిల్ల

నిండుప్రాయమ్మునకు తోడునీడయైన
సిగ్గు సింగార మెరుగని చెలియ, నీదు
ముగుదచూపులు మాపూర్వపుణ్యమునను
అడవితోలకరిపూవులయట్లు దొరికె!

ముళ్ళపూదీవగుంపులచాళ్ళనుండి
కన్నెగాడుపు వీచిన కదలు నీదు
వెన్నెలయిగుళ్లపయ్యెదవెలితినుండి
జవ్వనపునీడ లారిన చాలు మాకు!

సడియు చప్పుడు లేని యీయడవికోన
అలతిసెలయేటిసోనలయీలలకు లయలు
తెలియజెప్పు నీరాగాలతీయదనము
వలన పూలకారుపవళ్ళు పులకరించు!

ఈములయుపవనమ్ములు ఈమనోజ్ఞ
యామినులు నీ వనుభవింప నావిరించి
తెరవ, నీకొక్క తెకు ప్రసాదించెనేమొ
వలపువలవంతలెరుగని పడుచుదనము!

వింటిబద్దల అంబులు విడుచు నీదు
సులువునేర్పులలోని నాజూకుదనము
అలరువిలుకాని కేనియు దెలియరామి
బ్రదికిపోయిరి తబిసిజవ్వానులు నిజము !

గో డా లి

కో కి ల

ఈమావిపైనుండి
ఈవు కూ కూ యంచు,
ఆమావిపైనుండి
ఆపె కూ కూ యంచు
ఏమిబాసల జేతురే,
కోకిలా !
ఏమిబాసల జేతురే !

ప్రకృతిజన్యంబులై,
పరమరమ్యంబులౌ
భావముల, నొండొరుల
ప్రణయ మొలైదునట్లు
పల్లరించుచునుంటిరే,
కోకిలా !
పల్లరించుచునుంటిరే ?

మనుజుల కగమ్యమై
మహితశక్తిం గల్గి
పరమామృతము లొల్కు
ప్రణయవాక్కుల మీరు
బాస లాడుచు నుంటిరే,
కోకిలా!
బాస లాడుచు నుంటిరే?

పరులు విన్నను మీదు
పరువు పోవు నటంచు
పాడులోకము జూచి
భయమె లేకను వలపు
పలుకు లాడగ జెల్లునే,
కోకిలా!
పలుకు లాడగ జెల్లునే?

పరమప్రేమస్వరూ
పంబులై లోకాల
పావనంబుల జేయు
ప్రణయకవులౌ మీకు
పరు లనేవా రుందురే,
కోకిలా!
పరు లనేవా రుందురే?

చెలియయును నీవలెనె
చివురుటాకుల మెక్కి
చెవులపండువుగాఁగ
చిలుకంగ గానమ్ము
    చింత నీ కేమున్నదే,
    కోకిలా!
    చింత నీ కేమున్నదే?

చెంత కూర్చుని మోము
చెలువు గుల్కఁగ వలపు
దెలుపుచుం బలుకంగ
చెలి చెంతలేని నా
    చింత లెన్నడు తీరునే,
    కోకిలా!
    చింత లెన్నడు తీరునే?

పాడవే కోకిలా!
పాడవే యింపుగా!
ప్రాణముల్ హాయిచే
పరవశ మ్మొందగా!
    పాటపాడవె తీయగా,
    కోకిలా!
    పాటపాడవె తీయగా!

బసవరాజు

స్నేహరుచి

అరమరలేని మన చిరతరస్నేహరుచుల్
కురిసిన వెన్నెలలా, అరవిరిసిన మల్లియలా!

మనమున నెవ్వగలా మాసెను
ఘనమగు నెయ్యములో,
మెరపులగుంపేమో, అది
తరుగని వెలుగేమో!

దినములు నిముసములై చనియెను
తిన్నని నడకలతో,
కన్నులతళుకేమో, అది
ఎన్నికదినముల
పున్నెపుప్రోవో!

జీవితమున కంతా అది
చెలువపు నిగ్గేమో,
పరమప్రేమకు చిహ్నమైన తెలి
వెన్నెలకాంతుల
సన్నపుతళుకేమో!

విశ్వసుందరమ్మ

ఓ సఖీ!

పదునాల్గుభువనాలు పరిసుప్తి నుండంగ
మనము మేల్కనియుంట మఱచిపోతె?
నీకంటికొలికి నొక నీటిబిందువు నిల్చి
ఖేదమో మోదమో
భేదపఱుపరాని నిశ్చలశోభ
మాననీయం బయ్యె,

తక్కుఁగలవారి కంధంపురాత్రి
మనపట్టుమాత్ర మపు డనుకోని పట్టవగ లనిపించె
దాని నీ కపుడె తెలుప నాత్మ నెంచితి;
కాని, యశ్రుకణము ముందు దుడిచి
వెనుక ముచ్చటింపఁగఁబోతి,
నీవు మంద స్మితస్విన్నవైతి,
కనులు మెఱసెను,
కప్పె గాఢాంధకార మెద;
ఓ సుముఖి! ఓ సఖీ!

కవికొండల

శుక్రవారము

ప్రేమమధుపూర్ణమైన నాహృదయపాత్ర
నీదినము నీపెదవుల కందింతు ననెడు
నాసలోఁ గన్ను విచ్చితి నమృతసరసి
ప్రాతరున్మిషితమ్మైన పద్మమట్లు,

ఆ త్రిలోకైకజననిపాదాబ్జసవిధ
భూమి మీలితనేత్రనై మోకరిల్లి
నీవు పూజాసుమమ్మవై నావు,

హృదయ
కర్త్రిశామూలమున భక్తి కందళించి
అడరు పారవశ్యమ్మున తోడిమ యూడి
నేను పూవునై పడితిని నీదుచెంత

జంటపూవులయమృతనిశ్వాససౌర
భముల రోదసి శుక్రవారము ధ్వనించె!

నాయని

*

అపుడు నిల్చితి నోయి! నాప్రియు
రాలిశాంతమనోజ్ఞరూపము
తనివిదీరగ జూచు తలపున
స్తంభసవిధమునన్

అహాహా వికసనమొందె నోయీ!
అపుడు నా కనుదోయి లక్ష్మీ
తిలకపాటల ఫాలమండల
దీప్తిజాలమునన్

నాట్యమాడిన దోయి! మామక
నయనయుగళం బపుడు లక్ష్మీ
కర్ణపూరోద్దీప్తమంజుల
గండభాగములన్

చిరము నేత్రద్వయి విహారము
చేయసాగిన దోయి! లక్ష్మీ
కలితకాంచనహారవిలస
త్కంఠదేశమునన్

గాఢరాగోద్రిక్తమతినై
కన్నుగవతో ముద్దులాడితి
కటకకంకణరుచిరలక్ష్మీ
కరసరోజములన్

ఏమి చెప్పుదు సఖుడ, నా హృద
యేశ్వరీమృదుపాదయుగళికి
సాటివచ్చునా! రావొ యించుక
స్థలజలేజములే!

తన్మయంబై మామకాక్షి
ద్వయము బంగరుబొమ్మ తొడిగిన
పట్టురెకను విడువదాయెను
ప్రాణమిత్రంబా!

తెల్పనేరగదోయి! లక్ష్మీ
దేవి లోచనరోచి పల్లుల
కేవలం బానేత్రయుగళికి
క్రీతదాసుండన్!

శివశంకర శాస్త్రి

స్నే హ బం ధ ము

ముసుగు తీయక, లోకంపుగుసగుసలకు
శిరసు వాల్చక, వలిగాలి తెరలలోన
మొలకనవ్వుతో, కలలతో, వలపుబరువు
తావిపిలుపుతో నిత్యమ్ము స్వాగతమ్ము
లాలపించెడి లేతగులాబికన్నె!

నాకొరకె వేచి, వరియించి నన్నె, ఆమె
ముద్దు లిచ్చును, చుక్కలమోవికాంతి
దారిలో కౌగిలించును, తలపుశాంతి
తరలు నిశ్శబ్దరేఖలో తాండవించు
నన్ను కూడి నానీడ వెన్నాడుకొనుచు!

కంట నీర్వెట్టు, మోదాశ్రుకణము లనును
వంతకే చోటులే దను, సృష్టిచూపు,
కౌగిలింతసోలింతలో కన్ను మోడ్చు,
క్రూరహేమంతశర్వరీకుంతలముల,
లోలమఘమాసచంద్రికాలోచనముల
కురియు ముద్దిదే! యను, కన్ను లరగ మోడ్చు,

మరచి మరపించి, జాలిలో, మమతలో వి
లాసనుస్థాయి నెదవుప్వు వ్రాల్చివేయు,
నాగులాబి! నావుప్వ్వొమ్మ!!

రామచంద్ర అప్పారావు

ప్ర ణ య శా ం తి

రాలిపడియున్న దానిమ్మపూలతేకు
లోలయుచోటుల సాంధ్యవాయువులలోన
కనబడనిభావములనువాసనలకొఱకు
వినయమున బాల్యదృష్టి నిల్పితి నొకింత,
ప్రణయవతి! ప్రేమమునకు పారమ్ము లేదు!

నీవు పాడిన కృష్ణవేణీ స్తవమ్ము
హృదయపదమున నొక సెలయేఱువోలె
చల్లనగు తుంపురులు వెదఁజల్లువేళ
పలుకరానిగీతిక కలకలమొనర్చు
ప్రణయవతి! ప్రేమశాంతికే భంగ మగునొ!

అబ్బూరి

*

కొండ తిరిగీ, కోన తిరిగీ
చీరచెరగున కూరిచితిరా
గరికెపూల
కంఠమాల!

ఆవు నడిగీ, అడివి నడిచీ
పూలగిన్నెల పొందుపరిచితి
గుమ్మపాలు
కొమ్మతేనె!

చాయవెన్నెలా లోయబయలా
పచ్చికమెత్తల పానుపుపైనా
'కో' 'కో' యందు
'కో' యనరా!

నండూరి

ఆ మె క న్ను లు

ఆమెకన్నులలో ననంతాంబరంపు
నీలినీడలు కలవు;

వినిర్మలాంబు
పూరగంభీరశాంతకాసారచిత్ర
హృదయములలోని గాఢంపునిదురచాయ
లందు నెడనెడ గ్రమ్ము;

సంధ్యావసాన
సమయమున నీపపాదపశాఖికాగ్ర
పత్రకుటిలమార్గములలోపల వసించు
ఇరులగుసగుసల్ వానిలో నిపుడు నపుడు
వినబడుచునుండు;

మరికొన్ని వేళలందు
వానకారుమబ్బుల మెయివన్నె వెనుక
దాగు బాష్పమ్ము లామెనేత్రములలోన
బొంచుచుండును;

ఏదియో అపూర్వమధుర
రక్తి స్ఫురియించుకాని అర్థముకాని
భావగీతమ్ము లవి...

కృష్ణశాస్త్రి

ఆమనినిషా

జాగ్రత్త! జాగ్రత్త! మాయజగత్తని
శాస్త్రము లెల్లను విప్పెదవు;
భాగ్యము భోగము చంచలమంచును
వైరాగిధర్మముఁ జెప్పెదవు;

ఎవ్వారు విందు రీపిచ్చిబోధనము
లీమధుమాసనిశీథమున?
ద్రాక్షరసాయనపాత్రిక పెదవులఁ
దవుల దలంతురె చేదనుచు?

ఓయి, యతీశ్వర, చాలిఁక బోధన
మారక తెల్పకు నీమతము!
ఆనందభాండమునందు, హాలాహల
మయ్యయ్యో! విరసుఁడ, కలుపకుము!

ఉన్మత్తకోకిల గానము సల్పెడి
నుద్యానవాటిక మధురముగ!
పొడవాటిలొద్దుగకొమ్మల నూఁగెడిఁ
బున్నమచందురుఁ డుయ్యెలలు!

ఆమనిమత్తున చైతన్యలోకము
ఆనందపరవశమై సాగియు;
సరిచేయు మో సఖ! భగ్నవిపంచిక
సంధ్యలు పాటలఁ బుచ్చెదము!

సౌఖ్యనదీరసపూరమునం దంచ
జంటవిధంబున నీదుదము!

రామిరెడ్డి

ముందుగతి

ఎక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!

పక్కసూపులు మాని
పయి కెల్లిపోదాము!
ఎక్కవే! కొండ నెక్కవే
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!

ముందు నువ్వుంటే నే
కిందా నిలబడగలను,
నీనీడనే తొక్కు
కోని నులువుగ రాగల
నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!

తెల్లన్ని నీపైట
సల్లంగ యినురోలె!
ఆగాలి నాకాలి కట్టే
బగబగ మండు
నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!

పదిమెట్లు పయికెల్లి
పల్లకుండా సూడు,
పగబట్టు పామల్లె
పయికి సర్రున వత్తు,
నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!

నండూరి

రా ధ

పవనపులకితచంద్రాతపప్రఫుల్ల
చారుశారదయామినీసమయమందు
వీథివీథుల మథురలో వెదకి వెదకి
చేరుకొంటి బృందావనసీమ నేఁడు,

దూరముననుండి నీ మురళీరవమ్ము
హృదయమున సోకినంత మే నెల్ల మఱచి
తిరుగుచుంటిని యమునానదీవిశాల
పులినసీమల నెట్టినెపోయి నేను!

రవికరోద్దీప్తహిమశీకరమ్మువోలె
రమ్యపింఛము చిత్రవర్ణముల దొలుక
శిరము నూఁపుచు మోవిపై మురళి నూని
ఏది, మఱియొకమాఱు వాయింపవోయి!

పవనవీచికలందలి పరిమళమ్ము
మధురచంద్రాతపములోని మార్దవమ్ము
మంజుకుసుమామృతములోని మధురిమమ్ము
కలదు గోపాల, నీవేణుగానమందు!

ప్రకృతి పులకింప యమునా స్రవంతి పొంగ
రాగవల్లిక చిగురింప, ప్రణయగీతి
పాడి నను గౌగిలించి గోపాలకృష్ణ,
ప్రేమదీరగ నొకముద్దు పెట్టుకొనుము!

వే దు ల

వా ల్జ డ

కలకల లాడు వాలుజడకై జగ మెంత
తప స్సొనర్చెనో చెలియ, భుజాన వ్రాలి
కుచసీమ నటించుచు, ఏటిదాటుతో
తొడనునువంపులోన బడి తూలుచు,
మల్లెల పాలనవ్వు కాంతుల శ్రుతిగా
సువాసనల దొర్లును కోటి వసంతశ్రీలతోన్!

జారినవాలుతో విరులజాలుల తావులతో,
నెడందలో నూరు విముగ్ధమోహానవయోరుచి
వెల్లువ సేసి సొక్కుచున్,
నీరధిపై స్ఫురించు రజనీకరబింబమువోలె

జాలి నన్నో రమణీ, ధరింపు మిక
నొక్కులపాయలలో గులాబిగాన్ !

జీవిత మాటగా సొగసుచిన్నెలపాటగ నవ్వి,
ఒక్కటన్ దేవి, భవచ్ఛిరోజముల నించుక
ముద్దిడనిమ్ము! చూపులన్ సేవలజేయనిమ్ము!
హృది జేరిచి సోలగనిమ్ము, దివ్యకాం
త్యావిలసుందరోజ్జ్వలరవాహనిశలన్
జపియించుకొందు నే !

ఎరుగనికోర్కెల నెన్నో
స్ఫురియించుచు సొగసుదప్పి పూరించెడి నీ
తరగలవాల్జడమునుగున
నొరుగుదు లోకంపుదృష్టినుండి ప్రశాంతిన్ !

రామచంద్ర అప్పారావు

ఆమె పాట

నునుమబ్బు లేదు న్నకొనలపై సోనలా
నెలవంక చిరునవ్వు చలువపాట,
తొలిప్రొద్దు పొదుపు రేకులపై డిదారుల
వరులా మంచుకన్నీరు పాట,
పావురాయుయ్యాలపత్తాలయంచుల
జాలులా గాలినీలాలపాట,
విరజాజికన్నెనిద్దురకన్నురెప్పల
కాల్వలా నెత్తావికలలపాట,
కలిసి, నీగొంతుత్రోవల, సెలలుగట్టి,
అలల నుప్పొంగి, నాహృదయాంచలముల
జారి, దాహాన బీటలువారి యెండు
ఈ బ్రతుకునిండ నిండిపోయినవి చెలియ!
ఒకవరి తీయనౌ బరువులో త్రగ
జీవిత మంత క్రుంగి, వేరొకవరి తేలి యేలా
యెటకో యెటకో జలజాల దాటి తారకల
విశాలనీలపథరాజులనెల్ల నతిక్రమించి

పోయి కలియు సోలిసోలి చదలేటి
తుషారపు స్వప్నరాసులన్.

ఈవు తేనియగొం తెత్తితేని, నీ క
పోలములు చిరునవ్వునేత్రాలుకూడ
మరచి సర్వమ్ము, సొగసుగా శిరసు ద్రిప్పి
చెందులకో పాడినట్లుండు నేదో యేదో !

మరియు నేవేవో కలలు ముంగురుల జారి,
వాలి కనుబొమ్మునను గొమ్మవంపులందు,
దూరి చూపుల, చెక్కిళ్ల జేరి, మంద
మందహాసంపుమసకలో మాయు మాను !

కృష్ణశాస్త్రి

నిత్యక్రీడ

ఉదయసంధ్యానవాంశువు లదుమ దద్ద
రిల్లి ఆశాంతములనుండి మెల్లమెల్ల
కుంచుకొనిపోవు నీనీడకొనలవెంట
చేరుకొందును నీ పదాంభోరుహములు !

ప్రబలమధ్యాహ్నతీక్ష్ణాతపమున కలగి
అలసిపోయిన నీ నీడ కలసిపోయి
ప్రణయభావాతి మధుర విశ్రాంతికొరకు
నీ శరీరాంచలము లంటి నిలిచియుందు !

అపరసంధ్యార్ద్రరోచుల నమృతరాగ
మంజురంజితమై సాగి మరల దినలు
క్రమ్ముకొనిపోవు నీ నీడ కలసివెడలి
ఆయనంత దిగంతమ్ము లావరింతు !

నా య ని

దీ ప ం

ఆరిపేయవె దీపమూ !
వెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు !
ఆరిపేయవె దీపమూ !

జిమ్ముమంటూ తోట
నీకళైపోవాలి,
నీకట్లో నూడాలి
నీకళ్ల తళతళలు !

ఆరిపేయవె దీపమూ !
వెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు !
ఆరిపేయవె దీపమూ !

తళుకుతో నీరూపు
తలుసుకొని తలుసుకొని
నీకట్లో నాకళ్లు
సిల్లులడ నూడాలి!
ఆరిపేయవె దీపమూ!
మెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
ఆరిపేయవె దీపమూ!

సూపులే ఆపేసి
రూపువ్వూసే మరిసి
వొాళ రెరుగ కింకొకరు
వొరిగి నిదరోదాము!
ఆరిపేయవె దీపమూ!
మెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
ఆరిపేయవె దీపమూ!

నండూరి

యాత్ర

పైరగాలితరంగాలపై నపూర్వ
పరిమళవిలాసములు వెల్లివిరియసాగె,
ఓసఖి! చూడు మిరుగట్ల నొరసికొనుచు
పొంగుచున్న దానందప్రపూర మిపుడు;

ముంగురులపైన పూవులు ముడువవలదు,
వలదు తిలకమ్ము, కైసేత వలదు మేన,
విడిన కబరీభరము ముడివేయవలదు
కాల మిదిగాదు మన యలంకారములకు!

తరతరమ్ముల ప్రేమస్వతంత్రు లరుగు
దారి బోయెడు నూతనాధ్వగుల మనల
పరిహసించెడు పాడు ప్రపంచమునకె
పారవేయుము నీయలంకారభరము!

మూఢవిశ్వాసశృంఖలమ్ముల విదల్చి
వలపుకౌగిటిముడి బట్టువడితిమేని
మనశరీరసుఖస్పర్శమునకు నేటి
యణు వణువుగూడ నవజీవ మనుభవించు!

కోరికలనెల్ల మరచి నాకొరకు నీవు,
నీకొరకు నేను, తొలివేగుబోక రాలు
పూలజతవోలె ఈసుధాపూరమందు
తేలిపోదము జన్మజన్మాలయాత్ర!

వేదుల

ర క్త వి హా ర ము

నే భయంకర కాముకుడ,
నాకరాలచితిని
కన్యకలు వెన్నవలె కరిగిపోదురు;
ఇంతవిడివిడని పూలు
నను కని, సమాధి రగులు పాట విని,
వత్తులై నలిగిపోవు;
అట్టి నను నీవు
మోహాశాపాలవలన,
పొగ్లుకెరటాల నురుగు కేశాలవలన,
సొగసువలన ఆకర్షించి శాసింతువు!

అదిగో నిర్దయాలోక కాఠిన్యమూర్ఖ
ఖడ్గవిచ్ఛిన్న స్త్రీకంఠనాళగళితరక్తలహరి!
నామురళి!
రెండు గులాబిపూలవోలె
కాల్వ కెదురీది
ఈ చంద్రికారహోనిశీథిలో, రహః కేళిలో
కలసిపోదము!
తప్తశోణితస్నాతమ్ములైనగాని పూలు
యుగయుగాలను తావి ముంచబోవు!

రామచంద్ర అప్పారావు

ప్ర ళ య ము

భాద్రపదమట! విమలాభ్రపథము గ్రమ్ము
నీ వినీలాంబుదోద్గత మ్మినాయఖండ
వర్షధారాప్రవాహమ్ము వచ్చి వచ్చి
నాహృదయగోళమునయందు నదులు గట్టు!

జీర్ణవసనుండ నీచలి చించుకొనెదు
నాకృశీభూతదేహమ్ముపైకి పొర్లు,
నీప్రవాహవేగము నిల్వనీదు నన్ను,
ప్రళయసూచనయేమొ నాప్రణయమునకు!

అంతకంతకు దుర్వారమై ధరిత్రి
యింతయును ముంచుకొనునటే యీయకాండ
విలయజలరాశి, నానిరుపేదజీవ
కళిక తనలోన నొక యశ్రుకణముజేసి!

ఆమహాక్రూరజలరాశియం దనంత
భంగము లుదగ్రగతుల నుప్పొంగుననుము,
అచట నాప్రేమయను మఱ్ఱియాకు పఱచి
నేను పవళించెదను సుధానిభృతమూర్తి!

నా య ని

*

సంచలనశీలమైన నాస్వాంత మెట్లు
నిల్పుకొన్నావు నీవయి నిశ్చలముగ?
ఎట్లు హృదయేశ్వరీ, నీ కహీనగరిమ
గలిగె నింత మహావశీకరణశక్తి?

అన్యవశవర్తిగాక యిచ్ఛానుసార
గతిని జరియించు నీమతంగజము నార
కట్టినావు భవద్గుణగణముతోడ,
ఇట్టియాధోరణత నీకు నెట్లు కలిగె!

విస్మయోద్దీపకము భవద్విజయమహిమ
దేవి, నా కించుకేనియు తెలియదాయె,
ఇంత సులువుగ నీమతిమంతు డధిక
గర్వి యెట్టులు నీపదాక్రాంతు డయ్యె!

ఎంతటిప్రభావమేలేని దీవిధాన
భవ్యదివ్యమహాస్వరూపంబు దాల్చి
దేవి, ఆత్మాభిమాని నతిస్వతంత్రు
జేసికొన్నావు దాను విచిత్ర మొదవ!

శివశంకర శాస్త్రి

ప రా జ య ము

బింబఫలములఁబోలు నీ పెదవు లెపుడు
ఈయధరమంటి వేడిముద్దిచ్చె, నపుడె
అంకితంబయ్యె నాహృదయంబు నీకు
నృపతిముద్రాంకితంబైన లేఖయట్లు !

సిగ్గుపొరదాటి పటుభుజాశ్లేషమందు
ఎప్పు డీసఖతనువు బంధించినానొ,
అర్పితంబయ్యె నపుడె నాయాత్మ నీకు
రణపరాజితుడైన శాత్రవుడువోలె !

నో ౧

ఆ రా ధ న

ఆమె నవనీతహృదయ, నాయంతరంగ
శాంతిదేవత, ఆశాపథాంతరాళ
పారిజాతమ్ము, ప్రేమజీవనవిభాత
కైశికీగీతి, నాతపఃకల్పవల్లి,
ఆమె జగదీశమకుటాగ్రసీమనుండి
యుర్విపై జారిన సుధామయూఖరేఖ,

ఆమె మూడులోకాలకల్యాణమునకు
అవతరించిన యొక పవిత్రానుభావ,
మామె నా జన్మజన్మపుణ్యములు పండి
ప్రాప్తమైన కేళీపరిత్యాగలీల,
ఆమెపదసన్నిధానదివ్యస్థలాన
భక్తినమ్రుడనై నిలంబడినయపుడు
తలపునకువచ్చు నా పేదతనము నాకు!

* * *

'చెలియ! ఏ దేవిమంగళాశీస్సుమములు
పరిమళించినవో మనశిరములందు
ఒకతపస్సిద్ధివోలె నేటికి లభించె
నిరుపురిమనోరథమ్ముల కేకఫలము'!
అనిన, తారళ్యవిస్తారితాక్షియగుచు
'స్వామి, మనతోటలో నీవసంతవేళ
పూచినసుమమ్ము లాదేవిపూజకొరకె!'
యనుచు, నాచేయి తనచేత నదుముకొన్న
యామెపదసన్నిధానదివ్యస్థలాన
నాకకల్లోలినీపదన్యాసమునకు
దరవినతమైన హరజటాభరమువోలె
నతుడనయ్యె మహామహోన్నతి వహింతు!

శే దా శ

ఫలశ్రుతి

అంతశ్రమపడి పావన మభ్రగంగ
ధారుణికిఁ దెచ్చినాఁడు భగీరథుండు,
అంతమథియించి కలశరత్నాకరమ్ము
అమృతభాండమ్ము పడసినా రమరవరులు!

మత్పురానేకపుణ్యజన్మములు పండి
జాహ్నవీస్వచ్ఛవును సుధాస్వాదుమూర్తి
వైన నీ దివ్యసాన్నిధ్య మందుకొంటిఁ
బుడమికిన్ స్వర్గమున కొక్క ముడి రచించి!

ఇంతకాలమ్ముగా నా కదృష్టములయి
ఎన్ని యానందధామము లీయనంత
భువనసంధుల భాసిల్లునవియు నేఁడు
మత్పదాక్రాంతములు భవన్మహిమఁ జేసి!

నాయని

*

నా విరులదోటఁ బెంచికొన్నాఁడ నొక్క
పవడపుగులాబి మొక్క నాప్రణయజీవ
నమ్ము వర్షమ్ముగా ననయమ్ముఁ గురిసి;
కొన్నినాళ్లాయె, సుకుమారకుసుమ మొకటి
నవ్వె కలకలమని నావనమ్ములోన;
అంత దానినె, నాజీవితాశయమ్ము
పూవుగా వింతగా మారిపోయినటులు
వలచికొన్నాఁడ;
నాప్రసవమ్ము నేను,
నన్ను మనసార నాప్రసూనమ్ము, కనులు
విచ్చి కాంచుచుఁ గాలము పుచ్చినాము
ఎదల నిశ్శబ్దముగఁ బల్లరించుకొనుచు,
ఎట్టు లది దాపురించెనో యేమొ యంత
నాకుసందులత్రోవల నల్ల దిగియె
నొక్క క్రూరార్కకిరణమ్ము; ఉర్వి వాలి
నాగులాబి సోలి తూలి నన్ను వీడె;

అపుడు నావైపు చూచి, నాయలరులేని
శూన్యమా మోడుమ్రాఁకును జూచి, యొక్క
కోకిలమ్ము 'కో' యనియేడ్చి గొంతునెత్తి!
మాకొఱకు దారిఁ బోయెడు మందపవనుఁ
డాఁకఁడు జాలిగ నొక్క నిట్టూర్పు విసరె!

కృష్ణశాస్త్రి

అప్రాప్తమనోహరికి

ఓ నవనీతకోమలవయోరుచిరాంగి,
యనుగ్రహింపు ప్రేమానుమితాస్మదీయ
వచనావళులన్, భవదార్ద్రరాగ
సన్మానితుఁడైన యీకవికుమారునివల్కులు
నీమనోజ్ఞ నేత్రానుగతాచ్ఛశోభనము
లందుకొనం దలయెత్తవేనియున్!

చీఁకటిదారులందువికసించిన వెన్నెలవోలె,
తీవ్రబాధాకులులైనవారలు సుధాసరసిన్
గొను స్నానమట్లు శ్యామాకృతిఁ దాల్చి
నాదుహృదయమ్మునవిల్చిన దివ్యరాజ్ఞి,
నాకై కరుణించి నీ తనువికాసము నింపుము
నామనమ్మునన్!

మోమున మోముఁ జేర్చి నిను ముద్దిడుకోరిక
లేదు, నీదువక్షోమృదుశయ్యపైని శిరసున్
గడవాలిచి వ్రేలు మల్లికాదామసువాసనా
మధురత ల్పరికింపఁగఁ గాంక్ష లేదు,
నాప్రేమకు దారిఁ జూపఁగ
వరించితి నా యలరించు నెచ్చెలీ!

మ్లానమతిన్ దృగంచలములన్ దొలకాడెడు
నీమనోజ్ఞతల్ లోన నడంగు నశ్రువులలోఁ
దడుపన్ దలపెట్టఁబోక వైజ్ఞానిక
సాధుభాషణములం దనియింపుము నన్ను,
నామదిన్ లీనవు కమ్ము, నన్నవుఁగిలింపుము
నీ కమనీయశోభచే!

అబ్బూరి

పూర్ణిమ

ఆ యుదయాద్రినుండి యరుణారుణమౌ
ముఖ మెత్తి, గాఢలజ్జాయుతయౌ నవోఢవలె
నందడిచేయక తొంగి తొంగి లోలాయతదృష్టులన్
దశదిశాంతరముల్ పరికించి, శూన్యమైపోయిన
నాకుటీరపదమున్ గురుతింతువు
చాటుచాటునన్ !

ఈ వలిగాడ్పు లెంత వడకించుచునున్నను
నీ ప్రవాళ రేఖావిలసన్ముఖంబు తడిగట్టెడుసిగ్గున
సంచలించినన్, మోవగరాని ప్రేమను
విముక్త గవాక్షపథమ్ము డిగ్గి
నా క్రేవకు వత్తు వెట్లొ పులకింపగ
నాతృణకీర్ణశయ్యయున్ !

పొంగులుదేరు తీయవలపుల్
హృదయంబును ముట్టడింపగా వంగి,
సుషుప్తిచే ముదువారిన నాకనుబొమ్మలన్
సుధాలింగితచుంబనమ్ముల చలింపగఁజేసి,
సుఖోదయవ్యథాభంగములన్ కలంతువు,
భవన్మృదులోచ్ఛ్వసితానిలాహతిన్ !

అనుసమబ్బు కౌగిళుల కందని
నీ లవలీమనోజ్ఞమౌ మేని సుధాద్యుతుల్
నిదుర మేల్కొలుపన్ నవమాఘమాససంధ్యానిలమట్లు
నాతనులతన్ పులకింపులతో స్పృశించి,
బాధానిశితమ్ము నావుపెదన్ గదియింతువు
నీయెడందతోన్ !

ఈతృణశయ్యయందె నిదురించెద నిర్భరమున్
పరస్పరాద్వైతగతాత్మవృత్తిని,
భవద్భుజవల్లుల నన్ను బందెగన్ జేతువు నీవు,

నే నవుడు నీయమృతాసవమెల్ల ద్రావుచున్
రాతిరి నొక్క స్వప్నమధురక్షణమట్లుగ
వెళ్లబుచ్చుదున్ !

వేదుల

వి ర హ వీ థి

హేమపాత్రలఁ జందన మెండిపోయె
ద్వారములు వోయుచున్నవి హారములను
పానలం దింకె స్నానకషాయగంధ
మబల, యెవనికోసము సగమయి కృశింతు !

చెక్కు చెదరనిపాపట చిక్కువడియె
వేణిబంధము శిథిలమై పిరుఁదులందె,
కరఁగి చెరగిన తిలకరేఖలను దుడువ
వలివ, యెవఁ డాహరించె నీయార్ద్రహృదిని !

పాలు పొంగినగతి పొంగు ప్రణయరక్తి
నాపుకొనలేని పడుచుప్రాయంబుతోడ
నమ్మి యెవనికి నీమన మమ్మికొంటి
పువిద, యీమేఘమాస నవోదయముల !

రాయప్రోలు

అ భి సా రి క

గాలియడుగుల నెవరికోసరము
ఓ మోహశీలా!
కదలి వచ్చితి వీ నిశీథమున?
కాలియందెలు ఘల్లుమను ననియొ
ఓ వలపురాణీ!
కేలఁ గైకొని మెల్ల నడచెదవు
పులుగుఁతుటుము తటాన కీ చనుచు
లరగూర్కి గూళులఁ
బలుక వెఱపున దెసలు గాంచెదవు!
నిలిచి యేమని యాలకించెదవు,
నీ యడుగుసడికే
యులికిపడి 'యెవ' రనుచు మఱలెదవు!
తెల్లవెన్నెల నీ దుకూలంబు
మైపూఁతనిగ్గులు
తెలియరావని యూహ సల్పెదవు,

నీవు నడచెడిబాట యెల్లెడల
వ్యాపించు గంధవుఁ
దావు లెట్టుల గప్పిపుచ్చెదవు ?
ఓ ముద్దరాలా !
నీ నీహారము బయలుపఱచెదవు

రామిరెడ్డి

ఏ నా డు ?

ఏనాడు నీమోవి
లేనవ్వు పొల్చునో,
ఏ రేయి చీకట్ల
నీచేయి తుడుచునో,
ఏ ప్రొద్దుపొడుపులో
నీప్రేమ మొలుచునో,
ఆనాడు; ఆ రేయి,
ఆప్రొద్దె రేకెత్తు
నా వాడినట్టి గుం
డెలలోని పూగుత్తి!

మరిగి కష్టపుటలల్
విరిగి తుంపురలౌను,
వేగి నిశ్వాసముల్
పీగు తుత్తునియలై,

మొయిలుచాటున దాగు
మయిలకన్నీ రవుదు,
అప్పు డోచిరునవ్వా!
అప్పు డోచిగురాక!
రెప్పపాటున ముద్దు
లప్పగింతును నీకు!

గాలిలో రెవ రెపల్
తేలివచ్చున దెపుడు,
ఏ తమస్సులకొసల?
ఏ యుషస్సులదెసల?

నింగిలో చుక్కలో
తొంగిచూచుసువార్త
చెంగు చెంగున వచ్చి
మ్రింగు నాదు నిరాశ
నెప్పుడో చిరుకన్నె?
చెప్పవా చిరుకన్నె?
చెప్పవా, చెప్పవా,
చెప్పవా చిరుకన్నె?

వి శ్వే శ్వ ర రా వు

సుక్క

సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!
బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!

తాను నిలిపిన గడువు
దాటిపోనేలేదు -
కాలు సేతులు పక్క-
కంటుకొనిపోనాయి

సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!
బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!

సుక్కతోనే కొండ
లెక్కొత్తు నన్నాడు -
మబ్బొ, మనిసో, కొండ
మలుపు పరకాయించి

సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!
బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
సుక్కెక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!

వొకటొకటిగా మెట్లు
వొదిగి దిగి రావాలి -
తోటయెలపల గలగ
లేటా యిననీవమ్మ!
సు క్కైక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!
బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
సు క్కైక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!

నాసొగసు నన్నైన
సూసుకోనీ డమ్మ -
ఆవుమెళ్లోమువ్వ
లట్టె మోగిన వేటా!
సు క్కైక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!
బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
సు క్కైక్క డున్నాదో సూడవే చెల్లీ!

నండూరి

పిలుపు

నిశలు పులకించెఁ గనులకు నిదుర రాదు
పైదలీ యేమిటికి నన్ను బాధపెట్ట?
ఏ పొదల దాగి పాడెదీ హృదయదళన
దారుణములైన నగ్నగీతమ్ము లెత్తి;

నా విరహగంధగీతి కన్వయముఁ జెప్ప
శిరసు లెత్తుచు నున్నవి చిరుగుఁబొదలు,
నవ్వుచున్నది కడల నందంపుసందె
కావిరంగులరంగైన మోవి విరిచి;

కొసరి యాకుంబనవు చెఱఁగులను లాగు
గంధవహుని కౌఁగిటనుండి కరుణపదము
లల్లుచున్నది శ్రుతులఁ బ్రాయంపువంశి,
నాహృదయ వేదనాలాపనములఁ గరఁగి;

వలపు పచ్చనిదని రక్తిమొలవఁ బాడి,
విరహ మరుణమని యెద తపింప విసివి,
చెలిమి నల్లనిదని నిరసింతు విపుడు,
ప్రేమ ధవళిమయని యింక వినుతు వెపుడు?

రాయప్రోలు

ఆ సు ర కృ త్య ము

ఎవ్వడే నీ గళమ్మునం దిరవుకొనగ
నేను విసరిన ప్రేమప్రసూనమాల
నడుమ నీవు చూడగ బట్టి నలిపివైచి
నీకనులయందు నెత్తురుల్ నింపినాడు ?

భావిభాగ్యోదయప్రభాభాసమాన
సుందరమ్మైన స్వాప్నికానందమందు
మైమఱచియుండ, నెవ్వడే మచ్చరించి
నాయెడదలోన చురకత్తి నాటినాడు ?

ఈనిరంతరతీవ్రబాధానివృత్త
మైన నాముగ్ధహృదయమ్ము నంతరాళ
శూన్యతలి నెవ్వడే నిలుచుండబెట్టి
ఎడతెగనిసంశయముల బంధించినాడు ?

ఈయగమ్యవాయుపథమ్ము లేగనేర్చి
మననడుమ దూతలైన యీవినయశీల
పరమపరమాణువులకు వాగ్బంధనమ్ము
నెవ్వడే కఠోరముగ శాసించినాడు ?

ఎవ్వడే రాక్షసుడు మనమీఁదనున్న
యవధియంతయు తానయ్యె యాక్రమించి
వికటదంష్ట్రాభయంకరవికృతవదన
విషమహాసుండ న న్నిట్లు వెక్కిరించు?

నాయని

*

నాహృదయ వనమందు ననారతమ్ము
దారుణమ్ముగ చెలరేగు దావవహ్ని
శాంతి గనదాయె వైరాగ్యసలిలధార
నెంత వర్షింప - ఇంక నే నేమి చేతు!

మరచిపోవుదు నన్నను మరపురాదు
అయ్యయో జీవితేశ్వరీ, అనవరతము
నీమహామోహినీమూర్తి నేత్రయుగళి
యెదుట నర్తించుచుండు - నే నేమి చేతు!

అనిశ భవదీయ భావనాయాసభార
వివశ మయ్యెను లక్ష్మి, యీవిరహి బుద్ధి!
దుర్లభజనానురాగదోదూయమాన
హృదయమున కేమిగతి - ఇంక నేమి చేతు!

వ్రీడ నెటులైన నొకసారి విడిచి ముగ్ధ,
తెలిపి నీప్రేమ కావు మీా దీనజనుని!
ప్రాణములు పోవుచున్నవి - పలుకవేమి
యిప్పటికినైన? అకట, నే నేమి చేతు!

శివశంకరశాస్త్రి

తాజ్ మహల్

మామిడిచెట్టును అల్లుకొన్నదీ
మాధవీల తొకటి
యేమా రెండిటి ప్రేమసంపదా
ఇంతింతనలేమూ!
చూడలేని పాపిష్ఠితుపానూ
ఊడబీకె లతనూ,
మోడైపోయీ మామిడిచెట్టూ
మొగము వేలవేసె!
ముచ్చటైన ఆకులు కాయలనే
వెచ్చని కన్నీళ్లోడ్చి,
పచ్చనాకులాంబొమ్మరింటిలో
వం డొక్కటి రాల్చి,
మామిడిచెట్టూ మాధవిలతతో

మాయలో గలిసింది,
కామితమిచ్చేమామిడిపండూ
కవులకుమిగిలింది!

బ స వ రా జూ

ప్రి య ని రీ క్ష ణ ము

చింతమానుకొమ్మపైన
వింతగాను గువ్వజంట
సంతోషముతోడ సరస
సల్లాపము లాడుచుండె,
వాడుటాకులన్నియు బడి
వాడల నాడుచు బోవున్,

చల్లని చిరుగాలిపాట
మెల్లగ వీనుల సోకగ;
వాకిట నిలబడి, అడుగుల
చప్పుడైనయప్పుడెల్ల
ఆత్రముతో నీవె వచ్చి
తని భ్రమపడి చూతు నాథ!

సౌ దా మి ని

నా టి రే యి

దారులన్నియు మాపె దశదిశలు ముంచెత్తె
నీరంధ్ర భయదాంధకారజీమూతాళి;
ప్రేయసీ, ప్రేయసీ, వెడలిపోయితివేల
ఆ యగమ్యతమస్వినీగర్భకుహరాల?

ఆ యఖాతంపు టేకాంతమ్ములో వ్రాసి
మాయమై మెల్లగా నీయడుగునందడులు
నా యెడదలోవనే పడి నడచినట్లయ్యె;
నా యెడదలోననే మాయమైనట్లయ్యె!

అంత నా గొంతులో 'హా ప్రియా!' యను కేక
అంతంత దివి కేగె, అంతంత దిగిపోయె,
తారలే కనువిచ్చి తమములే శ్రుతివిచ్చి
ఆ రవము విని నన్ను గని జాలి నొందాయి!

నాటినుండియు నేను ప్రతినిశీథతమంపు
గాటుకలచాటు నొరు లేరరయ లేనితరి
చూచుకొనిచూచుకొనిశూన్యహృదయములోని
'శోచెలీ!'యని క్రుంగి క్రుంగి యేడ్తునుసుమా!

సడిలేని నడిరేయి బడిపోయినట్టి నీ
కడియాలరవళులే చిరుగాజు మ్రోతలే

వ్రేలెత్తిచూపు జీవితపథమ్ములు నాకు;
కేలెత్తినడిపించు, నెలెత్తి నన్నిలుచు!

కృష్ణశాస్త్రి

ఈశ్వరీ!

ఎటనో, దవ్వుదవ్వులనుండి యెగసివచ్చి
శ్రవణముల సోలయించును చావుమేళ,
మిది నిశీథి, ఆ కల్లాడ దీశ్వరీ! ప్ర
చండయామినీకింకిణీస్వనము దక్క,
నామన స్సెనె చీల్చికొన్నాను, దగధ
గాగ్ని కాంతితో దాన వెల్గారు నీ వి
నీలమోహనమూర్తి గంటికి నద్ది
నాను, తలపోసి మూర్ఛలో నణగినాను,
కనులు విచ్చి మ్రోయగలేక గాలిపరువు
వినకునకు దూలి దౌర్బల్యవివశుడనయి
లోకమూర్ఖసంతోషవిలోచనాల
కాహుతిగ రేకరేకగ నట్టె తీసి
నద్దెసల జిమ్ముకొన్నాను

నామనస్సు!

రామచంద్ర అప్పారావు

నమిలిమింగిన నా యెంకి

యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

మెళ్లో పూసలపేరు
తల్లో పూవులపేరు,
కళ్లెత్తితే సాలు
కనకాబిసేకాలు!
యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

సెక్కిట సిన్నిమచ్చ
సెప్పితే సాలదు లచ్చ!
వొక్కనవ్వే యేలు
వొజ్జిర వొయిడూరాలు!
యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

పదమూ పాడిందంటె
పాపాలు పోవాల!
కతలూ సెప్పిందంటె
కలకాల ముండాల!
యెంకివాంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

తోటంతా సీకట్లె
దొడ్డీ సీకటిమయమె
కూటి కెళితే గుండె
గుబగుబమంటా బయిమె!
యెంకివాంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

రాసోరింటికైన
రంగు తెచ్చేపిల్ల!
నాసొమ్ము నాగుండె
నమిలి మింగిన పిల్ల!
యెంకివాంటిపిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నావొం కింక రాదోయి రాదోయి!

నండూరి

*

నిన్ను దలపోయుచునె నేఁ జిదుముకొనిపోతి,
పచ్చికాయలు పట్టిపూవుల్లు రేకుల్లు,

ఫల మెంచనైతి,
లోపలి తేనెఁ గొననైతి,
అలసముద్రపుటోర తెలినురుగు కెరటాలు
ఇసుకలోఁ జిరుబుడగలెత్తించుటలు గంటి,
మునిఁగి ముత్తెపుమూటముల్లె మోయఁగనైతి!
నిన్ను దలపోయుచునె నేఁ జిదుముకొనిపోతి,
పచ్చికాయలు పట్టిపూవుల్లు రేకుల్లు,

కొండనెత్తపుఁజెట్టు కొమ్మపైఁ దినఁ దిన్ను
గనవచ్చు నొక చుక్క కాంతికళ నాసిస్తి
తెట్టతెన్నే పట్టు దివ్వె తెలియఁగనైతి!
నిన్ను దలపోయుచునె నేఁ జిదుముకొనిపోతి,
పచ్చికాయలు పట్టిపూవుల్లు రేకుల్లు

కవికొండల

*

చలి గడగడ వడకించెను
జగతిఁ గ్రమ్మె నంధకార
మచ్చటచట మినుకు మినుకు
మను దీపిక లోనాథా!

ఈనిసిరాతిరి నొంటిగ
నేకానని దేశాలను
గుండెదో! నిశ్శబ్దములో
విందువో, నాయార్తగీతి!

సౌదామిని

*

కలతనిదర

ఈరేయి నన్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఆకాశ మేమూలొ
అణిగిపోయినరేయి
యేటికెందురుడల్లె
పాటుసూపుల కులికి

ఈరేయి నన్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఆకాశ మావొరన
అడిలిపోయిన రేయి
మాట తెరగనిపాప
యేటిగిలగిల సూపి
ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఆకాశ మోతీరు
ఆవులించిన రేయి
మిసమిసలతో యేటి
పసలతో నను సుట్టి
ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

యెలుతురంతా మేసి
యేరు నెమరేసింది
కలవరపు నాబతుకు
కలతనిద రయ్యింది
ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఒక్క తెను నా కేల
వోపజాలనిసుకము!
ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా!
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

నండూరి

*

ఊరకే చలియించు నీరేయివెన్నెలలు
విరహావీణా తరళతరళ తంత్రీగతుల,
ఏదిగంతాహ్వానవేదనారవమేని
కలచుతొందరలతో పలుకరించునో కాని,

వలిసెజ్జపై మల్లియలరెప్పలే వాల
వలయు నా బ్రతుకు శయ్యాశాంతిలో తేల,
దంసశరదానిలమ్ములు శర్వరీవిరహా
సురభినిశ్వాసములు సాగయించు దశదిగల్ !

కృష్ణశాస్త్రి

*

చెలియా ! పూయఁగరానిపూవుపొదఁ
బూచెంగ్రొత్తపుష్పమ్ము, మాపుల నీరెత్తెడిముగ్ధుఁ
డొక్కఁడు తలంపుల్ నిల్పె నామొగ్గపైఁ,
చెలువమ్మున్ వలపున్ తదాదిగవృథా జీర్ణించి
జీర్ణించి, శోషిలి, శాంతింపఁగనున్న
వేమిఁ గలదో చెప్పంగఁ బ్రేమావధిన్ !

మొగ్గఁగట్టిన తొలికారు మోజు సయిచి,
రేకుసాగిన మోహానఋతువుఁ గడపి,
కుసుమదశకయి యుత్కంఠగొనిన యోర్పు
తుదిఁ గృశించెడి నిట్టూర్పుతోనె యిటుల!

రాయప్రోలు

*

ఆకసమున మబ్బు దట్ట
మై క్రమ్మెను, చిటపటమను
చినుకుల తీయని పాటలు
చెవుల కింపు గూర్చుచుండె,
గున్నమావికొమ్మలందు
కోకిలపాడెడు పాటలు
వినవచ్చుచునుండె, నిల్లె
వేచియుంటి నెప్పుడు ప్రియు
డరుదెంచెడునా, నే నెవు
డాముద్దుమొగమ్ము గాంతు
నా యంచున్, నాహృదయ
మ్మాతురతన్ జెందుచుండె!

సౌదామిని

*

ఈనడికి రేయి వెన్నెలయెద చలించు
పిలు పెదో 'నాసఖా' యని వేగిరించు;
అనలమైకాల్చు నిశ్శబ్దమునె; కలంచి
పరువులెత్తించు కడల నా బ్రతుకు నిపుడు!

ఎన్నిమారులు సవరించుకొన్న చూపు
తొలగవేమో యలమునేమొ నెలమొగాన
చెదరునే బెదరి బెదరి చెలియకురులు
జాలిగా నీలమేఘనిశ్వాసములటు!

నాకొరకె చాచు సఖికంఠనాళమందు
మ్రోగక చలించి చెరవడ్డ మూగబాధ
ఎటు పిలుచు నన్ను ఆచూపుటిరుల; కనులె
పలుకనేరక విడి విడి పగులు నేమొ!

అయ్యయో! ఊర్వశీవిషాదార్ద్రమూర్తి
ఈ నిశీథాన, నాహృదయాన, నిండె,
పూర్ణిమాశుభ్రయామిని బొగ్గువోలె
ఈ యెడదవోలె కాలిపోయినది నేడు.

ప్రాణసఖి, నీనుదూరతల్పమున సుప్తి
కట కలలు రావు! కలుగదు కలవరింత,
వేగిపోదిట నీకయి వేలు కేలు
బ్రతుకుబ్రతుకెల్ల ఒక్క నేత్రముగ గాచి!

కృష్ణశాస్త్రి

కోయిల

కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే,
గుండెలూ బద్దలూ
చేయబోకే!
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే,

తీయనీరాగాలు
తీయబోకే,
తీపితో నామనసు
కోయబోకే!
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే,

చిట్టినీ జ్ఞాపకం
చేయబోకే,
చింతతో ప్రాణాలు
తీయబోకే!
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే!

బసవరాజు

కార్తిక పూర్ణిమ

శారదదినాంతరమణీయసాంధ్యరాగ
విమలపథముల నీనాఁడు వెల్లివిరిసి
నీప్రణయరాగ మెల్లెడ నిండుకొనియె!

ఆ యెగిరివచ్చు పూర్వదిశాభిముఖము
లైనపులుఁగుల ఱెక్కలల్లార్పులందు
మధురకంఠధ్వనులయందు మాటలందు
నీబయలుదేరు సంగతియే భరించె!

ప్రావృడంభోధరముల వర్షములు మోచి
శీతలమనోహరాంగసుస్నిగ్ధమూర్తి
యుత్తరానిలుగర్భ ముత్తూఁత లూఁచె,
నీప్రయాణభేరీకమనీయరవము!

ఈమనోజ్ఞకార్తికపూర్ణిమామహోద
యావసరమునఁ బొంగి బ్రహ్మాండ మంత
యైన నాయాత్మలో భవదమృతమూర్తి
నిరుపమవిలాసవేశముల్ పొరలిపోయి,

నీవెడలుదారి కాచుకొని నిశ్చయించు
కొంటి, గానుకగాఁ గన్నుఁగొలఁకులందు
దాచుకొంటి నిరంతరదహనశీల
చిరవిరహావహ్ని ప్రాణముల్ మఱుఁగుచోట
నేకరించిన యుష్ణాశ్రుశీకరములు !

నాయని

*

అయ్యయో, యేల చూచితి వట్లు నన్ను
ఆ దినమ్మున మధురసాయాహ్నమందు
దేహళిని నిల్చి మోహినీదృష్టితోడ
పథము వెంబడి జనెడి విభ్రాంతహృదయు !

విపుల భవదీయలోచనవిగళదసిత
బహుతరకటాక్ష దృఢశరపంజరమున
మన్మనోభీష్టమూర్తి యేమాట లేక
వేగముగ వ్రాలి పడిపోయె వివశగతిని !

జర్జరితమయ్యె నకట, నాసరళచిత్త,
మిప్పటికినైన బాధ శమింపలేదు;
చిలుకకుంటివయేని నీస్నేహపూర
మతితరాల్పము సుమి జీవితాశ నాకు!

ఏమి హృదయాపహారిణీ, యింకనైన
కరుణ వహియించి వీనిని కావగదవె!
బహుళతాపముచే మతి భ్రంశమొంది
వివశమైపోయె; అయ్యయో, వెర్రినైతి!

శి వ శం క ర శా స్త్రి

*

ఎవరులేని గవాక్షసంవృతలాన
ననుఁ బిలిచి బందమేసె సుందరి యొకర్తు
తెల్లనురపొన్నపువుల సంకెళ్లతోడ,
ఇందులకు దైవ మొక్కఁడె యదృష్టసాక్షి;

చేతిలోఁ జేయి వైచి నన్ జెప్పుమనియె
తీయనిమెలుంగుతో, నివి త్రెంప ననుచు,
త్రెంచలే నెటులో సహియించువాఁడ
సన్నగిల్లుహస్తమునుండి జాఱుదాఁక!

రా య ప్రో లు

ప్రణయినీగీతము

సందె జారె, చుట్టుపక్క
మినుకుమినుకు దీపమ్ములు
వెలుగుచుండె, దూరమ్మున
కోవెలలో హాయిగాను
మేళము వినవచ్చుచుండె,
చల్లగ వెన్నెలలు కన్న
తల్లివోలె కాయు గాని
మనసేమో మాటుమణిగె!

సౌదామిని

పడవ పగిలిన!

ఇది పగిలిపోవుననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈతలంపున, నానంద మిపుడు పొంగు,
పగిలిపోయిన చెక్కలపట్టు ఎడువ
కీవు పాథోనిధాన మీడించెద వని!

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈతలంపున, నిపు డుల్ల మిగురులెత్తు,
తునిగిపోయినచెక్కలతో పయోధి
గర్భమున రత్నరథ మీవు కట్టెద వని!

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈతలంపున, నిపు డాత్మ కింత శాంతి,
విరిగిపోయినచెక్కల దరికిఁ జేర్చి
నీచితికి కాష్ఠములుగ మన్నించెద వని!

నాయని

*

శ్రవణములు సోకినంత, దుస్సహావిషాద
కర్దమక్షాళనము చేయఁగలిగినట్టి
త్వన్మధురనామధేయామృతమ్మెగాని
ఇతర మేమియు చెవి జేరనీయనొల్ల,

దివ్యగంగాతరంగిణీతీర్థమట్లు
భాషితావిలమార్జనపటిమ గల్గి
మధురమధురమైన తావకకథలెగాని
ఇతరమును జిహ్వావెంట రానీయనొల్ల,

చిత్తసద్ధ్వాంతరాశసంస్థితవిషాద
గాఢతమసంబు హరియింపగల్గినట్టి
భవ్యభవదీయరూపదీపంబుకన్న
ఇతరమును దృష్టిసరణి రానీయనొల్ల,

చారునిర్మలచంద్రికాపూరమట్లు
హృదయతాపము చల్లార్చి ముదముగూర్చు
త్వన్నిరంతరమధురభావనలె గాని
ఇతర మేమియు మదికి రానీయనొల్ల !

శివశంకర శాస్త్రి

ఆ కా ల పు నా యెం కి

దూరాన నారాజు కే రాయిడౌనో,
ఈరోజు నారాత లే రాలపాలో ?

సీమ సిటుకనగానె
సెదిరిపోతది మనసు
కాకమ్మనేనైన
కబురంప డారాజు !

దూరాన నారాజు కే రాయిడౌనో,
ఈరోజు నారాత లే రాలపాలో?

కళ్ళ కేటో మబ్బు
గమ్మిన ట్టుంటాది
నిదరల్లె నావోల్లు
నీరసిస్తున్నాది,
దూరాన నారాజు కే రాయిడౌనో,
ఈరోజు నారాత లే రాలపాలో?

ఆవు 'లంబా' యంట
అడిలిపోతుండాయి
గుండెల్లొ వుండుండి
గుబులు బిగు తాతాది!
దూరాన నారాజు కే రాయిడౌనో,
ఈరోజు నారాత లే రాలపాలో?

తులిసెమ్మ వోరిగింది,
తొలివూస పెరిగింది
మనసులోనాబొమ్మ
మసకమసకేసింది!
దూరాన నారాజు కే రాయిడౌనో,
ఈరోజు నారాత లేరాలపాలో?

నండూరి

*

ప్రేయసీ, యేల వింటి నీపేరు నేను
ఆలకించినదాది నామాక్షరముల
నేమి వింతయొ కాని మదీయహృదయ
దుగ్ధవార్ధిని మథన ముద్భూత మయ్యె,

అధికమైనకొలందిని మథన మకట
ఉద్గమించెను కాలకూటోగ్రవిషము,
ప్రేయసీ, నిల్పితిని దాని బిగియబట్టి
కంఠకుహరమ్మునందు శంకరునిభాతి,

ఉత్సుకతతో నిరీక్షించుచున్నవాడ
భవ్యలక్ష్మీసమాగమప్రాప్తికొరకు
పూర్ణనిరతావ్యయసుధానుభూతికొరకు
ఎన్నటికి నాకు లభియించు నివి యెఱుంగ!

శివశంకరశాస్త్రి

వి ర హా తో ర ణ ము

వినరా ఏ విభావరీ
వేలా శాలల నీ మృదు
వసనాంచలముల గుసగుసలో,
        మసలు చరణ మంజీరము
        కొసరు జాలి పలుకరింతలో!

ఈ కుటీర ముఖద్వార
మిందే వ్రేలాడి సగము
వాడి, విరహాతోరణమ్మునై
        వలవంత సడలి నేల జే
        రాడి యెన్నినాళ్లు మనుదునో!

ఇపుడు వత్తువా నీ కొర
కెదురుచూచు నీ వియోగి
యెడద మంచుజడులు కురియును,
        మాపేమో, రే పెటకో
        వెడలి చనునో, నిదుర మునుగునో!

ఆరలేని నా కోరిక
కారుచూపు చొరగ చీలి
కాలి కుములు ఈ చీకటితో
        క్రాగి క్రాగి నీ కొరకై
        కరవులోననే నశింతునో!

నీ మనోజ్ఞ కాంచన కాం
చీమణి ఘంటాగళములు
ఏకాంతము కరగ మ్రోయగా
విన నరచే బ్రతుకు దాల్చి
యెడదమ్రోత కంత యేడ్తునో!
ఈ వియోగనిరాశా క్షు
ణాక్షుణ ప్రతీక్ష చెదరి
ఎగసి ఎగసి పగిలిపోదునో!
పగ లెరుగని ప్రవాసమున
కిక వేకువరేకు విరియదో!

ఆకన మాలోకనముగ
లోకమెల్ల వీనుగ కా
లాంతమునకు కాచియుందునా!
ఆనలేనిఆసకు ప్రా
ణాంతమేని వేచియుందునా!
చివురింపదా చైత్ర శుభో
త్సవవిభాతకల్యాణము
ఈ దరిద్ర హేమంతమున ...

కృష్ణశాస్త్రి

ఆ నా టి నా వో డు

ఆనాటి నావోడు సెందురూడా,
అలిగి రాలేదోయి సెందురూడా!
ఒెంకి, మన మిద్దరమె
యెవ్వరో ద్దన్నాడు!
యీ నేలు యీతోట
లింక నీ వన్నాడు,
మాటాడుతుండంగ సెందురూడా!
మంచిదా పోయేవు సెందురూడా!

కలకాల మీదినమె
నిలుసు మన కన్నాడు!
గాలికైనా తాను
కవుగిలీ నన్నాడు,
నను నూసి నవ్వేవు, సెందురూడా!
నాయమా నా ముద్దుసెందురూడా!

నాకాసి సూశాడు
నీకాసి సూశాడు,
మద్దె సెంద్రుడే మనకు
పెద్దమని సన్నాడు,
కన్నీరు నీ కేల సెందురూడా!
కనికారమే శాన సెందురూడా!

నండూరి

నేను మాయమ్మయొడిలోన నింతవాడ
నైనయపుడు నాలోన నీయఖిల మిమిడి
యుండెఁ గావలె నేటి కిట్లుబికివచ్చి
చిత్రచిత్రభావాకృతుల్ చెలువుమిగిలె!

పాడుటకుమున్ను కంఠగర్భమున నెఱుఁగ
రాక యవ్యక్తమైయున్న రాగమట్లు
నిభృతచిక్కణమూర్తులు నీవు నిసువు
లిన్ని సుఖములు దాగినా రెటుల దేవి!

అస్మదీయహృదబ్జనాళాంతరమున
బీజరూపమ్ముగా నుండి విశ్వమింత
ఇది బహిర్గతమగుదాక యెఱుఁగలేన
అంత నవ్యక్తశిశుమూర్తి నైతి నెట్లు?

విశ్వనాథ

ప్ర ణ య యా త్ర

వినుచునుందును విన్నది విననియట్లు
కనుచునుందును కన్నది కననియట్లు
స్వప్నగాథలవలె ప్రపంచములవోలె
చిత్రములు దేవి, నాబహిశ్చేష్టితములు!

సంతతమ్మును విమలతేజఃప్రశాంత
మోహనమ్మైన నీ ప్రేమమూర్తిలోన
అవ్యయానందమధురరేఖాంచలములు
దిద్దుకొనుచుందు!

నా య ని

క ల లో న నా యెం కి

లేపకే నాయెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

కలలోన నాయెంకి
కతలు సెపుతున్నాది,
పులికులికి పడుకుంట
వూకొట్టుతున్నాను!

లేపకే నాయెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

కతలోని మనిసల్లె
కాసింతలో మారి,
కనికట్టుపనులతో
కత నడుపుతున్నాది!
లేపకే నాయెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

రెక్కలతో పైకెగిరి
సుక్కల్లె దిగుతాది,
కొత్తనవ్వుల కులుకు
కొత్తమెరుపులతళుకు,
లేపకే నాయెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

తెలివి రానీయకే,
కల కరిగిపోతాది!
ఒక్కనేనే నీకు
పెక్కునీవులు నాకు!
లేపకే నాయెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

నండూ.

*

వత్సలాఘాలమున నెలవంకగుఱుతు
కందళించి వికాసించి కళలు దేఱి
తరుణశారదరాకాసుధాకరాచ్ఛ
బింబము లనంతములు లెక్కపెట్టుకొనెదు!

ఈయమర్త్యాచ్ఛచంద్రిక లెన్నినాళ్లు
నాతనువు ముంచుకొను, నన్నినాళ్లు ఒక్క
యీశరత్తేమి, నాది సదాశివత్వ
పదవి!

నాయని

బాష్పదౌత్యము

జీవనగంగా వారితతటంబునఁ
జింతావటతరుమూలమునన్,
ఏల యధోముఖివై గడతెంచెద
వివ్వాధి యౌవననిశలన్ ?

ఆవలిగట్టున స్వప్నపురంబున
నవ్యయనిర్వృతి వనులన్
డోలాఖేలనరతుఁడౌ ప్రియునిఁ గ
డుంగడు భావనసల్పెదవో?
నీ వయసెల్ల హృదీశునిచింతన
నిర్మలధూపముపగిదిన్
గాలెడి నబలా రేయింబవళులు
గందముఁ జిమ్ముచు నల్గడలన్;
ధావమానశరదంబుదశకలపు
దౌత్యము నమ్మిటు వేచెదవే?
చాలు నిరీక్షణ, చాలిఁకఁ జింతన,
చాలురహస్యవియోగహాతుల్ !
జీవనసంధ్యాపరిణత బాష్పస
చేతననీరవదూతికలన్
గాలపయోనిధిఁ బర్ణపుటంబులఁ
గదలింపుము ప్రియుకడకున్ !
హా, విధివశ్యతఁ జేరుదు రవ్వలి
యంబరచుంబితటంబున్;
బాలతపస్విని! యెపు డేవేళనొ
వల్లభుఁ డొసఁగును దర్శనమున్,
శ్రావణనీరదమాలిక లిరువురి
శయ్యాడోలిక లై యూఁగన్ !

రామిరెడ్డి

కు పి త వి ధి

పూలమాలిక నల్లినందుకు
కరకుకత్తులై కానుకాయెను,
తేనెసుధలను చల్లినందుకు
తేటిపోటులకాటులాయెను,
విరహావ్యధలు! విరహావ్యధలు!
ఓర్వలేని విరహావ్యధలు!
అగ్నిమండి గుండెలోన
ఆరదేమి చేతునే!

మలయపవనుడు పారిపోయె
మాధవీ! మృదుసౌరభము గొని;
విలువలేని చలువకాన్క
లిచ్చినాడుగదమ్మ నీకు!
గరళమగునో కట్టకడకు
మురళిసన్నిభగాన మగునో!
వేచియుండుము వేగపడకా!
కాచియుండుము మాలతీ!

ఈసులేనిలోక మేదో
ఎరిగి తెలియుము మాలతీ!
వెరపెరుంగనిలోక మేదో
వెదకి తెలియుము మాలతీ!

విశ్వసుందరమ్మ

పల్లకీ!

ప్రాణసఖుఁడు నాకోసమై పంపినాఁడు
పల్లకీ అన హృదయమ్ము జల్లుమనియె;
వీడనివియోగమున వేగు ప్రొద్దుమేను
తలిరుతోరణమై సుమదామ మాయె!

చెదరుచేతుల నెటో కయినేసుకొంటి
మొయిలువసనమ్ములో ప్రొద్దుపొడుపునగలో,
ఏదో కాలుచుహాయియో, ఏదో తేల్చు
భారమో యేమొ సైరింపనేరనైతి!

కొసరునడల తూఁగాడుచు కూరుచుంటి
పూలపల్లకిలో పూలమాల నేను!
'ఓ' యనగ, 'నోహోంహో' యన బోయవాండ్రు,
దారి బడినిల్చి చూచె నూరూరు నాడు!

‘ఓ’ యనగ ‘నోహూంహూ’ యన బోయవాండ్రు,
వీటివెలువల మేల్లోనె తోటతెరువు!
‘ఓ’ యనగ ‘నోహూంహూ’ యన బోయవాండ్రు,
తోటపొలిమేరకాలువ తొనకె నిదుర!

ప్రణయవల్లకి పల్లకీ! ప్రసవభర వ
నంతవల్లకి పల్లకీ! చక్రచాప
వక్రరేఖ పల్లకీ! మధుస్వప్నశాఖ
పల్లకీ!

కృష్ణశాస్త్రి

కోయిల

కొమ్మలో కోయిలా ‘కో’ యంటదే !
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలో కోయిలా ‘కో’ యంటదే!

యెంకి దూరానుండె
యేటిదరి నే నుంటి,
సావాస మింకెవరు
సంద డెవరో నంటి,

కొమ్మలో కోయిలా ‘కో’ యంటదే!
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలో కోయిలా ‘కో’ యంటదే!

పూలెరుగు నా కోత
నీలెరుగు నా మోత,
మనుగడల కెవరితో
మనసుకలిపే దంటి,
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే,
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే!

యేటి కడుపున దాగి
తోట నిదరోయింది,
ఆలనా నాసాదకు
పాలనా యనుకొంటి,
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే!

తరిమి తరిమేశాను,
తిరిగి 'కో కో' యంది
ఆడించె ఆటగా
పాడించె పాటగా!
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలో కోయిలా 'కో' యంటదే!

నండూరి

కత్తిపడవ

కాగితమ్మున పసినాడు కట్టి కత్తి
పడవ పాఱుడునీటిలో విడిచినావు,
పాలబుగ్గలపై నవ్వు తేలిపోవ
చిన్నిక్రేగంటిచూపుల నన్ను జూచి!

నేను పసిబాలకుడను నిన్నేమరించి
తోడిచెలికాండ్రు నవ్వులు తూరుపెత్త
తడిసి ముడుతలుపడిన యాపడవ నెటులో
తెచ్చి నాపూవుటెద ప్రతిష్ఠించుకొంటి!

అంతకొన్నాళ్ళకీవు నే, నచట నిచట,
గాలితరగల నీ నవ్వు తేలిరాదు,
నీసుధాపాంగరేఖలు నిలిచిపోవ
క్రుంగిపోయిన నాపేదగుండె నిపుడు...

కాగితమ్మది యినుమునకన్న నినుము,
ఆచిరుతకత్తిపదనున కంతులేదు,
అచట ప్రేమస్రవంతి యవ్యాహతముగ
కదలుచుండుటజేసి, నా బ్రదుకు నిలుచు!

కడకు నెత్తురుచెమ్మైన క్రమ్మకుండ
పచ్చిగాయమ్ము లవి యమబాధ, పడవ
కదిపితినిపొమ్ము లతులు కత్తు లచట
దిగబడునయన్న భీతిలో దిగులు నాకు!

నాయని

నేటి రేయి

మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయ తేనియబరువు మోయలే దీబ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

మురళిపాటకు రగిలి మరుగు నీవెన్నెలలు,
సొగయు నాయెద కేల తగని సౌఖ్యజ్వాల?
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయ తేనియబరువు మోయలే దీబ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

కాలు చల్లదనాలా కనలు తీయదనాలా,
వలపుపిల్లనగ్రోవి పిలుపులో సొలపులో?
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయ తేనియబరువు మోయలే దీబ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

వలదోయి, అలము నీ కలలలో నిదురింతు
భరమోయి నీప్రేమవరమే నేటిరేయి!
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయతేనియబరువు మోయలే దీబ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి, మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

కృష్ణశాస్త్రి

మురళీధ్వని

మురళి ముద్దిడు నీ మోవిమురువు చూచి
తమము తెర జీల్చి ప్రకృతి చైతన్యమూనె;
స్వరము వెలువడినంత గోపాలకృష్ణ,
పులకరించె బృందావనపుణ్యభూమి!
గోవులను వీడి యరుదెంచె గోపజనము,
కుడుచులేగల విడి వచ్చె గోగణంబు,
పరుగు పరుగున నీ పాదపదము జేర
ప్రియుని విడనాడి వస్తి గోపీమనోజ్ఞ!
యమునలో జేరు వారిలేశమువిధాన
రాగమున నేకమైన స్వరమ్మురీతి
తన్మయత చెంది కల సమస్తమ్ము విడిచి
లీనమైపోతి నీ దివ్యగానసుధను!

శా

దొంగ

నల్లవాడే,
గొల్ల
పిల్లవాడే,
చెలియ,
కల్లగాదే వాని
వల్లొ జిక్కితినే !

వచ్చినాడే,
తోట
చొచ్చినాడే,
సకియ,
చొచ్చి నాడా మనసు
ముచ్చిలించాడే !

ఆగినాడే,
పొదల
దాగినాడే,
మనసు
రాగబంధము వేసి
లాగుకొన్నాడే !

చూచినాడే,
మోము
దాచినాడే,
నాదు
దాచుకొన్నా వలపు
దోచుకున్నాడే !
చేరినాడే
చెంత,
చీరినాడే
చేర,
కోరి చేరా బోవ
పారిపోయాడే !
పాడినాడే,
చనుచు
ఆడినాడే,
మదిని
చేడె, ఆతనిపాట
పిలుస్తున్నాడే !
ఊదినాడే
మురళి,
చేదినాడే
వలపు,

నాదుమది తనరూపు
పాదుకొలిపాడే!

చూడలేనే,
మమత
వీడలేనే,
వాని
జోడు కూడనిఉసురు
వీడిపోనీవే!

నల్లవాడే,
గొల్ల
పిల్లవాడే,
చెలియ,
కల్లగాదే వాని
వల్లొ జిక్కితినే!

బసవరాజు

రాధ

మాసినచీరతో పొగడవ్రాకులరెమ్మలనీడ
దీర్ఘనిశ్శ్వాసముల న్నిగిడ్చెదవు,
జంకక నీచెలి కోసితేర నీ దోసెడు
మొల్లమొగ్గలను దూసి, దళమ్ములు

కువ్వువెట్టె దేలే, సుకుమారి! యింత నిను కేటికి
నీయెలజవ్వనంబునన్ !

ఈసుకుమారపున్నిశల కృష్ణు డానంగిన
పుష్యరాగపుంబూసలదండరావుడుల పూను
కుచాగ్రము లుష్ణబాష్పపున్ రాసుల
కందువారెడు, విరాగ మ దేటికి? నిండు
ప్రాయపున్ మోసులవేళ నిట్టియిడుముల్ పడ
నిన్ను విరించి చేసెనే!

మోనముచేసి యెచ్చటికొపోయిన
మాధవుగూర్చి యింతగా వేసటచెంది
పుష్పవనవీధికలన్ వెదుకంగనేల,
నీ వేసగిపూలవెన్నెలలు ప్రేమ కన ర్హములో?
పికాంగనాభ్యాసితరాగముం బ్రణయ
పాత్రముకాదొ వచింపు మిత్తరిన్.

చెల్లరె, యీమధూపవనసీమల
నావులగాచువానికై పల్లెలనుండి
నాగరకపద్ధతులేమి యెఱుంగనట్టి
యా గొల్లపడంతులెల్లరును కోరిన కోరిరిగాక,
నీవు నా నల్లనివానినే వలచినావట!
యెంతటి సిగ్గుచేటోకో!

కొండాలి

అ న్వే ష ణ ము

“తలిరాకు జొంపముల సం
దులత్రోవల నేలవాలు తుహినకిరణకో
మలరేఖవో! పువుదీవవో!
వెలఁదీ, యెవ్వతెవు నీపవిటపీవనిలోన్!

కారుమొయిళ్ళ కాటుకపొగల్ వెలిగ్రక్కు
తమాలవాటి నేదారియుఁ గానరాదు,
నెలఁతా! యెటువోయెద వర్థరాత్రి?
విస్ఫారవిలోచనాంధతమసమ్ములఁ జిమ్ముచు,
వేడివేడి నిట్టూరుపులన్ నిశీథపవ
నోర్మివితానము మేలుకొల్పుచున్”

“అది శరద్రాత్రి; శీతచంద్రాతపాంత
రాళ రమణీయరజతతల్పంబునందుఁ
జల్లఁగా నిద్రవోవు వ్రేపల్లెవాడ
సకలగోపాలగోపికాగణముతోడ.

సాముసడలిన పతి పరిష్వంగమందు
సుఖము దుఃఖము లేని సుషుప్తిలోన
స్వప్నవీథీయథేష్టసంచారకలన
మేనుమఱచిన నన్నంత మేలుకొలిపె
శర్వరీశీతపవనపక్షముల మలసి
స్వాదుయమునోర్మిసంగీతఝురులఁ గలిసి
కౌముదీధౌత శుభ్రదిక్తటుల సొలసి
మురళికామందమందమాధురుల రుచులు.

ఎలఁదేటిచిఱుపాట సెలయేటికెరటాలఁ
బడిపోవు విరికన్నెవలపువోలె,
తీయని మల్లెపూదేనెసోనలపైని
తూగాడు తలిరాకుదోనెవోలె,
తొలిప్రొద్దుతెమ్మెరత్రోవలోఁ బయనమై
పరువెత్తు కోయిలపాటవోలె,
వెల్లువలై పారు వెలఁదివెన్నెలలోన
మునిఁగిపోయిన మబ్బుతునుకవోలె,
చిఱుతతొలకరివానగాఁ, జిన్నిసోనగఁ
బొంగి పొరలెడు కాల్వగా, నింగి కెగయు
కడలిగాఁ బిల్లగ్రోవిని వెడలు వింత
తీయఁదనముల లీనమైపోయె నెడద!

పరువు పరువునఁ బోవు నెదతో
పరువులెత్తితి, మఱచి మేనే,
మఱచి సర్వము, నన్ను నేనే
మఱచి నడిరేయిన్ !"

"ప్రాణనాయకు కౌఁగిలిపట్టు వదలి
యిల్లు వదలి యెన్నండు నీపల్లె వదలి
యెడుగిడనిదాన వానాటియర్ధరాత్రి
విజనపథములఁబడి యెట్లు వెడలినావు ?"

" తావులతోడఁ దేనియలధారలఁ జిప్పిలు
వేణుగీతికారావముతోడ మందగతులన్
జను మారుతముల్ విశాలబృందావనవీథులందు
యమునానవభంగమృదంగవాద్యముల్
త్రోవ స్ఫురింపఁగా వలపు తొందరవెట్టఁగఁ
బోతి నొంటిమై !

నన్ననియెగ్గలెత్తి జాలిగా నెవరినో
యరయుమా, పిలుచుచున్నదియె యమున !
ప్రక్క నిర్జీవధావళ్యముతో నున్న
సికతాతలమ్ముఁ గాంచితివె, దాని !
తుదిమొదల్ లేదిదే త్రోవరుల్ త్రొక్కని
యీదారినే పరువెత్తినాను,

ఈమొండిచేతుల నెత్తి యౌవనతరుల్
శూన్యదృక్కుల దిశల్ చూచు నయ్యో!
ఇచటనే...యిచట...అతఁ...డిచట, నేను...
ఇచట, నీజాజిపూబొదరింట నేను...
ఈ కడిమిచెట్టుక్రిందనుమ్మా యతండు...
నరిగఁ గన్నులఁగట్టినసరణిఁ దోచు!

శారదశర్వరీమధురచంద్రిక
సూర్యసుతాస్రవంతికాచారువినీలవీచిక
ప్రశాంత నిశాపవనోర్మిమాలికాచారిత
నీపశాఖక కృశాంగిని గోపిక నేను, నాఁడు
బృందారమణీయసీమ వినినారము
మోహనవేణుగానమున్!

మలయపవనుకౌఁగిలిలోనె పులకరించి
హాయిగాఁ గంఠమెత్తు ప్రాయంపువంశి
విశ్వమోహను జలిబిలిపెదవు లంటి
యవశమైపోయి యేమి చేయంగలేదు!

బాలగోపాలుఁబోలెడు పాటగానిఁ
గని విని యెఱుంగ మెన్నండు; కరములోని
మురళినేకాదు, నాలోని మోడుటెడఁద,
నీశిథిలజీవనమ్ము మ్రోయింపఁగలఁడు.

నందగోపకుమారు నానందమురళి
కా మనోహర సుషిరాపగాతరంగ
జాలములఁ దారకా రవి చంద్రతతులు
కరఁగి చిని చిన్నిగీతులై కలిసిపోవు!

చూచితివా లేదా చిన్నికృష్ణునిసొబంగు!
పెదవిచివురుసంజల నరవిచ్చు నవ్వు
వెన్నెల, చలించు తుమ్మెదబెళుకుచూపు,
లోలపవనచాలిత కుటిలాలకమ్ము,
తరళచూడాకలాపమ్ము, మురళిఁ గూడి
యల్లనల్లన గొంతెత్తి యమృతగాన
శీతలతుషారముల విరజిమ్ము వేళఁ
జిన్నికృష్ణునిసొబఁగుఁ జూచితివా లేదా!

లేవు శరత్తమస్వినులు, లేవు మనోజ్ఞసుధాంశు
మాలికల్, లేవు వినీల నిర్మలకళిందసుతా
నవనాట్యసంపదల్, లేవు మదీయగాత్రలవలిం
బులకాంకురకోరకావళుల్, లేవు
కుమారగోపమురళీమృదుగీతఝరీ
విలాసముల్!

జిలిబిలిపట్టుఱేకులవెన్నఁ దొట్రిలు
మల్లియయొద దాగు మధుపరవము,
కనుచూపు దాటు నామనిఁ బాయు కోయిల
గొంతులోఁ జిక్కు వసంతగీతి,
విభు వీడి శుష్కించువిరహిణి సెలయేటి
కడుపులో నడఁగిన కడలిమ్రోత,
ఱేనికై వెదకెడు తిక్కచూపులలోనఁ
జెరవడ్డ నిండుచందురుని పాట
యిట్లు నీదీనగోపికాహృదయమంది
రాంతరాళములోనఁ ద్రుళ్లింతలాడు
వేణునాదంబు వినిపించు విశ్వమోహ
నాకృతిఁ గిశోరగాయకు నరయుచుంటి !

ఇది నాచరితము, విని, నీ
వదరెదు, తొట్రిలెదు, వడఁకు, దటునిటు కనులన్
జెదరెడుచూపుల నేదో
వెదకెదు, ఎవ్వతెవు నీపవిటపీవనిలోన్?

కృష్ణశాస్త్రి

మ ని షి

మనిషి చేసిన రాయిరప్పకి
మహిమ కల దని సాగి మొక్కుతు
మనుషు లుంటే రాయి రప్పల
కన్న కనిష్టం
గాను చూస్తా వేల? బేలా,
దేవు డెకడో దాగె నంటూ
కొండ కోనలు వెతుకులాడే
వేలా?

కన్ను తెరిచిన కానబడడో,
మనిషిమాత్రుడియందు లేడో?
యెరిగి కోరిన కరిగి యీడో
ము క్తి!

గు ర జా డ

కూలియున్న లకుతుకము

మొగములను ముచ్చెమట లూడ్చుచు
మూపులను పెనుమోకు లీడ్చుచు
మడమలెత్తున మన్న రేఁచుచు,
గుండ్ల పేరూ కులుకుపాటేమో ?
ఏమో !
పాలిండ్లఁబగడపుగుండ్లపేరేమో ?

ఇనుపబరువుల 'నిస్సి' యనుచును
పెచ్చునన్నపువేళఁ గనుచును
మెట్టనడ కుట్టుసులు గొనుచును,
కాళ్ల కడియాల్ కలికి నుడి యేమో !
ఏమో !
కడియములసడి బిడియపడుటేమో !

నడలుఁనడిక ట్టాడియ నెట్టుచు
వీడుసిగముడి వ్రేళ్లఁ బెనచుచు
అలసటలూవో నడుగు నాపుచు,
వలపుఁ జిమ్మెడు పదముగలుపేమో ?
ఏమో ?
పదముకడ పొదరింటినిలుపేమో ?

ఎదుట కుర్రది యేద లేదు
మోహపడుటకు ప్రొద్దు కాదు,
మఱుఁగు వెట్టగ మఱపురాదు
కూలియన్నల కుతుక మది యేమో?
ఏమో!
బాళి తలపని పెరిమ యది యేమో?

క వి కొం డ ల

మైనారిటీ వెళ్లిన రోజున

తల్లికడుపును వెడలు టాదిగ
చల్లనాతలపులు తలంచుచు
వెళ్ల బుచ్చితి నిన్నిదినములు
పిల్లవాడనుగా!

మేలిబంగరు శృంఖలంబులు,
పూలతోటయె బందిఖానా,
పాలకులు నామిత్రవర్యులు
మేలుకూర్చితిని!

నిండుటామని గంతులిడితిని,
మండుటెండలు తేజ మొసగెను,
పండువెన్నెల మేను మఱచితి
నిండుహర్షమున!

సలిలధారల దృష్టిచెందితి,
అలసపవనుడు సుఖము నింపెను,
ప్రలయసూచన బోయె మదిలో
మలిన మది యెల్లన్ !

లోకసంస్కృతి కలదా లేదో
యే క్రమంబున మెలగుచుంటినో
లోకు లే మని తలచుచుండిరో
నాకు లే దెఱుక !

భేద మొందదు నాస్వభావము
ఈ దినారంభంబునుండియు,
ఈ దరిద్రపుజగముదృష్టిసి
భేదమైపోతిన్ !

నా ౧

వార్త

ఉత్తరాలాసంచి నెత్తి పెట్టుకవచ్చు
కూలివానీచేతి సూదిబల్లెపు టులివు
మాఱుమ్రోయానేల నాదు నెదలో !
దారిగలిసిన వాని పఱుగులో నానడక
తాఱుమాఱై త్వరన్ దలఁపనేల ?

ఉత్తరాలాబరువు నొవ్వఁజెప్పుట లేందె
తత్తఱింపఁగనేటి కూర్పుతిత్తి?
చిత్ర మీఱవనము, చిన్నియుత్తర మేదో
ఎవనికేన్ గొనిపోవునేమొ! ఏమొ?

కవికొండల

భవతి భిక్షాందేహి !

నోటినిండ భుజింపఁగ నోఁచికొనము
ఉదయగీతుల పాడ నోపెదము కాని,
కన్నతల్లులప్రేమమార్గమ్ముఁ గనము
లలితగతి వీణ వాయింపఁగలముగాని,
తోడిమ లెడసేయఁగా రాలిపడినపూల
వలపు లేవి! భిక్షాం దేహి భవతి! భవతి!

స్వాదుకృష్ణానదీజలస్నానములను
పులక లొలయఁగ వినయాంజలులు ఘటించి
నవ్యగీతాశుభాధ్యయనమ్ముఁ జేయు
సోదరకుమారకు లెదురుసూచుచుండ్రు,
తడవు సేయక మాతృవాత్సల్య మింత
తిరుగుబిడ్డల కిమ్మింక, మరలి యరుగ
వలయుఁ దల్లి! భిక్షాందేహి భవతి! భవతి!

అబ్బూరి

చిన్నిమబ్బులు

కన్నె కాటుకకళ్లు
చిన్ని నాథుని చూచి
కదలులాడిన వేళ
కందళించిన వేళ
ఆకాశమధ్యాన అట నొక్క తెలిమబ్బు
మెరవులా మెరిసిందిలే!
వెలుగులో వారిసిందిలే!

తొలి చిన్నిచూలాలు
తొలసిగ్గు ప్రేమతో
విభుని చూచిన వేళ
విన్నబోయిన వేళ
బఱవు మిన్నులలోన ఒక నీలితెరమబ్బు
నంజలో తారిందిలే!
జాలుగా మారిందిలే!

తొలికాన్పు పసిపాప
సాకనేరని బాల
తెలవోయి పతిజూచి
కళవళించిన వేళ

తూరుపుకోనలో తొంగిలించినమబ్బు
తెగ పరుగులెత్తిందిలే!
సొగసుల్లుపోయిందిలే!

విశ్వనాథ

*

వలపునిండార విరిసిన పారిజాత
కుసుమములు నేల రాలు వేకువలయందు
ప్రసవశయ్యాపథముల నీ పాదయుగళి
కదలెనో, నాదుహృదయమే కలతపడెనో?

కాని, పలుమారు నా కంద రానివస్తు
వేదియో దూరముననుండి వెలుగులెత్తు,
పరిమళపరీతమైననీప్రణయవార్త
భూనభోంతరాళమ్ములు పులకరింప!

బహుళమందారగంధలోభమున దిరుగు
మధుకరమువోలె హృదయ మున్మత్తమయ్యె,
పరవశమ్మైన భావప్రపంచమందు
బందినై యెన్నినాళ్లుండవలెనో యేమొ?

దీపికలులేనివాకిళ్లు తెఱచి నాదు
తలఁపు లొక్కొక్కటే నిన్ను దరియఁబోయి
తిరిగివచ్చుచునుండు, పందిళులక్రింద
కేళిఁ దిరుగాడు పెండ్లిచుట్టాలరీతి!

అబ్బూరి

స్వాగతము

వెన్నెలతీవచాలునకు వెన్నగ నేలకు డిగ్గివచ్చి
యీచిన్నరిమబ్బు క్రొమ్మెఱుగుచేడియతో
విహారించుచుండ, మాపొన్నలు పూతవట్టు,
నిక పొంతపొలాలకు నీరమెక్కెడిన్,
మొన్నటిదాక వానలకు మోములు వాచిరి
మాదు కర్షకుల్.

నెఱియలువడ్డ మా పొలమునిండను తుంగలు
తుమ్మదుబ్బులున్ పెరిగెను, దుక్కిటె
ద్దడుగుపెట్టగజాలని మాపొలాలలో నురుమద
శైవపాదకటకోజ్జ్వలనాదమనోహరంబుగా
నుఱిమిన, నీ కొసంగెద నుపాయనముల్
నవబాష్పబిందువుల్ !

కూరలపాదులెల్ల పురుగుల్ మొదలంటగ
నాకిపోయె, మాకొరడివెంబడిన్ తలలు
కొంచెముగా పయికెత్తు మొక్కలున్ తీరెను,
నీ నినాదమున తేరుకొనెన్ పసరాకువేసి
సింగారము లొల్కెడున్ నిగనిగల్
వెలయించుచునున్న వో ప్రభూ !

అందపువానచిన్కు పడెనన్నది చాలని
ప్రాతవిత్తనాలుం దగ దెచ్చి మాపెరటిలోపల
నాటిన కూరపాదులున్ పందిరి కెక్కనిమ్ము,
తొలివర్షపుచిన్కులు చిన్కి దొడ్డిలో
నందన మూడి వచ్చిపడెనా! యనిపింపుము
సత్కృపానిధీ!

పొడి పొడియై తలల్ ముదిరిపోయిన
యెఱ్ఱని కారుజొన్నలో పడి తిని కొత్తలో
పసరుటుంగిడి తాకిన యావుదూడలున్
తడబడిపోయె, మా యెడద తల్లడిలెన్,
తొలివానచిన్కు పైబడి సుఖమయ్యె, నేటి
కనపాయత నొందెను మాదు సస్యముల్!

గొంటరి వీవు, మామదురుగోడను వ్రాలిన
రావితొఱ్ఱలో పెంటియు తాను నొంటి
విలపించుచున్నది పావురాయి, నీవెంటనె
చూచుచున్ గడపె వేసవి యంతయు, నీవు వచ్చి
మాపంటలతోడిపాటుగ కృపామతి, దానికి
దప్పితీర్పవే!

ఒప్పులకుప్ప మాచియుత

యూచినగొంతున వాన వానవల్లప్పలు

తిర్గుచున్ చదికిలంబడు, కన్నులు వ్యాప్తమై

కనున్ కప్పనువల్లె కుచ్చెలుల కాళ్ళకు

నృత్యము నేయ పెద్దనవ్వొప్పగ వచ్చి నావదము

లూరక కౌగిట పూను గట్టిగా!

పొలములవట్టి నీరములు బోదెల నిండవు,

నాకుమళ్ళలో చెలమల నీరుతోడి యరచేతులు

బొబ్బలు పొక్కె, బోదెలోపలి జలమందు

పిచ్చుకలు పాపము ముక్కులు ముంచుచుండె,

నీవిలయము దాటిపోయె ననిపించెను

నీయురుముల్, కృపానిధీ!

నీకృపచేత రేపటికి నీరము లెక్కును

మాపొలాలకున్, తేకువ నాటులై

కలువతీయనిమళ్ళను నమ్మపూలు, కాజాకులు,

కాజపూలు, తఱుచై కలుపేరెదు మాలపిల్లలున్

శ్రీకలకంఠగీతికలచే పులకింపగచేతు

రో ప్రభూ!

ఒదిగినజోదెకాలువలు నుచ్చెను, మోటయు
తోడ, కంబుసంపదగల వంగచాలులకుమధ్యగ
వేసిన గోగుమొక్క లల్లదె కొన సాగి
యే నెలకో యందును కోతకు, కందపిల్లలున్
ప్రిదిలిననేలపై బయలుపెట్టును పొమ్ము
త లాకుపొట్లముల్ !

పిలపిల తేనెలై పికిలిపిట్టలయీాలలు
నీకు స్వాగతమ్ము లొసగు, పై డిగంటగళమున్
శ్రుతిచేసి నుతించు వానకోయిల, కడుదీనమౌ
కనుల నెప్పుడు నీ వరుదెంతువంచు నీవలనుకై
చూచుబెగ్గురులు బంతులుతీరిచి
నిన్ను గొల్చెదున్ !

నీ వరుదెంతు వంచును ధ్వనించెను
చల్లనిగాలి సోకుచున్, నీవలిచిన్ను పడ్డయవనీస్థలి
కమ్మనితావి చిమ్మెదున్, నీవ ప్రశీతలాకృతివి,
నీ వాకరుండవె నేద్యగాంద్రకున్
కావలికాచుదైవమవు కష్టములన్
గడతేర్చువాడవున్ !

దొంతులు తెచ్చి కానికలతో నెదురొదుము
బంతిపూలు, చేమంతులు, చంద్రకాంతములు,
మంకెనపూవులు, పోకబంతులున్, వింతల
గన్నెరుల్, హృదయవీథుల మాయెడ విశ్రమింపు
మా చింతలతోపులో విడిదిచేయుము
శ్రావణమాస వేళలన్ !
నీలాంభోధర కాంతిపుంజములు నిండెన్,
ప్రాక్ప్రతీచీదిశాలోలాభ్యంతరవీథికావళుల
నాలో గోపికాశ్రేణి లీలాలాస్యంబును సేయు,
నాదము శ్రవోలంకారమయ్యెన్, మయూరీ
లోలచ్ఛవిపింఛసంచితకళారింఛోళి
సంఛన్నమై !

విశ్వనాథ

మంగళాచరణము

ప్రొద్దుపొడుపునోములు నోమఁ బూనినావొ
చిట్టిబొట్టు కుంకుమఁ బెట్టు చిన్నదాన,
ధవళకీర్తిదుకూల సుందరములైన
యాసలు పిఱుందులంటు సోయగ మదేమొ !
శ్రవణపాళికాజ్వరబంధురమ్ము లయిన
రణరణన్మంజుమంజీరరభస మేల ?

కడల నెల్ల నాకర్షించి కనులు గుట్టు
తెనుఁగుమీరిన గరువంపుఁదీరు లేల ?
క్రాలుగనులఁ గాటుకనిగారంపుఁబసల
మోహపెట్టుచునున్నావు ముగ్ధజనుల,
చిన్నతనపు సింగారంపుఁజెయిదిసిరుల
వలచి వలపించుచున్నావు పడుచువాండ్ర,
పరమవాత్సల్యదృష్టులు మరులు గొలుపఁ
బ్రేమకవితాంధ్యులై రెల్ల పెద్దవారు,
ఏమిటికి నీయుదయకేళి యిగురుబోడి !
గిలుకుటొడ్డాణ మింత బిగించితేల ?
కంఠమాలలు జీరాడఁ గట్టితేల ?
ఆరి యారని యార్ద్ర నీలాలకములు
మెడలఁ బొరలాడఁ బాయలు ముడువవేల ?
నగవుపూదండ లెట్టికాన్కలు కుమారి ?
ఎచటి కేఁగెదు ? నోము పేరేమి చెపుమ ?
ఎవ రధిష్ఠానదైవము ! వృత్త మెద్ది ?
సాంగపూజావిధాన మేభంగి జరుగు ?
తగు నుపాయన మేది ? తత్ఫలము లెవ్వి ?
సువ్రతోద్వాహపరిపూర్ణశుభము లేవో ?
తీయని తెనుంగుమాటలఁ దెలుపఁగలవో !
కన్నవాడో తెనుఁగునాటిచిన్నదాన !

అభము శుభము నెఱుంగని యబలవయ్యు
నదరు బెదరు లే కీవ్రత మందికొంటి
నేర్పరివిఁబోలె, కన్నెవు తీర్పఁగలవె?
సందియముమాన్ప రావమ్మ, చక్కనమ్మ!

రాయప్రోలు

పెండ్లికూతురు

కనుగవ దల్లిగా రిడిన కాటుకరేకల
ప్రేమవల్లికల్ బెనచి, త్రపాప్రసూన
మధులేశములన్ మిళితంబులైన వీక్షణముల
నిన్నొరుల్ గననిచందమునన్ వరు గాంచు నీకు,
యౌవనమధుమాసయామినులు ప్రాప్తము
లయ్యెడుగాక, శీఘ్రమే!

త్వాదృశబాలికల్, తలుపుదగ్గర
బాటలువాడు పెద్దముత్తైదులు, భర్తపే
రడిగినప్పుడు తీగయొలుంగు ముగ్ధతన్
బేదవడంగ, 'వంతు మనపెండ్లికుమారుని' దన్న
నీదు లజ్జాదరహాసచంద్రికలు శాశ్వతమై
వెదజల్లుగావుతన్!

పగడపు మోవి కెంపులకు బైపయి
దాగుడుమూతలాడు లేనగవు గులాబిపూ
సరమునన్ విరిమల్లెలు దాపినట్లు దోపగ
బతియుత్తరీయమధుపర్కము గేల గ్రహించి
వెంట జంటగ జను నమ్రభావము లనారతమున్
నిను బాయకుండుతన్ !

పునుగు జవాది తావులు గుబుల్గొను
నీ పసుపుంబయంటకొంగున ముడివై చికొంటిగద
కోమలి, నీమగ డింక నెట్లు చెప్పిన నటులే
వినంగలడు, పెండ్లము గీచినగీటు దాట
డంచును వదినల్ నగన్, జురుకుచూపుల
జూచెదు నీకు సౌఖ్యమా !

వేసంగిసందెల విరిమల్లెపూలు
పరచిన ముత్యాలపాలకీలోన
నూరేగునాటి నీ యుత్సాహదివ్య
మధురదృశ్యంబులు మరతుమే మేము,
చుక్కలరథములో నెక్కి వేంచేయు
ఒక చందమామ మా కున్నంతవరకు !

కౌ డా లి

నా గు ల చ వి తి

నీపుట్టదరికి నాపాప లొచ్చేరు,
పాపపుణ్యమ్ములవాసనే లేని
బ్రహ్మస్వరూపులౌ పసికూనలోయి!
కోపించి బుస్సలు కొట్టబోకోయి!
నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

చీకటిలోన నీ శిరసు తొక్కేము,
కసిదీర మమ్మల్ని కాటెయ్యబోకు,
కోవపుట్టాలోని కోడెనాగన్న
పగలు సాధించి మాప్రాణాలు దీకు!
నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

అర్ధరాతిరివేళ అపరాత్రివేళ
పాపమే మెఱుగని పసులు తిరిగేని,
ధరణికి జీవనాధారాలు సుమ్మ!
వాటిని రోషాన కాటేయబోకు!
నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము, తండ్రి!

అటుకొండ యిటుకొండ ఆరెంటినడుమ
నాగుల్లకొండలో నాట్య మాడేటి
దివ్యసుందరనాగ! దేహి యన్నాము,
కనిపెట్టి మమ్మెపుడు కాపాడవోయి!
నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

పగలనక రేయనక పనిపాటులందు
మునిగి తేలేటి నా మోహాల బరిణె
కంచెలూ కంపలూ గడిచేటి వేళ
కంపచాటుననుండి కొంప దీకోయి!
నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

బసవరాజు

మూగనోము

బియ్యపుగింజలన్ చిగురు పేడినగందపు
పచ్చిబొట్టుతో తియ్యని చిన్ని నీనొసలితీరులు
కుంకుమ తీర్చి ముంగిలన్ తొయ్యలి,
నోముచారికలతో పసపాడిన ముద్దరాలు
నీపయ్యెద వ్రాల నీవు నతి పట్టిన దీవన
లీయఁ జూచెదున్!

నీ తెలిపట్టుచీర మెయినీడలు పారి
మునుంగుసంజ క్రొంబూతల తెల్లలే మొగిలుపోలిక
వాలిక గాలిఁ దూలిపో నేత బెడంగుకుచ్చెలలు
నీ చిఱుకాళుల ముద్దు తోఁచెనో,
లేతపా రాడువయ్యెడ చలించిన
పచ్చనితాళి తోఁచెనో!

దూసిననాగమల్లికల దోసిళులన్
తొలిజాముప్రొద్దు తా మూసినకంటిమూత
తెరువుళ్లయినట్టివి మందహాసికన్యాసిత
ఫుల్లగల్లపరిణామము లచ్చపవళ్లు శారదశ్రీ
సముపేతముల్ పులకరించెను
నీ మెడగందపూతలన్!

కమ్మనిపాలబుగ్గవవుగా! పతికోసము
యిన్నినోములన్ కిమ్మనకుండ నోఁచెదవు, కేవల
మాతని నీ యెడంద క్రొందమ్మిపువుం
దుమారములు దమ్మిన చిక్కని తేనెపాలలో
చెమ్మలయూటలన్ మెదపి చేతువో
నెయ్యపుతియ్యముద్దగా!

ఓసి, మనోజ్ఞనీరదనవోదయకాల
వియద్విలంబమానాసితవారివాహనివ
హానతకై శిక! మూగనోములో కోసలు తేరు

కన్తుదల కూడిన భాగ్యపుబెట్టుజీరలో
మానసరమయ్యె నీ యెడదమాగిన నెయ్యపు
తియ్యదొంతరల్ !

పైదలిచాలులో వ్రతముపట్టిన
నీకును తా వొసంగుముత్తైదులకాళ్ళ
వంగఁబడి తాకక కన్నుల నద్దువేళ నీమీద
సరాగమాడ, పసిమీగడచూపులు, నవ్వుపూలు,
భావోదయమున్ పొసర్చియు, తలోదరి,
నీవ్రతరక్ష చేసెదున్ !

కొసలకు నూనె రాచి కొనగోళుల
దువ్వినవ, కొండె చుట్టిన, వదులైన క్రొంజడ
ఘటించిన యెర్రనిపోకబంతితో నిను నెదురైన
కుంకుమపునీటులు గుల్లైడుమోముకన్నె
నేమని నుతియింతు ప్రాతరమృతాకృతిఁ
గార్యఫలోన్ముఖత్వమున్ !

వినయమునేర్చుకోఁ జదువబెట్టిరి,
మైదువలైనవారిదర్శనసుకృతంబు నిత్యపరిసంగతి
తెచ్చిరి, యింతనుండి మాటనియమ
మభ్యసింపఁ గవటాకును ని న్నియమించి,
రీవు తెచ్చిన పతిశీలతాధికతచేఁ దెలుగుల్
పరిపూతు లౌటకున్ !

నీ నడయాడుత్రోవలు పునీతములైనవి,
నీ దృగంతరేఖానతవాయువీచిక
లనంతసుధాపరిషేచనక్రియాస్థానములైన
వోసి పసిదాన, భవన్నియమప్రభావ
సంధానముచేత నీ పతి సుధామయమూర్తి
సముజ్జ్వలించెడున్ !

విశ్వనాథ

మా తల్లి

తల్లిపొ ల్దావకుండ బందాలఁ బడిన
వత్సములు లాగులాడెడుఁ బాలకొఱకు,
ఆలకొట్టాలపెండెము లవల నెట్టి
మెడలవేసిన పలుపులు విడువరమ్మ,
తల్లిపాలు ద్రావిన మహోత్సాహపూర్తిఁ
బెనఁగి చెల్లాటలాడెడు పెంపుమిగుల
నిరుగుపొరుగు లేఁగల క్రీడ లరయరమ్మ !
బువ్వదుత్త నెత్తిని బెట్టి నవ్వుకనుల
అవికఁదొడుగని గొల్లకుఱ్ఱది యొకర్తు
పోవుచున్నది పొందైన ముద్దునడల,

కలికి యొండిసెల వలెవాటుగాఁగఁ దాల్చి
పిఱుఁదు లసియాడఁ జీరరాపిల్లతోడఁ
గాఁపుఁగూఁతురు పొలములు గాయ నేఁగు,
చిన్నిబంగారుపూసల చెండ్లవంటి
జొన్నకంకులు పండిన సొగసుచేల
ఎక్కడెక్కడనుండియొ చక్కవచ్చి
వ్రాలుచున్నవి పిట్టలు రక్తి బెరయ,
లేచిరావమ్మ మాతల్లి లేచిరమ్మ!

రాయప్రోలు

గంగిరెద్దు

ప్రభువుగారికీ దణ్ణం పెట్టూ
పాదం వచ్చీ భక్తిని పెట్టూ,
పట్టుశాలువలు కప్పెదరంటూ
కానులు మువ్వలు కట్టెదరంటూ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

మోనముచేసును మునసబుగారు
కతుల కట్టును కరణంగారు
కలిమి కలిగినా కాపులు వీరు
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

కుంచెడుమాయ కోమటిమాట
పత్రికాయరా భేమ్మణధాటి
సలాము తెచ్చే సాయెబుభేటీ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

చెన్నపట్టణం చేరువరాదు
కాళీపట్టం కానగపోదూ
కాపవరమే కదలాలేదూ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

చెట్టు కదిలిన పుట్ట పొదలదూ
నీరు పోయినా నాచు కదలదూ
గుడి పాడయినా గూబ వదలదూ
గుడిపొలాల పూజారి వదలదూ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

యేడుకొండలా యీశ్వరుడండీ
యెండికొండలా యెంకన్నండీ
భమిడికొమ్ములా బసవయ్యండీ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

బాపిరాజు

వాల్మీకి

వాల్మీకికవిచక్రవర్తి నీ వెవరు,
సరసకవితాలతాశాఖలం దుండి
యామనికోయిలయట్లు గూసెదవు ?
ఎచ్చోటం బుట్టితి, వేడ పెరిగితివి ?
యేతల్లిచనుంబాల నింతమహిమంబుం
గాంచితో చెప్పుమ కవిసార్వభౌమ !
నింగిని భేదించు నీమహాసృష్టి
యెదుట నీచారిత్ర మెం దడంగిపోయె ?
గంగానదీశీతగర్భంబునందు
నిదురించుచున్నదా నీ చరిత్రంబు ?
అభ్రంకషహిమాచలాంతరకటక
గంభీరగహ్వరాగాధశూన్యమున
మాఱుమ్రోసెడునె నీమహనీయవాణి ?
ఓయాదికవిరాజ ! ఓదివ్యవాగ్మి !
యెన్నియేండ్లును బూండ్లు నేంగెనో కాని
మున్ను హిమాలయమోహనాటవుల
నీవు మీటిన కావ్యనిర్నిద్రవీణ
నేంటికి వినంబడు నిఖిలదేశముల !

భావకిరణంబులు పదుగు పేకలుగ
నీ వల్లినట్టి రమణీయదృశ్యంబు,
బంగారుస్వప్నంబు, ప్రజల నెల్లవుడు
నానందరసవార్ధియందుఁ దేలించు !
నీచేయి సోకిన నిముసంబునందె
బంకమన్నైన రూపముఁదాల్చి నిలుచు !
ఈయింద్రజాలంబు నేడ నేర్చితివి,
యీశిల్పనైపుణ్య మెటు లలవడియె ?
ప్రకృతిభాండారంపుద్వారంబు దెఱచి
గుప్తరత్నంబులఁ గొల్లగొట్టితివి !
యాకాశమునఁ గల యన్నితారకలు
కడలిగర్భమునందు గల జీవమణులు
సరితూఁగలేవు నీసౌభాగ్యమునకు !
భావవారిధిఁ బూలపడవ నడిపించి
ముత్యాలరేవులో మునిఁగి యడుగంటి
పలురంగుమణులను వల లీడ్చి తెచ్చి,
నవ్యమౌ కావ్యమండన మెండొనర్చి
విశ్వసాహిత్యంబు వెలిగించినావు !

* * *

రామిరెడ్డి

గుత్తునా యని జాతిముత్యాల్
గుచ్చినాఁడే మేలిసరముల,
ఇత్తునా యని తెలుఁగుఁదల్లికి
ఇచ్చినాఁడే భక్తితో!

నవవసంతము, నవ్యవనరము,
మావికొమ్మల గమ్మచివురులు,
పాటపాడెడి పరభృతంబును
ఎవ్వ రాపుదురో?

పొడుపుమలపై రంగవల్లిక
మింటినడుమఁ బ్రచండతేజము
సంజమబ్బులపైని కెంపులు
చూడకుంటిరిగా!

రంగవల్లిక మాయమయ్యెను
చండతేజము మాసిపోయెను
సందెకెంపులు సాగిపోయెను
వెదకుచున్నారా!

కారుచీఁకటి గ్రమ్మినప్పుడె
చదలమబ్బులు కప్పినప్పుడె
మిణుఁగుర్లైనను మెఱయనప్పుడె
వెదకుచున్నారా !

చుక్కలన్నియు సొక్కి సోలెను,
గిరులు కదలెను, దిరుగఁ బాడెను
లోకమోహనమధురగానా
స్వాదమోదమున !

యుగయుగంబులనుండి మ్రోఁగెడు
విశ్వగానవియత్తరంగిణి
భంగముల నుప్పొంగు నాతని
గీతశీకరముల్ !

పాటపాడిన పరభృతంబును
మూఁగవోయిన ముద్దుకోయిలఁ,
జిన్నిపికములు చిఱుతపాటలఁ
బిలుచుచున్నవియా !

కృష్ణశాస్త్రి

రామలింగారెడ్డి

పిండీపిండని పాఁడియాఁబొదుఁగులన్
బింబింపఁ గాదంబినీకాండం, బుర్వర
పచ్చకోకలను సింగారింప నీవేళఁ బూదండల్
దక్రను ద్వారబంధముల సంధానించి,
ప్రేమోదయాఖండస్వాగత మిత్తు రాంధ్రు
లనురాగస్ఫూర్తి రెడ్డ్యగ్రణీ!

ఆజిన్ మార్మోగమీక, దిగ్విజయకన్యా
కంచుకంబౌ కుసుంబాజెండా నెగఁగట్టి,
వాఙ్మయసరోమాధ్వీపిపాసారతిన్
మోజుల్ మీఱఁగ మాయనుంగుఁ
దెనుఁగుంబూదోట బోషించి రేరాజుల్,
తత్ప్రతిభాంక రెడ్డికులధీరప్రాచురీచ్ఛాయ
నీ తేజోరూపమునందు చూచెదము ప్రీతిన్
రామలింగాగ్రణీ!

తొడిమయుఁ బూవు నదుకుఁ బొందికలు నూవు
పదభావముల కొక్క పాన్పమర్చి,
విడవువన్నియపెదవిమెఱుంగలఁదిన ట్ల
లంకారముల నర్ధలక్ష్మి నేలి,

లతిక నికుంజవలయము నల్లినరీతిఁ
గథకుఁ దెంపులులేనిగమక మిచ్చి,
కలహంసకోలనియలలఁ బ్రోదిఁగొనుభంగి
నుడుల కొయ్యారంపునడలు నేర్పి,
రసికు రుచిరోపగూహనప్రమద మొకట,
వీరు నిజభుజాస్ఫాలనోద్వేగ మొకట,
ప్రకృతి తనవశమైనట్లు ప్రతిభతోడ
భారత క్ష్మాతలై నేకవిబ్రహ్మమౌళి,

అతని తెనుంగుతీర్పులరహస్యములం
గ్రహియించి తత్ప్రభాయతజయలేఖినీముఖ
నిరంకుశపాలిత భారతీకళాన్వితరసరేఖ
రాగిలిన నేర్పరి వంచు త్వదీయభావలాలిత
విలసద్విపంచిఁ గదిలింతుము నేఁడు
గుతూహలంబునన్ !

చవిఁజూచితి స్వతంత్రచైతన్యభావనా
మాంసలాంగలకవిహంససూక్తి,
పాటించితివి స్వైరభావభోగరిరంస
నెసఁగు పరాసుల రసికలిప్స,
క్రీడించితివి ప్రౌఢి పేడెత్తు సూరన
సుకవివాగ్దోహదశోభనమున,
వెలయించితివి కండగలతెనుంగునఁ గావ్య
తత్త్వ మానందసూత్రములసరణి

నేఁడు నీకన్న నీయాధునికమహాంధ్ర
వాఙ్మయము నడిపింప నెవ్వఁడు సమర్థుఁ,
డలమి నీకంకణము ధరియించి ముందుఁ
ద్రోవఁ దీయుము రామలింగావతంస !

రాయప్రోలు

బ్రహ్మర్షి

ఈ దివ్యర్షి పదమ్ము భారతమునందే పుట్టి,
యాధ్యాత్మికేచ్ఛాదారిద్ర్యమునన్ నశించు
ప్రియశిష్యశ్రేయ మాసించి, యా వేదానంత
పథమ్ములన్ గదలిరావే ! తాల్చికోనిమ్ము
నీపాదాంభోజరజోలవమ్ము, గురుదేవా,
మా శిరోవీథులన్ !

ఈ జడజీవితమ్ముఁ బలికించితివి, వీయఘ
పంకమందు నంభోజము మొల్వఁజేసితి,
వపూర్వము నీ దయ, యీ నిశీథి నీరాజన
మెత్తినావు, విపులమ్మగు నీయెద నిండ నే
శరద్రాజితచంద్రకాంతు, లమృతమ్ములు,
స్వర్గలతాంతవాసనల్ !

నాయెదలోఁ ద్వదీయచరణమ్ములచిహ్నము
లెన్నఁడేనియున్ మాయవ, యేనిశీథపుఁ
దమస్సులు మూసినఁగాని, జీవయాత్రాయతవీథి
నొక్కఁడఁ బ్రయాణముసేయుదు నక్షయంపుఁ
బాథేయముఁగా గ్రహించి గురుదేవముఖస్రుత
గీతికాసుధల్ !

మాచిననాఁటిచిత్తము లమాయికకోమలముల్,
పదేపదే పూచిన వానిస్వప్నము లపూర్వము,
లిప్పటికేని నాఁటిసూఫీచరితామృతమ్ముఁ
గురిపించెడు మాగురుదేవుఁ డేలొకో తోఁచు
వరాయితో ఫగిడితో నెవరో యొక
పాదుశాహిగా !

"ఏ దురితాంధవహ్నుల దహించుకపోవు
జదుండ" నంచుఁ బ్రహ్లాదుఁడ వీవె, శ్రీశుక
మహర్షివి నీవె, వచింపఁబోవ నేమాదురో
మమ్ముబోంట్లు వెలపౌను; ముఖాముఖ
నోవినమ్రమూర్తీ, దరిశించినాఁడవుగదే
జగదీశుని, నెంతవాఁడవో !

అలనాఁటి ఋషివాటికలనుండి వరతెంచు
నామ్నాయపూతగంగామృతమ్ము,
అలనాఁటి బోధివృక్షాయతచ్ఛాయల
నెలవైన బాష్పశీతలజలమ్ము,
అలనాఁటి కఱిమ్రోఁడు సిలువగద్దియమీఁద
నురలిన రక్తకవోష్ణధార,
అల నాఁటియారబీయులయెడారులలోనఁ
గాఱిన విశ్వాసఘర్మవారి,
కలిసి నీలోన లోలోనఁ గదలిపాఱఁ
బదనువాఱినదయ్య నీహృదయసీమ,
తావకపవిత్రజీవితధామమైన
దయ్య విశ్వవిశాలదేవాలయమ్ము!

ప్రతిఫలమ్మినుమంత వలవక కర్మముల్
నేయు నీమెయి కురుక్షేత్రమగును,
ఆశాంతములకుఁ జరాచరమ్ములకును
దరలు నీయెడఁద బృందావనమగు,
వివిధధర్మజ్ఞానవేణీసమాశ్లేష
మైన నీమనను ప్రయాగ యగును,
పాతాళమును స్వర్గపద మొక్క ముడిలోన
నతుకు నీవే వారణాశివౌదు,

నీవు కన్పడ నెదురుగా నిలిచినట్లె
మ్రోలను పురాణభారతపుణ్యభూమి!
మాకు దినదినదివ్యయాత్రాకృతోత్స
వానుభూతి నొసంగు బ్రహ్మర్షి వీవు!!

కృష్ణశాస్త్రి

తిక్కన సోమయాజి

పూజాతిసాంద్రకర్పూరమ్ములందు
ప్రాజ్ఞదీపాభోలవమ్ములయందు
మడగు సన్నని పాట
పొడుచు వెన్నెల తేట
కలవు తిక్కనవల్లు తెలుఁగుపల్లులకు!

లోలమృద్వీకాగుళుచ్ఛమాధురియు
నవపుష్యరాగసుందరపటిష్ఠతయు
అలరు మల్లియపువ్వు
నందు పిన్ననినవ్వు
కలవు తిక్కనవల్లు తెలుఁగుపల్లులకు!

కృష్ణవేణీతరంగిణినున్న ఝురియు
తుంగభద్రాసరిత్తున నూగు హేల
        ధవళగోవ్రాతము
        నవ నవనీతము
కలవు తిక్కనపల్కు తెలుఁగు పల్కులకు!

లజ్జామనోహరలావణ్యమూర్తి
తేజోరుణాక్షిసందీప్త పాంచాలి
        కనుల క్రొమ్మెఱుపులు
        కనుఁబొమ విఱుపులు
కలవు తిక్కనపల్కు తెలుఁగుపల్కులకు!

ఆబ్బూరి

జ య భే రి

నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధ నొక్కటి ఆహుతిచ్చాను,

నేను సైతం
విశ్వవృష్టికి
అశ్రు వొక్కటి ధారపోశాను,

నేను సైతం
భువనఘోషకు
వెర్రిగొంతుక విచ్చి మ్రోశాను!

* *

ఎండకాలం మండినప్పుడు
గబ్బిలంవలె
క్రాగిపోలేదా ?

వానకాలం ముసిరిరాగా
నిలువునిలువున
నీరు కాలేదా ?

శీతకాలం కోతపెట్టగ
కొరడుకట్టి
ఆకలేసీ కేకలేశానే!

*　　　　　*

నే నోకణ్ణే నిల్చిపోతే,
చంద్రగాడ్పులు, వానమబ్బులు, మంచుసోనలు
భూమిమీద
భుగ్నమౌతాయి,

నింగినుండీ తొంగిచూసే
రంగురంగులచుక్క లన్నీ
రాలి నెత్తురు కక్కుకుంటూ
పేలిపోతాయి,

పగళ్ళన్నీ పగిలిపోయీ
నిశీథాలూ విశీర్ణిల్లీ
మహాప్రళయం జగంనిండా
ప్రగల్భిస్తుంది!

*　　　　　*

నే నొకణ్ణే ధాత్రి నంతా
నిండిపోయీ,
నా కుహూరుతశీకరాలే

లోకమంతా జల్లులాడే
ఆ ముహూర్తా
లాగమిస్తాయి

*

నేనుసైతం
ప్రపంచాబ్జపు
తెల్లరేకై పల్లవిస్తాను!

నేనుసైతం
విశ్వవీణకు
తంత్రినై మూర్ఛనలుపోతాను!

నేనుసైతం
భువనభువనపు
బావుటానై పైకి లేస్తాను!

శ్రీ శ్రీ

నేను

నానివాసమ్ము తొలుత గంధర్వలోక
మధురసుషమాసుధాగానమంజువాటి,
ఏ నొక వియోగగీతిక,

నేను నిదుర

వెన్నెలలదారి నొక రేయి వెడలిపోతి
నొక విపంచీవిరహకంఠ మొరసి యెగసి.

ఏ నొక వియోగశాలినీ హృదయరాగ
వేదనారేఖ, నాకలివేగు నామె
యంగులీకిసలయచంచలాంచలముల
విడివడి యనంతవిశ్వాన బడితి నాడు.

అదియె మొద లేను సకలదిశాంతరాళ
మెల్లెడల నెందుకో పర్వులెత్తిపోవ!

ఆ సమయ మాదిగా నప్సరోంగనాను
రాగవీథుల, కిన్నరీరమ్యకంఠ
సీమలో, శ్రావణాంబుదాశ్లేషపాళి,
తారకాలోకపంక్తుల, మారుతోరు
పక్షముల, తిరుగాడుదు పవలు రేలు,
కన్నుమోడువు మెయివాల్పుగాని లేక!

ఇది ముగియుటోని ఏ యర్థ మెరుగరాని
వేసట లేని వెర్రియన్వేషణమ్ము!

ఈప్రవాసయాత్రారతి నిటులె నేను
కదలిపోవుదు నాశావకాశములను
ఒక్క నిట్టూర్పు పోలిక, ఒక్క మూన
బాష్పకణమటు, ఒక గాథవాంఛవగిది !

కృష్ణశాస్త్రి

అడవిపూవు

పొడుపుకెంజాయ లాక్రమించెడు నవీన
సృష్టిచైతన్యమున వికసించియున్న
ఓ యడవిపూవ, నీయెద నూగులాడు
నీరవరహస్యములను వర్ణింపఁగలవె?

ఏయొకరుఁడేని లేనిదవీయమైన
విపులకాననవాటీవివిక్తవీథి
మఱచిపోయినకోర్కులు మఱల మఱల
స్మృతికి రా హైమబాష్పనిస్స్రుతుల జార్తు !

* * *

“నేను నీవలె బూర్వజన్మానురాగ
కిన్నరీకంఠముల మృదుగీతిఁ బాడి
మోసులెత్తినయానందముల లయించి
మఱచిపోతిని లోకులమాట లెల్ల !

నా గడచిపోయియున్న జన్మములయందు
నేను నీవలె కవిని, విమాన మెక్కి
సప్తభువనమ్ములందున సంచరించి
మత్తిలితి నోయి మధురసోన్మాదవశత !

ఈ ప్రపంచములోన నన్నీసడించి
తరిమికొట్టనివాఁ డొక్క నరుఁడు లేడు,
లేజిగురుటాకుటెద విదళించు పల్లు
బల్లెముల పోటుపొడవనివాఁడె లేడు !

హృదయమునయందు కార్చిచ్చు లెదిగి యెదిగి
ఆకసమునంట మంటల లోక మెల్ల
విలయమున గాల్చు జ్వాలల వేగి వేగి
మనుజజన్మమునందు నే మాడిపోతి !

దాచుకొన్న దాగని తీవ్రదాహ మెల్ల
నాగళమునుండి ధర బడి రాగమైన,
అది గరళ మయ్యె లోకుల కపుడునుండి:
నాగళములోన శుష్కగానమ్ములాగె.

నేను కవినయి బ్రతికియుండినదినాల
స్వప్నములు గంటి: నొక వనచ్ఛాయలోన
నొక్క పువ్వునైన బాగుండునో యటంచు,
దానిఫలలబ్ధి నేటిజన్మాన గంటి.

నాహృదయసౌరభముల గంధవహారాజి
తాను గొనిపోవు దశదిశాంతములదాక
నా యెడదలోని శాంతశృంగారగీతి
స్వరములను దాటి మ్రోగు నిశ్శబ్దరీతి.

నా కీఁక ప్రపంచమందున్న యాకి రాత
హృదయముల నేమిపని, యుదయించి సంజ
కెంపుల బడి నవ్వుల కిలకిలమని
శాంతిగొందును సాంధ్యని శాంతవీథి !

మా కుసుమలోకమందున మరణమన్న
బెదరువాటున గుండియ లదరబోవు !
మధురవాయూర్మిలో నిశామధ్యమందు
నాదమఱతు మనంతరాహస్యశయ్య !

ఓకవీ ! యీ వచించినయూహాతెల్ల
అల్లఁబోకు ప్రపంచాని కరిగి, దాని
పే రనిన మానసంపుటెడారిమధ్య
ప్రళయకాలాగ్నిపర్వతమ్ములు జ్వాలించు.

నీవుగూడ నావలెనె యెదో విషాగ్ర
విపులనిశ్శ్వాసవాయువుల్ వెలిఁ జార్తు,
నీకుఁగాబట్టి చెప్పితి, లోకమందు
దీని వెలిబెట్టఁబోకు ప్రార్థింతునోయి !"

పెనుమర్తి

ప్రతిదినము

ప్రతిదినంబును బాట నేఁ జన,
ఎందఱేఁ బ్రజ నన్నుఁ గనుగొని
రాకపోకల బలుకరింతురు,
వారికిని నా కెట్టి యెఱుకయొ ?
ప్రణయమార్గ మదే !
అదే !

నీరములపై నావ నెక్కిన,
గట్టుపైగల చెట్టు భ్రమఁగొని
నగముదారినె కలిసికొనియెడు,
ప్రణయలహరి యదే !
అదే !

నిండుటాకసమరసి పరుగిడ
సూర్యుఁ డాది వెలుంగు లెల్లను
తలకుమీఱుచు ననుగమించెదు,
వానికిని నా కెట్టి కట్టడో ?
ప్రణయభవన మదే !
అదే !

ఎంత చక్కనివారలైనను
సుంత వారలచూడ్కి నంటను,
ఎంత మోహనవృత్తమైనను
దానియెడఁ జుక్కానిఁ ద్రిప్పను,
ఎంతచోద్యపుఁగాంతి యొదవిన
నంత కెక్కువయైన దెంతును;
ప్రణయలోభిని నేనె !
నేనే !

కవికొండల

లీ లా జీ వి త ము

ఇసుక నేమొ వెర్రిగ నీవు వ్రాయుచుండ
స్ఫటికమార్గాల నీయేరు జారి, యెట్లు
నీ రహోమోహజపము ధ్వనించునో !
నీ పెదవి కీప్రసవ మెట్లు వ్రాలునో ! శ
శాంక రేఖ నీ సోయగ మ్మరసి తనను
లహరిలో చూచుకొని యెట్లు లజ్జపడునో !
కామినీ ! ఈమనోజ్ఞశృంగారభృంగి
కెంత సులభమో ఈజీవితైకపథము,
గాలికెరటాల దూరదూరాల పూల
కెటకో లీలగా హాయిగా నెగసిపోవు !

ప్రకృతి కింతగా బ్రతుకు సులభమొ, అయిన
కవికి, సార్థక ప్రేమసంకాశి కెంత
లీలయో నాకు...

రామచంద్ర అప్పారావు

పడవ

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు !
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో !
    పడవ సల్లగ నడిపి
    పదము సదు వంటావు !
    కన్నుమంటూ యేరు
    గాలి నెగబోసింది !
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు !
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో !

    వోరుగాలే పాట
    దారి కడతావుంది !
    చేటి కురికే పాట
    నోట గొడతావుంది !
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు !
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో !

తల మలుపుకొని పాట
తరలింది కామోను!
దేముడల్లే లోనె
తిరుగుతున్నా దేటా!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

యెన్నెలంటే పాట
కెంత మను సవుతాదో!
పాట సాగేతలికి
పయన మే మవుతాదో!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

నండూరి

వ్యర్థయత్నములు

ప్రేమతో నా తులసిమొక్కను
పెంచితిని గంగోదకంబుల,
పసుపుకుంకుమతోడ భక్తిని
పూజ లొనరిస్తి;

ఉదయసాయంకాలముల క
ర్పూరదీపం బారతిచ్చితి,
హృదయతాపము తీర లక్ష్మీ
స్తవ మొనర్చితిని;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీవ్యర్థయత్నము
లెందుకో?' అనియెన్.

ప్రతిమ నొక్కటి మలచినా నది
ప్రతిఫలించిన దంద మంతా,
తనివి తీరగ విగ్రహంబు న
లంకరించితిని;

మంచినగలూ మంచిగంధము
మంచిమంచిరకాలపువ్వులు
ప్రతిమ కుంచితి, హృదిని నిల్పితి,
తపము చేసితి;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో ఈవ్యర్థయత్నము
లెందుకో?' అనియెన్.

క్రొత్తక్రొత్తరకాలవిద్యలు
క్రొత్తఆటలు క్రొత్తపాటలు
ముద్దుతల్లికి నేర్పుచుంటిని
మోద మలరంగన్;

చిన్నిపాదము లెత్తి నాట్యము
చిన్నిపెదవులు కదిపి గీతము
చిన్నిచేతుల నెత్తి తాళము
తల్లి నేర్చినది;

ప్రక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సాక్షుడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీవ్యర్థయత్నము
లెందుకో?' అనియెన్.

హృదయభారము తీరు నంచును
మధురభావము లేర్చి కూర్చితి,
అడవిపువ్వులు గుచ్చి దండగ
అరుత దాల్చితిని;

అనుభవించిన కష్టసుఖముల
నఖిలమును మథియించి, 'సారము
తీసికొనుడో రండు! రం!' డని
తిరుగజొచ్చితిని?

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని పొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీవ్యర్థయత్నము
లెందుకో!' అనియెన్.

పక్కమానిసిపలుకు లన్నీ
పడెను నా చెవులందు; విడిచితి
సర్వ మయ్యెడ; మౌనముద్రను
దాల్చి కూర్చుంటిన్.

శిరము వంచితి, కనులు మూసితి
మౌనముద్ర వహించియుంటిని,
పక్కమానిసి పలికె మళ్లీ
ప్రస్ఫుటముగాగన్:

'ఎందుకో యీ మౌన మూనుట
ఎందుకో యీ మాంద్య మంతా,
పోయి సాంఘిక సేవ చేస్తే
పుణ్య ముండునుగా!'

దీక్షితులు

దె బ్బ తి న్న లే డి

ఆయటవీస్థలిన్ నునుదృణాంకురము ల్దిని
కొండవాగులన్ దీయనినీరుగ్రోలి
పువ్వుతీగలనీడల విశ్రమించు నే నేయపకారి
నైతినని యీ నిశితాంబక మేసినావు,
మీబోయల కేగతిన్ దెలియబోలును
మామకసౌకుమార్యముల్ ?

నేయియు పాయసమ్ము దిననేర్చిన
పెద్దల పాదసేవలన్ జేయగరాదె,
నీకు గల చెట్టతనం బోక కొంత మాను;
స్వర్గీయలతానికుంజముల కిన్నెరసానులు
పోవు దారులన్ బోయెద నింక నాకు సెలవుం
దయజేసి క్రుధం ద్యజింపుమీ !

కాలము తప్పె, మాతబిసికన్నెక లకట్ట
మద్వియోగమున్ దాళక నాకునై
యెదురుదారులు సూతురు, బోయకాంత !
యిళ్లేల వృథా గుమారిలెదు ?
నీ వయినం జని , వార లందరున్ బేలతనాన
కంట తడివెట్టకయుండగ నూరడింపుమీ !

పేరిమి బూలువెట్టి తినిపించి, మరందము వోసి,
సంజలన్ జేరువ దీసి, యాడి, యరచేతుల బెంచిన
తాపసాంగనల్ లేరిట, నాదు పాపము ఫలించిన
యీయవసానపున్ సమాచారము
నంత్యబాష్పకణజాలముతోనయినన్
నచింపగన్ !

కా డా లి

ఆశ-నిరాశ

పెరటిలోనున్న యేడాకులరఁటిచెంతఁ
బెద్దబావిజలంబులఁ బెంచికొన్న
మావిమోకకుఁ గననయ్యెఁ గావిచిగురు,
కావిచిగురున కాసించి గళము నెత్తి
గండుఁగోయిల పాడె రాగంబు లోలయఁ,

చివురువెట్టనికొమ్మలఁ జిన్నిపూలు
తావు లింపార వికసించె ; దానఁజేసి
మేలుకొలుపులఁ బాడుచు నాలి తేటిఁ
యొక్క రీతిని చిందులు ద్రొక్కఁదొడఁగె ;

కాంచుచుండగ నాకస్మికంబుగాఁగ
నెట్టిపాటుననొ మఱేమొ కాని
చిగురు నశియించెఁ, బూవులు చిందిపోయెఁ,
జిన్నికోటుల యంతలోఁ జిన్నవోయెఁ,
దుమ్మెదకుగూడ నేమియుఁ దోఁచదాయె,
విషమవిశ్వంబునకు నిది వింతపనియె!

* *
వేంకట పార్వతీశ్వరులు

గతిక

దారి కోవల క్రేనఁ దనరారు గతిక!
యెంతమొత్తందన మెంతటిప్రోది
యెంతక్రొత్తందన మిగురొత్త నీవు
మొన్నగాఁ గురిసిన ముత్యాలజడికి
మురిపాలగుబురువై పెరుగుచున్నావె?

దైవసృష్టిని నీకుఁ దా వొండు గలదు!
నేనును నీపైన నెనరూనియుందు!
ఏను నీ వైతినో యెవరికిం దెలియు
మున్ను గతించిన పుట్టువులందు!
ఈవు నే నైదువో యెవ రెఱుంగుదురు
రాఁబోవుజన్మాల రాకపోకలకు!

గుసగుస చెప్పెదు, గునిసియాడదవు
నీలోన వెలిగెదు నిర్మలజ్యోతి
వెలికొత్తఁ బోరాటపెట్టుచున్నదియొ!

నీ యందచందంబు నీ సంతసంబు
నందుఁ బ్రాగ్గాన నాదుడెంద ముప్పొంగు!
పంచవన్నెముసుంగువలిపంబు క్రింద
నొకవేళ నిరువుర మొకరమే యేమొ!

రామిరెడ్డి

ఆశయము

కదలినట్టడగు పొడము
ముత్తియమ! నీదు శాంతిన్
బడయఁగను మునుఁగవలెనా?
వల లెన్నొ పన్నవలెనా?

ఈ నాదుతీరమందే
భంగముల వెలికిఁ బడెడు
గుల్లలను గూర్చుకొనుచు
నే నేల యాడరాదో?

ఆకసము నట్టి పొడుచు
చుక్కరో! నీదు శాంతిన్
చేఁబట్ట నెగురవలెనా?
ఱెక్క లూనంగవలెనా?

నీ నేల నిలువరాదో
యీనాఁడు ఫాలమునడుమ
క్రిందికీ వెపుడు పడదో
యపుడె నిన్నరసికొనుచు?

సంతుష్టి లేదు మదికిన్
సంతసము లేదు తుదికిన్,
ముత్తైసరి కెలుఁగఁవలెను
చుక్కజిగి కెగయువలెను.

కవికొండ.

నీవు-నేను

సుఖము ఫాలమునందు వ్రాసుకుని యెవరు
పుట్టిరో వారికి వసంతము సుమనోజ్ఞ
మైన గానిమ్ము, నాకు నీ వన్న, మేను
జలదరించున ఓయి ఆషాఢజలద!

నిను మదీయగిరాంవీథి నిలిపి శైవ
సాంధ్యతాండవనూపురస్వనము లోలుక
జేసితిని, నీవు మింటికి, క్షితికి నేను,
కవుల మైతిమి హృదయదుఃఖములు పాడ !

నీవు జగమునఁ జీకట్లు నిండఁజేయ,
వెలుగుచొరరాని యింటిమూలలకుఁ బ్రాకి
ముసుగుదుప్పటిలో కన్ను మూతవెట్టి
పొదలు పెనుచీకటిని శాంతి వెదకికొందు !

విశ్వనాథ

ద్రాక్షావీథి

నేడు నా ద్రాక్షపందిరినీడలందు
స్వాదురసభారవశమున వ్రాలిపోయె
గెలలు గెలలుగ జారిన ఫలచయమ్ము
రాజరాజేశ్వరీ, వేగిరమున రమ్ము !

చిరదినమ్ములనుండి పెంచిన మదీయ
ద్రాక్షవీథీనికుంజమధ్యమున నిల్చి
ఈ స్వజన్మాంతరముపరిశ్రమము నెల్ల
సఫలమొనరించిపోదువు సాగిరమ్ము !

చల్లనిసమీరములకు కంపిల్లుచున్న
మధురఫలగుచ్ఛములలోనిమదిర నోడ్చి
భావ ముహ్యాంగ మణిమయస్వర్ణపాత్ర
లందు నిండార నింపెద నందికొనుము !

మొక్కనాటినసుదినము మొదలు నేటి
వరకు నీ వెన్న డుజ్జ్వలవాహనమ్ము
నందు నాసీనవై వత్తువా యటంచు
వేచికొనియుంటి, నింక నా వేళ వచ్చె !

ఫలగుళుచ్ఛము లన్నిటి బాసి, రిత్త
వోయినను పోవనిమ్ము, నా పూర్వవాటి
ప్రథితధనధాన్యబహుళభారమ్ముకన్న
నీవలనకల్గు లేమి శోభావహమ్ము !

తెచ్చుకొన్నదికా దీయతీవకలిన
వాంఛ ; జంగమస్థావరవర్గ మెల్ల
కోరుకొనుచుండె నిదె గుసగుసలతోడ !

ఆ మహాశక్తికై వినయాంజలులను
భూతసామ్రాజ్యమెల్ల కేల్మోడ్చి యొసగు,
ఎంత గుహ్యామొకద యీ యనంతపథము,
ఎంతయజ్ఞేయమో యెట్టు లెఱుగవచ్చు !

అబ్బూరి

ఎడారి

తలిరుప్రాయమ్మునన్ కోరికలు కృశించి
ప్రౌఢువలెనున్న జీవితమ్మునె వరించి
తనివివోని విషాదగాంధర్వగీతు
లల్లుకొని యీ యెడారుల కరుగుచుంటి!

మలయపవనంపుకొదమల కులికిపోయి,
వెచ్చని యెడారివడగాడ్పు నిచ్చగించి,
ఎండమావుల చల్లని కొండవాగు
తీరములయట్ల దప్పిక తీర్చుకొంటి!

నంజచీఁకట్లు వచ్చి నిశ్శ్వాసవాయు
వీజనమ్ములు వేసి, యూర్ధ్వతలాంత
రాళసుఖదుఃఖశూన్యపర్యంకమందు
తొట్టిలోపల నన్ను జోకొట్టిపోవు!

మామకక్షుద్ర దేహనిర్మాణమందుఁ
దవిలివచ్చిన పంచభూతములుగూడ
సీయెడారిలో నన్నావరించుకొనుచు
కంటి కొక తెప్పలాగునఁ గాచుకొనును!

పెనుమర్తి

ము ం దు గ తి

మొనకజన్మంలోన
మొవరమో నంటి,
సిగ్గొచ్చి నవ్వింది
సిలక నా యెంకి!

ముందు మన కేజన్మ
ముందోలె యంటి,
తెల్లతెలబోయింది
పిల్ల నా యెంకి!

ఎన్నాళ్లు మన కోలె
ఈసుకము లంటి
కంట నీ రెట్టింది
జంట నా యెంకి!

నండూరి

నా స్థితి

ఈకెలన శరత్పూర్ణిమావృతశశాంక
లలితరోచిర్వితాన, మాకెలన ఘోర
ఘనతరాంధకారచ్ఛటాక్రాంతభూమి,
అందు సగ, మిందు సగ ముంటి, నవురనేను!

ఈశరత్పూర్ణిమాచంద్రికాసుధామ
రీచిలో నున్న నేను స్ఫారీభవన్న
వీనశంపాలతాకృతి పూనియుంటి!

ఈసగము నాకు నాకె కన్పించఁబోదు;
ఉగ్రరాహుచంద్రార్ధబింబగ్రసనము
పోలె నున్నది నా స్థితి!

విశ్వనాథ

నెమిలికన్ను

ధగధగమెరిసే కాంతిని చల్లే
కళ్లు నెమిలి కెవ రిచ్చారో,
పురి విప్పుతు అది నాట్యమాడగా
తాండవకృష్ణుడు జ్ఞప్తికి రాడా!

మేఘాలందం నీలాలందం,
కాంతలకాటుకకన్నుల అందం,
అందా లన్నీ జీవం దాలిచి
నీలో నాట్యం చేసేనే !

జ్ఞాపకముంటే చెప్పరాదటే
కృష్ణుని బాల్యక్రీడలు మాతో ?
కృష్ణుని వేణికి నీవా అందం
నీకే అందం ఆ వేణా ?

చెప్పరాదటే, చిన్నికృష్ణునీ
కూకటిముడిలో తాండవమాడిన
నాట్యవైభవము నీదే అయితే,
కృష్ణగాథలను కర్ణామృతముగ !
ఆనా డామురళ శ్రాలించితివట
గోపాలోన్నతశిరమున నిలిచి,
మురళీమోహనదివ్యగీతముల
ప్రతిబింబములా నీలో తళుకులు ?
నిన్ను బాలకులు నిత్యము కోరుతు
నీతో ఆటలు ఆడే వేళల,
వారు కృష్ణు లను భావము పుట్టును
నిజ మంటావా కాదా చెప్పవె !

దీక్షితులు

ఆ కొం డ

మంచులో మునిగింది
మాయమైపోయింది
ఆకాశమున గలసెనో
ఆకొండ
అక్కడే పడియుండెనో.!

రైలులోపల నేను
రాబోవుతున్నాను
నను జూసి వెనుదిరిగెనో!
ఆకొండ
నైజమే అటులుండెనో !

వడివడిగ లేచింది
తడబడుతు నడిచింది
మరుగుపడి నను జూడ
పరుగిడుతు వచ్చింది !
హడలుతు నిలుచుండెనో
ఆకొండ
అక్కడే పడియుండెనో !

జరజరా నడిచింది
గిరగిరా తిరిగింది
ఒలు తిరిగి తాను పడెనో
ఆకొండ
తల తిరిగి బారుమనెనో !

పరుగు పరుగున నాతో
పయనమై యాకొండ,
నరగున్న రాళోతె
దారి కడ్డము నిల్చు
నరివితోటలు దాటెనే,
ఆకొండ
తలయెత్తి నను జూచెనే !

ఏల జూచెద వంటి
ఏమి కావలె నంటి,
ఎంత పిలిచిన పల్కదే
ఆకొండ
పంత మేమో చెప్పదే !

డబ్బుతే ! డబ్బుతే !
డబ్బుతే అనుపలుకు
విడువకను బల్లైటి

వడినడక రైలుతో
తను కూడ చనుదెంచెనే,
ఆకొండ
తడయకను పయనించెనే !

ఇంతలో ఆకొండ
సొంతరూపము దాచి
వింతరూపము దాల్చెనే !
ఆకొండ
పంతమున పడిపోయెనే !

చలియన్న జడవదే,
పులియన్న వెరవదే,
మలయానిలుని దాచునే
ఆకొండ
మంచుకొం డనిపించునే !

మంచుకొం డై తేను
మనకొరకు తా నేల
మరచిపోయీ చూచునే
ఇది నాకు
మది దోచకను పోయెనే !

గిరికన్య శ్రీగౌరి
వరతనయులము మేము
గురి తప్పిపోయినాదా,
ఆకొండ
గుణము తా మారినాదా ?

కొనియాడలేదన్న
కోపమున తా బోయి
కొండపొడుగున గూలెనే,
ఆకొండ
గుండె రాయిగ మారెనే!

ఒరులు పో శక్యమా ?
పరులు దే శక్యమా !
నను విడిచి యాకొండ
నల్లరాయై పోయె,
యెంతచూచిన చూడదే,
ఆకొండ
ఎంత పిలిచిన పల్కదే!

బంగారమ్మ

జైలులో చందమామ

చింత శల్యావశిష్టమై చిక్కి చివికి
నవసినమ్మృగాక్షి స్వప్నాననమ్ము దోచు,
కృష్ణపక్షమ్ము! నన్నీవొకింత మాగ
వాక్షముల తొంగిచూచెడుపక్షమునను,

రాతిగుండెలు గలిగిన రాచభటుల
కర్కశాఘాతముల మేను కందిపోయె,
శీతలహిమాంబుకణముల చిల్కరించు
అమృతకిరణాల స్పృశియింపుమయ్య మమ్ము! *

అకట, మరియింత కృశియించినట్టి మేను
సాంధ్యపవనమ్ములు స్పృశించి చాలనాళ్ళ
గడచె! జ్యోత్స్నాప్రసాదశీకరపరంప
రాభిషేకమ్ము చేయింపుమయ్య మాకు!

తెల్లమబ్బులకెరటాల తేలిపోవు
నట్టి భవదంతరిక్షప్రయాణము గన
ఇనుపతలుపులనడుమ వసించు మాకు,
నల్ల మూహాతరంగాల నూగుచుండె;

నవ్యతారాపథమ్ముల నడచు నిన్ను
నేకిరీటాధిపతులు బంధింపగలరు?
కష్టతరదీర్ఘయామినుల్ గడచి వేగ
బంధనవిముక్తులను జేయవలయు మమ్ము!

బంధనాలయబాహ్యప్రపంచవార్త
లితరములు మాకు రాకున్న నేమి? సురవ
ధూకపోలకర్పూరమధురపరిమళ
పులకితరహాస్యములనెల్ల దెలిపిపొమ్ము!

ముకుళితములైన కలువపూవులదళాలు
నీకరస్పర్శ ఫుల్లరించినవిధాన,
ఎన్నడో మూగవడిన నాహృదయవీణ
తీగ లొకసారి కదలి నదింపదొడగె!

అంబుదమ్ముల నీకృపాపాఙ్గదృష్టి
పోల్చి రత్నాకరుడు పొంగి బోర్లపడును,
అట్టి నీ వేడ, స్వాదుభోజ్యములకేని
నోచుకొనని బంధితునిసంతోష మేడ!

శ్రుతిని నీ కెట్టిమూర్ధాభిషిక్తుడైన
నూలు పోగొక్క టిచ్చి సంతుష్టి జెందు,
హర్ష ముక్తాశ్రుల సువర్ణహారములను
గూర్చి నే నివ్వ దర్పించుకొంటి నీకు!

కౌ శా లి

చైత్రము

వచ్చె చైత్రమాసము!
వాసంతవిలాసము!

చల్లగాలి వీచె వీచె
మెల్లమెల్ల జల్లు లేచె
పిల్లలతల పూత విచ్చె
వచ్చె చైత్రమాసము!
వాసంతవిలాసము!

గున్నమావి క్రొన్ననతో
సన్నజాజిమన్ననతో
ఎన్నరానిచిన్నెలతో
వచ్చె చైత్రమాసము!
వాసంతవిలాసము!

చెల్లెల! ఇద్దర మొకటై
మొల్లలమై మల్లెలమై
ఎల్లవేళ లాటలపై
పుచ్చెద మీమాసము!
వాసంతవిలాసము!

రెక్కలు కట్టుకు మేఘము
లెక్కడ, వెంతటిసౌఖ్య, మి
కెక్కడి దక్కడ దుఃఖము!
చుక్కలింట వాసము,
చుక్కలె సావాసము!

ఏడువన్నెలాకాశము
ఆడునుగా మనకోసము!
పాడునుగా మనకోసము!
వచ్చె చైత్రమాసము!
వాసంత విలాసము!

విశ్వేశ్వరరావు

కప్పతల్లి పెళ్లి

కప్పతల్లిపెళ్లి నేడూ, చూడరే,
కావెళ్ల నీళ్లొంపినాడు!

వరుణదేవుడు పంపినాడూ, ఓ చెలీ
వాడలన్నీ నింపినాడు!

గగనతలమునుంచి, నేడు, పీవనలు
చెట్లచే వేయించినాడు!

స్వర్గాధినాథుడు నేడూ!   రథమెక్కి,
పయనమై పోతువున్నాడు!

భర్త్యాలులేకనే వాడు,   పెళ్లికి
బాజాలు వేయించినాడు!

బండరాళ్లపైని వాడు,   చక్రములు
బడబడా దొర్లించినాడు!

బాణసంచా వెలితి లేదే,   పెళ్లికి
బహుబాగుగా చేసినారె!

కళ్లుచెదిరే మెరుపులమ్మా,   చూడు
వళ్లు పరవశమౌను సుమ్మా!

కప్పమ్మపెళ్లికో యంచూ,   మేళములు
గొప్పగ తెప్పించినారె!

చెప్పశక్యముగాదు వేరే,   బోదురూ
కప్పలామేళములు రారె!

కప్పమ్మ గడపతొక్కినదీ,   శుభమన్న
సూచనలు చూరు చెప్పినది!

కప్పు తెగిరే వానలమ్మా,   పొలములూ
కనకమే పండుతాయమ్మా!

బంగారమ్మ

వర్షాగమము

రసికహృదయము లోలలాడే
మనువుదినములు నురలివచ్చెను,
మిసిమిమబ్బులు వ్రేలు మేలిమి
మునుగుతో నాకసము విచ్చెను!

తరలి రా, ఆషాఢలక్ష్మీ
మెరపుతీవలుతోలకు రథమున,
మురిపెమున దిక్కాంత లలరగ
తరలిరా, మేఘములపథమున!

పదికెలంకుల నూడ్చి వల్లీ
మదవతులు కానుకల నుంచిరి,
మొదటిచినుకులతోడ మెఱసే!
పొదుపుతో మోములను వంచిరి!

వేకువలలో శంఖ మొత్తుచు
లోకముల నిక మేలుకొల్పుము,
శ్రీకరములగు తఱిపివానల
శీకరము వాకిళ్ల నిల్పుము!

మంగళస్నానమ్ము లారిచి
    చెంగలించెడు నీటికాలువ
పొంగిపోయె; నొసంగు పృథివీ
    ప్రాంగణములకు పచ్చశాలువ!

అడవికోనలలోన నీకై
    యెదురువేచిన నెమిలికన్నెల
కడుపుకోతల మాన్పి, దాహము
    లుడిపి పఱపుము చల్లవెన్నెల!

ఉరుము లురిమెడుగర్జనమ్ముల
    మెరుపుతీవల మేలవింపుము,
మురిసియాడెడు వానచినుకుల
    నరసగానము లాలకింపుము!

ఆబ్బూరి

కా ర్తి క పూ ర్ణి మ

పక్షుల్లు పలుకకే పడియుండినాయి,
వృక్షాలు చూచుచూ పూరకున్నాయి,
    తనవెంటపడుతున్న
    తరుణి జూడ డిదేమి!
పోతువున్నాడు తాను,
అడుగడుగో పొంగులోకాలు గనను!

గాలి ఉయ్యాలలై కదులుతుండెడిమబ్బు
కనుల కడ్డమురాగ, కాళ్లైన తడబడగ,
పోవుతున్నాడు తాను!
తన గర్వపొంకములు దెలుపుతూను!

వాద్యములు వినబడవో, చోద్యములుఁ కనబడవో
నిముసంబు నిలువ దేనీడ నిలుచునోగాని,
పోతువున్నాడు తాను!
గర్వంపుపొంగు బోకారిపోను!

పక్షికలకలములే పరిభవం బని యెంచి,
తెల్లబోయిన మోము తెలియకుండుటకునై,
పోతువున్నాడు తాను!
తను వెల్ల తారుమా రగుటచేను!

బంగారమ్మ

ప్రతీక్ష

ఉదయభానుడు పంచిపోయిన
హృదయసౌవర్ణ జ్వాలన్మణు
లోదిగి యొదిగి యనంతకాలవు
టుదరమున మణగెన్!

ఉదయబాలవిహంగమంబుల
మృదులకై శోర శ్రుతులపై
గుదులు గుదులుగ కాలచోరుడు
వదలు బాణమ్ముల్ !

ప్రాతరరుణ నవసువర్ణ
జ్యోతులూగే తూర్పుదిక్కున
లో తెరుంగని కాళరాత్రులు
రాతులై నిలచెన్ !

పె ను మ ర్తి

అ ం ధ కా ర ము

కారుచీకటి పేరుకొనియెను,
కదలి, మ్రోతల మారుమ్రోగెను,
దారుణంబగు నంధకారము,
దారి తెలియదుగా !

అచ్చటచ్చట మిణుగురైనను
జొచ్చి వెదకిన లేదు కనగా,
హెచ్చుమోదముతోడ నేగెద
వేమి కనుగొనగా ?

భయముగొల్పెడు కారుసంద్రము
బాగుగా గనుగొందువా, యట?
పార మెరుగని ఆయెడారిని
భయము పుట్టనుగా!

చే తెరుంగవు, పా తెరుంగవు,
చెప్పినను వినరాదొక్కో, యట
కారుచీకటి భోరుమనియెను
కడలిమ్రోతలతో!

విశ్వసుందరమ్మ

తమస్సు

కను మూసి లేచాను, వెనుదిరిగి చూశాను,
కనలేదు ఆజంట, వినలేదు ఆజాడ,
గుండె గుబగుబలాడెను,
నాగొంతు
ఎండి, గుటకడదాయెను!

పిలిచాను పిలిచాను, అలసిపోయాను,
అలసిపోయినగుండె అల్లె ముడి, విడిపోవ
ఆకాశమున కెగిరితి,
అక్కడా
అంధకారమె చూసితి!

కేక వినబడదాయె, చూపు కనబడదాయె,
అంధకారములోన అట్టె రెక్కలు ముడిచి
అవనిపై నే బడితిని
అక్కడా
అంధకారమె గంటిని !

బంగారమ్మ

ఒకరాత్రి

గగనమంతా నిండి
పొగలాగు క్రమ్మి
బహుళపంచమిజ్యోత్స్న
భయపెట్టుతోంది !

ఆకాసపుటెడారి
అంతటా, అకట !
ఈ రేయి రేగింది
ఇసుకతుపాను !

గాలిలో కనరాని
గడుసు దయ్యాలు,
భూదివమ్ములమధ్య
ఈదుతున్నాయి !

నోరెత్తి హోరెత్తి
నాగులను కడలి,
కరికళేబరములా
కదలదు కొండ,

ఆకాశపుటెడారి
లో, కాళ్లు తెగిన
ఒంటరిఒంటెలా
గుంది జాబిల్లి,

విశ్వ మంతా నిండి,
వెలిబూదిపోలె,
బహుళపంచమిజ్యోత్స్న
భయపెట్టుతోంది!

దీ పా వ ళి నా డు

ని శీ థి ని:

జగతి యీనాఁటియీమహోత్సవమునందు
మునిఁగి యానందమునఁ బొంగిపోవుచుండ,
ఇటు రగులుకొల్పి రెవరు నీ హృదయమందు
నణఁచుకొనియున్న ఘోరదుఃఖాగ్ని నివుడు?

నే ను :

కాఱుకొన్న యమానచీఁకటులనడుమ
నే నొకండనె ఈశూన్యగృహమునందు
అదురువడిపోయి మరణవాద్యమ్ములట్లు
గుండియలు కొట్టుకొన నేడ్చుకొనుచునుంటి !

ఇంతగ దహించుకొనిపోవు నీయెడంద
బాష్పములు జారిపడి చల్లఁబడునో యనుచు
మూసికొనిపోయె నా నేత్రములు దమంత,
రాత్రియే ఇంక బహిరంతరముల నాకు !

విస్మృతోదంతములు శూన్యవీథులందు
నావలెనె మౌనముగ వెళ్లిపోవుచున్న
ఓనిశీథిని ! నీ గభీరోదరమున
దొరికె నీ దురదృష్టవంతునకుఁ జోటు !

చి ష్ట ట :

బాణనంచుల ఫెళఫెళార్భటులు విరిసి
దశదిశాంతరములఁ బ్రతిధ్వనుల నీన,
పేదవడియున్న మౌనజీవితపుటాశ
లిపుడు మ్రోఁగించుకొనుచుంటివేల నీవు ?

నేను :

నన్ను నిరసించువారియానందమందు
నాకు భాగమ్ము వల దొక్క నాఁటికైన,
చీఁకటులఁ జీల్చికొనివచ్చు నీ కరాళ
గానరవములనే నా సుఖమ్ము కలదు!

దినములు పరస్పర ప్రతిధ్వనులు కాఁగ
ఇరువదై దేండ్ల నా బ్రతు కిట్టె గడచె,
ఈరహోదుఃఖవీథులం దే నెఱుంగ
సఖులయడుగులజాడ లీసరికిగూడ !

ఎడ తెఱిపిలేనికన్నీటిజడులఁ దడిసి
పంకిలమ్మైనజీవనప్రాంగణమున
శాంతిదేవతాచరణలాక్షారసారు
ణాంక లవలేశముల వెతుకాడుకొందు !

గొంతు విప్పక లోలోనఁ గుమిలి కుమిలి,
యెంతయేడ్చినఁ బగిలిపో దీయెడంద;
ఆకొనినయాశ లెప్పటికప్పు డవియె
కలయఁ ద్రిప్పును స్వప్నసాగరతటాల !

మృత్యుగర్జాప్రవాహగంభీరమైన
విధి నిదురవోవు ప్రేమజీవితములోన
సంఘటిలిన ప్రవాసదుస్స్వప్నవ్యథల
మడతలను సర్దుకొనుచుందు మాయకుండ !

తెగిపడినపూలదండ లెత్తుగ నమర్చి,
అంధకారమ్ము సందిట నదుముకొనుచు,
నెవరికోఅకో పదేపదే యెదురుచూచు
నాయెన కొనర్తుఁ గృత్రిమానందభిక్ష!

మ్రొక్కినకొలందిఁ గాలితోఁ ద్రొక్కుచున్న
యీఁకఠినలోక మెల్ల బహిష్కృతమ్ము;
రండు, చిమ్మటలార! ఈరాత్రివేళ
నావలెనెపాడుకొను మీరె నాకు సఖులు!

వేదుం

అంధ భిక్షువు

అతఁడు, రైలులో నేఁ బోయినప్పుడెల్ల
నెక్కడో యొక్కచోటఁ దా నెక్కు - వాని
నతనిభూతురు నడిపించు ననుసరించు.

అతఁడు దాశరథీశతకాంతరస్థ
మైన యాపద్యమె పఠించు ననవరతము.

అతని యాగొంతు కట్లనే - అతఁడు పూర్వ
జన్మమందు నేనూతిలోననో చచ్చిపోవు
చెంతపిలిచిన వినువారలేని లేక,

ఆ పిలుపు ప్రాణకంఠమధ్యములయందు
సన్నవడి సన్నవడి నేటిజన్మ నతని
కనుచు వెదకుచు వచ్చి చేరినది కాక -

అతని కన్నులా బా స్తలే - ఆసమయము
నందు తన్ను రక్షింప నేర్పైన·వత్తు
రేమొ యని చూచి చూచి యల్లే నిలబడి
అతనిప్రాణాలు కనుగూళ్లయందు నిలిచి
మరలఁ గనేఁగాక నేటిజన్మమున నతని.

అతనిపాడినయంతసే పల్ల - నట్టి
యతనికన్నులు చూచినయప్పు డెల్ల,
నూతిలో మున్గునాతని తీతు నంచు
వేగిరముపుట్టు నాదుహృద్వ్యథయందు;

అంతలో పాట నాపి, తా నచట నచట
కాను లడిగి, కూతురు ముందుగా వినిర్గ
మించు నాతడు -
నే నందు మిగిలిపోదు !

విశ్వనాథ

ఒ క టే క థ

వెదకి వేసారి నా వెఱ్ఱిబ్రతు కెపుడేని
తుదిరేయి కనుమూయునా,
బేలనై
నిదురబరువులఁ గ్రుంగునా,
మరపుమనకలదారి తెరచికొని కల యేదో
విరిసికొని పరతెంచును,
కాఱు రా
తిరికొనల మెఱపించును !

కలఁగి తొట్రిలుచు నాకలితొందరల సోలు
కరము లట్టే చాతునో,
నామందు
కనుల నట్టే తెరతునో,
అంతలో, నింతలో, నడుగుజాడయె లేక
వింతకల కరఁగి చనును,
నాకు నా
వంతకథయే మిగులును !

వనరు చేద్వఁగలేను, చచ్చి చావఁగలేను
కనలేని వెలుఁగుకొఱకై
ఎన్నఁడును
కనరానిదానికొఱకై !

ఒకక్రొత్తబరువుతో, ఒకక్రొత్తయానతో
ఒకఁడనే పడిపోదును,
శూన్యమున
ఒకఁడనే కృశియింతును !

కృష్ణశాస్త్రి

ఆవృత్తి

ఆ ప్రశాంతనిశాజరఠాంతమందు
కలఁతనిద్దురలో కలల్ గాంచుచున్న
గౌతమీనది నా మనోగతవిషాద
తమము నంతయు తనలోన దాచుకొనియె;

ఆ నదీసైకతముల నాయదుగుజాడ
చెరిపివేయగ వెనువెంట నరుగుదెంచు
గాలితరగల చల్లనికడుపులోన
కన్నుమూసెను నా యూర్పుగాడ్పులెల్ల ;

చెడ్డదో మంచిదో మహాసృష్టియందు
జరుగు విషయంబులను దటస్థముగ నాయ
నంతగగనమునందుండి యరయుచుండు
తారలె, మనశ్రుకణముల నేరుకొనియె;

నేనె మిగిలితి నీగౌతమీనదీ ప
విత్రగర్భంబులో ప్రోతవెట్టుచున్న
యుగయుగాంతరవిశ్వమహోగ్ర దుఃఖ
జీవగీతాల కావృత్తి చెప్పుకొనగ!

శేదు ●

ప్రవాసము

ఎన్ని యెన్ని నిశ్వాసము లెగసినవియో
ఈబ్రతుకె రూపుమాసిపోయినది గాని,
ఇంతవిశ్వమ్ములో జాలి నింతనీడ
ఒదవగాలేద యొక్క నిట్టూరుపునకు!

కంట గురిసిన కార్చిచ్చుమంటయేళ్ళ
కాలి నుసియై నశించె వాంఛా లవాలె,
ఏ కెరుంగుదురని ఏ యెడారిదార్ల
నింకెనో చుక్కతడి జాడ యేని లేక!

కరుణపట్టున కే బిచ్చగానిచేయి
చాచికొనినాడ మృత్యుఘోషమ్మె మరచి,
వట్టిబయలున నొక మోడుచెట్టువోలె
ఎత్తినది కర మెత్తినట్లే కృశించె!

కనులు రెండును బండిచక్రమ్ములయ్యె
చనవుచూపున కెరుకనవ్వునకు వెదకి,
ఎందులకొ వెర్రిమదివోలె నిపుడు తిరుగు
చూపులే లేక అజ్ఞాతశూన్యసీమ!

స్వాగతాశ్లేషమున విడజాలు నెదల
నల్ల ద్రావితి మున్ను దోసిళ్లకొలది,
వలపుటాకలి స్రుక్కు నా బ్రతుకుమీద
ఇనుపపాదాల నిడి లోక మిపుడు నడుచు!

ఆశయమ్ముల, ఆనందలేశముల, అ
లంతియాసల, జీవితమంత ఇట్లె
యేడ్చివైచితి, నినువారె యేరు లేక,
యేడ్పునందడి నాలోననే చొరంగ!

వడవడ వడంకిపోదు జీవనపుగొనల
నెన్నడే నాసకళ తలయెత్తెనేని,
ఉభయసంధ్యాంచలముల నెదో వెలుంగు
కలుగ కలవరపోవు ఘూకమ్మువోలె!

మింట వెలుగు చుక్క గన్న, మిణుగు రన్న
నేను సహియింపలే, నవ్వి యిరులు చెరుచు;
నాకు ప్రాణమే మెఱపులే లేకయున్న
భాద్రపదమాసమున నమావాస్యరాత్రి!

రేయికడుపున చీకటిచాయ వోలె,
తమసు లెడద దివాంధగీతము విధాన,
ఘూకరావాన వలవంత రేక రీతి,
నా విషాదమ్ములో దాగినాడ నేనె!

కృష్ణశాస్త్రి

ఏమొ!

పొదుగు నొవ్వంగ బాధించు ముద్దులేఁగ
నొడలు నాకెడి గోసాధ్వియో ర్పదెంతొ,
బాధ సళుపరించినఁగాని స్వాదువయిన
ప్రేమమాధుర్యము రుచింపదేమొ పుత్ర!

మాయపొరలు వీడిన సుకుమారశిశువు
నోరు దెఱచి యేడ్చెడిని యెందులకొగాని,
అంపకపుఁబెండ్లికూఁతుఁ గన్నారఁ జూచి
నిలుపలే దేమిటికిఁ దల్లి నిండుటేడ్పు!

పడకటిలుఁ జూచి యేడ్చు జవ్వని యొకర్తు
చనినదేసఁ జూచి యేడ్చు జనని యొకర్తు,
తనసొగసుఁ జూచి యేడ్చు సుందరి యొకర్తు
ఏడుపుఁ బ్రియమ్ముగా వచియింతురేమొ!

*   *   *

రాయప్రోలు

సమాలోచనము

ఇది నిశాంతతమఃక్రాంత, మిది దరిద్ర,
మీ నిశాంతమ్ము శూన్య, మిం దెన్నఁడో ర
హ శ్శిథిలసుప్తి గలవరమంది, లేచి,
గుబులుకొను, లేతనెత్తావిగుసగుస లెవో!

అంత నీ యంధమందిరమందు, నొక్క
రెప్పపాటు వేసువ, ఒక్క రెప్పపాటె,
ఉన్మిషితజీవనాగమనోత్సవమ్ము,
ఉదితగీతాప్రవేశముహూర్తవేళ!

అప్పుడే గృహనేత్రవాతాయనముల
కొలుకులందు, లే వెలుంగు తళుకు జివురు,
లరుణమసృణతోరణపంక్తు, లల్లు నేమొ,
ఆడు నేమొ, వాడిన మోము లల్లె వాల్చు!

తెరచికొన్న ద్వారము జొచ్చి, విరిసికొన్న
వాకిలిం జేరి, మంగళవాద్యపాళి
గద్గదిక వోవ సవరించి గళము, పాడు
నేమొ, నిర్జీవనిశ్శబ్ద మిట్టె మూగు!

మరల గ్రుడ్డిరాతిరి పడు, మరల నోరు
కాని శ్రుతులేని లేని చీకటులు మరల
మరల పాడిల్లు...

కృష్ణశాస్త్రి

సుప్తాస్థికలు

అవి ధరాగర్భమున
మానవాస్థికాపరంపరలు!
సుప్త నిశ్శబ్దసంపుటములు.
అట నొకే దీర్ఘయామిని!
ఆ నిశా శ్మశానశయ్యకు
ప్రాతః ప్రసక్తి లేదు;

ఆ అగమ్యతమోరహస్యాంగణాన
తాండవించును
మృత్యుశైత్య మొకటె!

అవి నితాంత హేమంత హృదంతరంత

రనుభవాళి

ఘనీభవించిన సమాధులు !

ఆ మనుష్యాస్థికలు,

నిద్రలో మునింగి

సంచరించును భైరవస్వప్నవీథి !

అవి చలించును,

తమ చర్మకవచ మెపుడో

బ్రదికినదినాల తలపోత బరువుచేత !

నా కనుంగవ

కన్నీళులై కరంగు

అవి ఒనర్చెడు నీరవాహ్వాన మెరిగి !

ఇంత శోషిల్లు నేలొ నాహృదయపుటము,

వణుకు నేటికొ

నా అస్థిపంజరమ్ము !

శ్రీ శ్రీ

చ లి పి డు గు

ప్రళయాంతాభీలనభో
దళన ఫెళఫెళారవముల
చలిపిడుగా! గర్జింపకు,
నిలిచి నాదుమనవి వినుము:

బంగారపుబొమ్మ నాదు
మంగళప్రదమ్మ యొంటి
రుద్రభూమి గటికనేల
నిద్రించెడు నొడలు మరచి,

చూపబోకు మచట నీ ప్ర
తాపమెల్ల పిడుగా! నా
కన్నతల్లి యడిలి లేచి
కక్కటిల్లి యేడ్వగలదు!

కడుపుమంట గనలి పొక్కు
కన్నతండ్రినైన నాదు
పలువరింతమాటలకును
నలుక బూనకయ్యా మదిని!

ప్రళయాంతాభీలనభో
దళన ఘెళఘెళారవముల
చలిపిదుగా! గర్జింపకు,
నిలిచి నాదుమనవి వినుము!

బసవరాజు

దురదృష్టము

చూచితి మెంతో దేశము
సుఖము, శాంతి, దొరకునో యని;
మునిగితి మెన్నో నదులను
మోక్షము చేపట్టుద మని;

ఎక్కితి మెన్నో కొండల
నీశ్వరు దర్శింతా మని;
మ్రొక్కితి మెన్నో వేల్పుల
కొక్కవందు పర మిమ్మని;

నోచితి మెన్నో నోములు
కాచి బ్రోచు నని పార్వతి;
కడకు దేవిదయచేతను
కంటిమి రత్నములు రెండు;

బతుకు కలంకారములో
వాని దాచ చేతగాక
ఎచటనో పోగొట్టుకొంటె
యెంతటి దురదృష్టమునకో?

సౌదామిని

తల్లి

తల్లి, అసహాయవై నీవు ధరణిమీద
పడితి వెప్పుడు నాయుదరంబు చీల్చి,
ప్రకృతియంతయు నూత్నశోభల వెలింగె,
ప్రాణనాథుడు నా నిజప్రాణ మయ్యె!

ఎప్పు డేడ్చితి వీవు నోరెత్తి, యెడద
తత్క్షణంబ కృపాక్షీరధార లుబికె,
చిన్నిన వ్వొప్పు నీమూర్తి చిందులాడి
హృదయము కలంచె, ఎరిగితి ప్రేమబాధ!

చిగురుటాకు పెదవుల ముద్దులుచిల్క, నెపుడు
'తల్లి!' యని పిల్చి నన్నీవు దరిసినావొ,
అపుడు శ్రుతమయ్యె సృష్టిరహస్యమెల్ల,
'తల్లి!' యని మారుపిల్చి నిస్తబ్ధనైతి!

ఆత్మయే గాక నాదు దేహమ్ముకూడ
కొల్లగొట్టి మాధుర్యంపుకుప్పవగుచు
తల్లి, నిశ్చింత నను వీడి తరలిపోతె,
'తల్లి!' యను నాదుఆర్తనాదమె మిగిల్చి !

శా ౧

మాతృగీతములు

ఎవ్వఁ డాక్రూరకర్ముఁ డెవఁడు, నీల
జలదనిర్ముక్తశైశిరశర్వరీప్ర
శాంత మలవాటుపడిన నిశాంతమందు
అకట, నట్టింటిదీపమ్ము నార్పినాడు !

ఎవ్వఁ డానిరసాత్మకుం డెవఁడు, సాంధ్య
రాగమంజులరేఖావిరాజమాన
మంగళాకాశసీమంతరంగమందు
కాఱుఁజీఁకట్లరాసులు గ్రక్కినాఁడు !

ఎవ్వఁ డానిర్దయాస్వాంతుఁ డెవఁడు, నన్నుఁ
గంటకనిగూఢవిపినమార్గములఁ, దల్లి
లేనిబిడ్డను గావించి, మానసంపు
టాసలన్నియు నడుగంటఁ గోసినాఁడు!

౨

నేను జడబుద్ధినై నుంత నీదు పూజ
కై వలయు వస్తువుల్ సమాయత్తపఱుప
మఱచితినయన్ను, నా కిట్టి మఱువరాని
శిక్ష ఘటియింప నీ కెట్లు చేతులాడె?

ఎంతకాలమ్ము పట్టినదే? త్వదీయ
పూజకై ద్రవ్యసంతతుల్ ప్రోఁగుసేయు
టింకను సమాప్తి లేదు తల్లీ! యిఁకొక్క
వత్సరమ్మైన నీ వోర్పుఁబట్టలేదు!

ఇంక నాజీవితమ్ము నీ స్మృతికిఁ జిక్క
బడిన యొకశాసనమ్మయి వరలు నటవె!
చిన్ని నీ విగ్రహము ప్రతిష్ఠితము నాదు
నంతరంగమ్ము నీకు దేవాలయమ్ము!

3

నీవుఁ మడిగట్టుకొనిపోయినావుఁ పండ్లు
పుష్పములు బట్టుకొని దేవపూజ కేటకో;
నేను నీకొంగుఁ బట్టుక నీదు వెంటఁ
బోవుటకు లేక కన్నీటిబొట్లు రాల్తు!

నీవు పోయిన దెచటనో దేవళంబు,
లలితపూజావిధానసంలగ్నహృదయ,
వావినిశ్చలధ్యానసమాధియందు
మఱచిపోదువో యేమొ నామాటఁ దల్లి!

నేను నీ కన్నబిడ్డను, నిశితమైన
నా కడుపుమంటఁ జల్లార్పు, లోకనాథ
పాదకంజమరందమ్ముచేఁదు కడుగు
ప్రత్యహమ్మును నీ చనుఁబా లొసంగి!

నాయని

పుష్య పూర్ణిమ

పున్నమ యేగుదెంచె, పరిపూర్ణసుధాకరబింబ
మల్లదే చెన్నలరారెడిన్ గగనసీమను,
చల్లనిపండువెన్నెలల్ కన్నులపండువై కడల
గ్రమ్మె, సమస్తము మోదభోగ్యమైయున్నది
కాని, నాహృదయ మొక్కటె క్రాగెడి
దుఃఖవహ్నికిన్ !

హ్లాద మొసంగుగాదె యఖిలావనికిం గడు
జ్యోత్స్న, యందులో మోదము మీరగా
భువనమోహనమై తనరారు పూర్ణిమన్ !
నా దురదృష్టభారమున నైజమె పో
తలక్రిందులౌటచే ఖేదము మేదురం బగుచు
కేవలమున్ హృదయంబు నేర్చెడిన్ !

పుట్టిన దామె యో విమలపూర్ణిమ,
నీ హృదయంబునందు ! చేపట్టిన దస్మదీయ
మృదుపాణిని, మత్కరపల్లవంబునం దిట్టె
గతించిపోయె హృదయేశ్వరిదివ్యవయోవిలాస,
మిప్పట్టున ఘోరమై మిగిలె ప్రాణవిశోషక
దుఃఖకీలియే !

ఆయమ యెట్టిదో యెఱుఁగ వక్కట!
రొక్క నిమేషమేనియుం బాయక నన్ను
ఛాయవలె, బాహుయుగమ్ము సమాశ్రయింపదే!
నీ యుదరంబునందున జనించిన దానిని
నీ కుమారికన్ న్యాయమె వీడి నీ విటులు
నాకు గనంబడ పుష్యపూర్ణిమా!

ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరి
పున్నమరాత్రులందు, మత్కాంతి విలాససంపద
నఖండితమై తనరారుచుండు నాస్వాంతము,
చూచుచుండగనె స్వప్నవిధంబున
మారిపోయెనే యంతయు భాగ్యదేవికుపి
తారుణ దారుణ వీక్షణంబునన్!

వచ్చుచునుండు ముందు
ననివార్యవిధంబున పూర్ణిమానిశల్,
ముచ్చటమీర లోకము ప్రమోదమునొందు
యథావిధంబుగన్, అచ్చపుమోదసారమగు
నామె గతించుటచేత చంద్రికల్ చిచ్చులమాడ్కి
నాహృదయసీమ దహించుచునుండునే కదా!

శివశంకరశాస్త్రి

ప్రేమయాత్ర

కమలినీప్రేమభిక్షాటనమున కపుడె
ప్రాకివచ్చుచునుండె దివాకరుండు;
హృదయమునవెల్గు ప్రేమచిహ్నితసహస్ర
భావభానువు లలము నాశావధులను!

యుగయుగమ్ములుగా తమ మ్మొదిగి యొదిగి
తిగ్మరోచిస్సహస్రమూర్తిని గమించు,
వాని భేదింప దశదిశావళులు దాటి
తనయనంతమహాజ్యోతి ధారవోయు!

కమలినీప్రేమబంధము విదిర్చి
మఱలమఱల తమోంధబంధురపిశాచ
నృత్యములు, కాలజీమూతనిబిడమృత్యు
హాసములు, ఘోరలోకలోకాంచలములు...

యుగయుగమ్ములుగా తమ మ్మొదిగి యొదిగి
తిగ్మరోచిస్సహస్రమూర్తిని గమించు...
వాని భేదింప దశదిశావళుల దాటి
తనయనంతమహాజ్యోతి ధారవోయు!

పెనుమర్తి

అశాంతి

కనికరము లేని దుఃఖవేదనల సెగలఁ
పొగల వెలిజిమ్ము వలపుటూర్పుఁ భరమ్ము
మోసికొని నేనె నాలోన మూల్గుకొనుచు
గాలివోలె సమస్తావకాశములను
నెడ తెఱపిలేక తిరుగాడి బడలినాను;

దారుణపుజీవితంపు టెడారిలోన
తీరనిపిపాస నేదారి తెన్ను లేక
నేనె నా దుఃఖబాష్పశోణితలహరుల
నేవిసుగువేసటలు లేక త్రావినాను;

కడుపు గాల్చెడు మండుటాకటను రేగి,
కోర్కె లొండింటిని గ్రసించుకొనెడుకోలఁది
ఒడ లెరుంగక కాలమృత్యువును నేనె
కొంచెముగ కొంచెముగ కబళించినాను;

కాని, మ్రోడైన నా యెదలోని బరువు
దీర, నా బ్రతు కూపిరి దేరుకొనగ,
కనికరపుచూపు, చిఱునవ్వుతునుకయైన,
కటికికఱవయ్యె, పాడులోకాన నాకు;

ఏకడల మిన్నుమను చుక్కయేని లేని
యీనభము క్రుంగి కూలిపోయెడివిధాన
కారుమబ్బులె కాదు, చీకటులెగాదు,
క్రమ్ముకొననిమ్ము, కరడులు గట్టనిమ్ము;
వలపుతీపియెఱుంగని వట్టి రాతి
గుండెలోకమ్ము నిప్పులు గురియనిమ్ము,
హృదయ మున్నంతవరకు, నా ప్రేమకాంతు
బ్రదికియున్నంతవర, కేడ్చి, బ్రదుకుచుందు!
ఏ వెలుగు నన్ను తనదరి కీడ్చుకొనునో!
ఏ తలపు దారిసూపునో!

కే దు.

ఉన్మత్తపథికుడు

నావలెనె యాత్ర డున్మత్తభావశాలి,
ఆగిపోలేదు రేగునూహాల నాకింత!
ఎట్టి నిశినే నదరిపోవు నెగసిపడును!
ఎన్ని చుక్కలపాటు లెన్నెన్ని మెరవులు!

ఇంత చిరుగీతి యెద వేగిరించునేని
పాడుకొనును తాండవనృత్య మాడుకొనును;
మస్తక మ్మోరగా వంచి, మన్ను మిన్ను
వేయికే లాడగా వ్రాసివేసికొనును!

ఏ నెరుంగుదు, నావలెనే యతండు
పాటపదములకై నిత్యపథికు డయ్యె;
ఏ నెరుంగుదు, నావలెనే యతండు
ప్రతిపదమ్మున శీతలస్వాదుమధుతు
షారముల పార్శ్వముల విరజల్లు చేగు!

కృష్ణశాస్త్రి

స్వామి!

స్వామి! పరిగాఢశర్వరీచ్ఛవి, దరిద్ర
తానిధానము, తేజోవిహీన, మనవ
రతపరిస్రుతబాష్పధారామిలితము,
నన్ను నీ వుందుమున్నంగణంబు తండ్రి!

ఈమహాంధకారంబున నెపుడో యొక్క
సారి మెరసితి, వానాడు సామి! నా కు
టీర మానందవాయుప్రచారశతస
హాస్రకుసుమపరీమళవ్యావృతంబు!

దానితో సరి, మరల నాంధ్యమ్ము క్రమ్మె,
తొలి చివర లేని యీచీకటులును, నేను,
ఒక్కరొకర దప్పళించుకొంచుండినాము,
నిన్ను, నీ నాటిమెఱుపు మన్నించుకొంచు!

విశ్వనాథ

ఆ శా గా న ము

ఏసడి లేక యీప్రకృతియెల్ల
గభీరనిశానిబద్ధమై నీసుకుమారహస్తముల
నిద్దురవోయెడు మౌనవేళ, నీవే సరిజేసి
యీశిథిలవీణను పాడుమటంచునాపయిన్
ద్రోసెదవేల, తీగ తెగునో, శ్రుతి దప్పునో,
పల్కదో, ప్రభూ !

మావులగుంపులందు, మధుమాసములన్
వికసించు కోకిలారావము పోలె,
రాగమధురమ్ముగ వీణ నదింపఁ జాల;
నన్ బోవగనిమ్ము, ప్రేమరసపూరితవిశ్వవిలీనగాన
మీవే వినిపింతువేని సుఖియించెద నే
నది యాలకించుచున్ !

ఏవిధినైన పాడుమనియే వచియింతువయేని
ప్రేమమై నీవె రచించి నాకు గరుణించిన
వీప్రణయార్ద్రగీతికల్ గావున,
నావిశుష్కితగళమ్మున నీ కరుణారసామృత
శ్రీవిభవమ్ము నింపి మధురింపుము
నే శ్రుతిగల్పి పాడెదన్ !

వే దు ల

న ట రా జ!

అవధరింతువు ప్రతిదివసాంతమందు
నిత్యనూతన తాండవనృత్యకేళి,
ఓయి నటరాజ, తలలైన నూవలేక
భువనములు దుర్భరానందమున నడంగ!

అప్పు డూహాంచలమ్ముల నతిశయించి
పొరలు నమృతరసంపుమాధురులలోన
గొట్టికొనిపోవు, స్వామి, నా క్షుద్రజీవి
తమ్ముగూడ, దారియె లేక, తనివిపోక!

అంత నే వెర్రినైపోదునయ్య; నిన్ను
బోలి పాడబోవుదు; నిన్నుబోలి నాట్య
మాడబోవుదు, లజ్జ బోనాడి; కాక
యింతదాహమ్ము దహియింప నెటులు మనుదు?

ఏవిధాన సౌందర్యరసైకజీవి
నిలువనేరుతు నిట నొక్కనిముసమేని,
మామకీనజీవితశూన్యమార్గముల త్వ
దీయపాదమంజీరముల్ మ్రోయకున్న!

ఆటతో పాటతో నేర్చినట్లు దేవ
ఏనుకూడ నీవలె నటియింపనిమ్ము
ఎడతెగనియీయాత్ర నెట్లొ సాగించువరకు!
ఎట్లొ నీ దర్శనమ్ము సాధించువరకు!

కృష్ణశాస్త్రి

ఉత్కంఠ

అనుపమ ప్రణయాతిథేయమ్ముతోడ
పారదెరచితి హృదయకవాట మిపుడె,
నీ గృహమె నీవె కైసేయ నేగుదెమ్ము,
మొయిలు చీకట్లు క్రమ్మకమున్నె నాథ!

వలపులోలికెడుపూవులు వాడిపోయె,
కనకపీఠిక హారతి కునుకుచుండె,
తమ్మిరేకులసురటిపొంకమ్ము తొరగె,
ఒంటి నిక నెంతనే పిటులోర్తు స్వామి?

ఏమిదోషంబు దలచిన న్నీ వియోగ
శోకమున ముంచి బాధింపజూచె దీవు?
చెప్పరాదొకొ; ఇటకు రా నొప్పవేని
వెదకికొనివత్తు నేనె నీ పదము జేర!

కలసి త్రోత్రోపులాడెడు కారుమొయిలు
రాయిడి మునింగి, భీకరమాయె రేయి,
దివ్యతేజస్వి, నీ వరు దేరకునికి !
అనదనై పడియుంటి శూన్యాలయమున !

వే దు ల

ఏ కాం త సే వ

రజనీముఖంబున రాగంబు మెఱసెఁ
గలువపుట్టింటిలోఁ గలకల విరిసె
దివ్యసౌధంబులో దీపాలు వెలిగె
గర్భాలయంబులో గంటలు మ్రోగెఁ
బ్రాకృతీమణి పట్టె బంగారుగొడుగు
విశ్వసుందరి వీచె విరిచామరంబు
భవదఖండానందభవనాంగణమునఁ
బడిగాపు బడియుండెఁ బ్రకృతిగణంబు
ఆఁకలైన నెఱుంగవైతి వేమయ్య !
ఆరగింపఁగ వేళయయ్యె రావయ్య !

౨

విరిదండ మెడలోన వేయుటేకాని
కన్నార నీమూర్తిఁ గాంచనేలేదు,
ప్రణమిల్లి యడుగులఁ బడుటయేకాని
చేతులారఁగ సేవఁ జేయనేలేదు,

నినుఁ గాంచి ముగ్ధనై నిల్చుటేకాని
ప్రేమదీరఁగఁ బల్కరింపనేలేదు,
ఏమేమొ మనసులో నెంచుటేకాని
తిన్నగా నాకోర్కిఁ దెలుపనేలేదు,

బోధంబులో సుప్తి పొడచూపఁబోలు
కనులలోఁ జూపులోఁ గావిరుల్ గ్రమ్మె,
శుభ్రాభ్రపదములో సుడి బుట్టఁబోలు
భక్తిలోఁ బూజలో భ్రాంతులు పొడమె,

నాదంబులోఁ గంపనము బుట్టఁబోలు
తలఁపులోఁ బలుకులోఁ దడబాటు గదిరె,
వెలుఁగులోఁ జీఁకటి విరిసెఁ గాఁబోలు
మనసులోఁ దెలివిలోఁ మఱపులు దోఁచె,

ఆనంద మందులేఁ యపచార మనుచు
నవశనై యుందులేఁ యపరాధ మనుచు
మది నెంచి యీరీతి మాయలు సేయ
భావ్యమై తోఁచెనే ప్రాణేశ నీకు!

వెంకటపార్వతీశ్వరులు

ము క్తా వ ళి

పూవులరోజులున్ గడచిపోయె
విషాదహిమావృతాంధకారావిలమయ్యె
నీప్రకృతి యంతయు, ఆకులపాటు నొంది
పూదీవెలు నాదులేయెడదతీరున ప్రోడయిపోయె,
నాటియాజ్ఞావిధి స్వామి, నాకిపుడు జ్ఞప్తికివచ్చి
భయమ్ము గొల్పెడిన్!

ఈమధుమాసశోభ గతియింపకపూర్వమె
పూలతోటలో కోమలపుష్పముల్ వెదకి కోసి
యమర్చిన ప్రేమదామమున్ నా మెడలోన
వేయుమనినా, వవుడొక్క నుమమ్మునైన
నా స్వామి, భవత్పదార్పణము సల్పగలేనయితిన్
విమూఢతన్!

నావలె శుష్కజీవనమునన్ దురపిల్లెదు
ఈపవిత్ర గోదావరి పేదవడ్డ విసదమ్ములతో
శ్రుతి గల్పి ప్రేమరాగావహదుఃఖగీతు లివు
డల్లుచు గ్రుచ్చుచునుంటి నొక్క ముక్తావళినిన్
పవిత్ర నయనాంబుకణోజ్జ్వల
మౌక్తికమ్ములన్ !

ఈ సుకుమారమాల ధరియింపుము

నీ హృదయమ్మునందె స్వామీ! సుముఖమ్ములై
పరిణమించు పవిత్ర వసంతమానసంధ్యా
నమయాంతరమ్ముల రవంతి భవన్మధురార్ద్ర
దీర్ఘనిశ్వాసపరీమళానిలపు స్పర్శను
ప్రేమ ననుగ్రహించుచున్ !

వేదుల

మనవి

చుక్కలుతిరిగే హిమాద్రిపై ఆ
వాసముచేసే గౌరీశా!
విన్నావయ్యా నా మన వొక్కటి,
విన్నవించనా గౌరీశా!

త్వచ్ఛిరగంగాళీకరసేచిత
పుణ్యభూమిలో పుట్టాను,
త్వత్పాదారుణకమలమరందము
తనివితీరగా తాగాను!

సృష్టిమరుగునా తళుకు తళుక్కున
మెరిసేకాంతులు చూస్తుంటి;
కాలము దాటి, దిక్కులు దాటి,
కదిలే తేజము కనుగొంటి!

కళ్లు తెరవగా కానవచ్చినవి
కాలు సేతులకు సంకెళ్లు,
మాటలాడుటకు పెదవి విప్పగా
తాళము పడ్డది నా నోరు!

నీ పాదాలకు నిత్యసేవ నే
నెట్లు చేతునో సెలవిమ్మా?
నీ నామాంకితదివ్యగీతములు
ఎట్లు పాడుదును సెలవిమ్మా?

యక్షులు పాడే హిమాద్రిమీద
కొలువుండే ఓ గౌరీశా!
విన్నావయ్యా నా మన, విప్పుడు
పాలించెదవా గౌరీశా?

దీ క్షి తు లు

శివరాత్రి ప్రభ

కాలకంఠుని నాగసర్పము
కుబుస మూడ్చి పడగ బున్నంది,
రెండునాళ్లలు......
గండుమీసాలట్లు దూసింది
చెవులు మోసింది;.........
నాగసార మూదేది యెవరోయి,
రాగ మొలికించేది యెవరోయి ?
కాఱునల్లని కాళరాత్రి !

నొసట గొసరిన మూడో కన్ను
నివురులూడినకొలిమిఁ దెగడి
నెగడి ద్రిప్పింది,......
పొగలు గప్పింది;......
కష్మ రయితే యినుము కరగ,
సోమ రయితే చలిని కాగ,
ఎవరు వచ్చేరోయి ?
ఎవరు మెచ్చేరోయి ?
కాఱునల్లని కాళరాత్రి !

అర్ధభాగపుమహాంకాళీ
కర్ధమది కాలేదో ?
ఏమో ? ......
పునకులా గలగలలు వింటూ
కునుకు గన్నాదో ?......
నాథునీ వ ద్దనదు నాట్యము,
నాదు నీ క ద్దనదు:......
అరరే ఆడిపోతున్నాయి !

వాడి ముమ్మొనవాలు...
హుతభుక్,......
అజకపాలం,......
డొక్కు డుబడుక్ ......
నాల్గుసేతులనాడు లౌతున్నాయి !
అశ్శరభ ! శరభ !
పందెమూ వేసేది యెవరోయి ?
కుందనము గానేది యెవరోయి ?
కాటుకల్లని కాళరాత్రి !
చంద్రమకుటము,......
జటాజూటము,... ...
సాంద్రనీలపుఁజడలపావట

సురిగిపోతున్నాయి!

చక్కనీ మువ్వన్నెచ క్రము

అక్కళించినపొట్టపైని

అంటియుండీ అంటకున్నాదోయి,

'ఆకలా' అని యనే దెవరు?

'సోకులా' అని యనే దెవరు?

కాటుసల్లని కాళరాత్రి!

మోకరింపులు గావు,

అది మఱి......

బూకరింపుల నిలువు గాదు;

ఆకడకుబడు నొక్క యంజ

యీకడకుబడు నొక్క యంజ

ఏకముగ జేయుచును

నడు మొక......

రేఖగాఁ దా వంచి గొంచు

సందియం లే కెంచువా రెవరు,

చిందు అని తోతెంచువా రెవరు!

కాటుసల్లని కాళరాత్రి!

అహంకారము లేదు లోలో
మహార్ణటనము మొగము చాటదు,
మహాదేవా! యభయమిదు మన
అభినయానకు హస్తమే లేదూ!
రభనమునఁ దన ముందు వెనుకల
ప్రభల గలిపించు;
ప్రభలలో ప్రభ నిలుప నెవరోయి?
ప్రభలలో ప్రభ గలుప నెవరోయి?
కాఱునల్లని కాళరాత్రి!

కవికొండల

వటపత్రశాయి

ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!
కంటికంతా జలమయమ్మై
మింటివరకూ యేకరాశై

జంటదొరకని మహాప్రళయపు
టింటిలో వటపత్రడోలిక
ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!

జగము లన్ని కాలయోనిలో
మొగము లెరగక నిదురబోవగ
నగుమొగముగల ముద్దుబాలుడ
వగుచు జోలల బాడుకొంటూ
ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!

బ స వ రా జు

నీ ర థ ము

ఓ ప్రభూ! నీరథమ్ము దీక్షా ప్రణీత
విధుర వేగమ్ము పరువులు వెట్టుచుండె,
నా శరీరమ్ము దాని క్రిందఁ బడి నలిగి
నలిగి పోయినయది రక్తనదము లింక,

దివ్యతేజోవిరాజత్త్వదీయరథము
ఈ గతుకు డేమి? యనియైన నాగలేదు;
నా విరోదించిన హాతాన్ని నాదమునకు
వెనుదిరిగియైన మఱి చూచుకొనగలేదు!

నాదురక్తంబు నీ రథచోదకుండు
కడిగివేయును రేపు చక్రములనుండి,
అచటి బహుజనరక్తచిహ్నములయందు
నాది యి దని గుర్తేమి కన్పడును సామి?

విశ్వనాథ

పూజాప్రసూనములు

రాలనిపూలు కోసికొని రమ్మని పంపితి
వీవె యీాయుషఃకాలమునందు పెద్దయొడిగట్టి
ననున్; పవమానవీచికాజాలములందు నే
వలపుజాడల గట్టుచు వచ్చులోన
ఈ పూలవనమ్ముగుమ్మమును మూసిరి,
పిల్చిన పల్క రెవ్వరున్!

ఈ పథమందు వచ్చు జనులెల్ల
రెగాదిగ నన్నుజూచి లో లోపల నవ్వుచుండ
నెటులో నిలుచుంటిని వేగుచీకటిన్
మావులువడ్డ లేతపొగమంచు తెరల్ పులకించిపో
ఉమః శ్రీపవనమ్ములెక్కి విహరించెడు
పూవులతావు లానుచున్ !

ఆ రవికాంతి నీలజలదావళిపై బడ
చిత్రవర్ణశోభారమణీయతల్ దివిని వ్రాలిన పోలిక
ఈప్రభాతగంభీరసుగంధశీతలసమీరము
నామెయి సోకినంత విప్పారెను
నావిషణ్ణహృదయాన
అపూర్వవిముగ్ధభావముల్ !

వేసవిరేల వేణువనవీథులయం
దలసప్రచారముల్ చేసిన కమ్మతెమ్మెరల
చిందులలో స్ఫురియించు గానవిన్యాసమువోలె,
మెల్లమెల నాచెవి సోకెను
నీ నిరంతరవ్యాసితవిశ్వఘోషణరహస్యము
దూరమునుండి పిల్చుగన్ !

కాలము వెళ్లబుచ్చి విధికాళులపై
తలమోపుకంటె నే నేల స్వతంత్ర ధర్మము
వహింపగ రాదని తోటపెన్గడిన్ కేల స్పృశింప
వింటి నొక కేకను 'మాలికగ్రుచ్చ నెంచు
ప్రేమాలను లీవనిం జొర ననర్హులు
వారల కంద పీవువుల్!'

వేదుల

గురజాడ అప్పారావు

వైతాళికులనే మేలుకొలిపినవాడు. మార్గదర్శి. మేధావి. ఈయన గీతాలలో గౌరవాశయాలు, నూతనస్వచ్ఛత, స్వేచ్ఛ, ప్రత్యేకత ఉన్నవి. కవిత్వమును కళగా గ్రహించకపోలేము. కాని, సంఘ సంస్కారమునకు కొంత సాధనగా ఉపయోగించినాడు. కవిత్వాన్ని, కళను, తన ఆశయాలను నచ్చచెప్పడమునకు వినియోగించినాడు. చక్కని వాడుకభాషను ప్రవేశబెట్టి, సులభశైలిని పదాలు పాడి, ముత్యాలసరము కూర్చి భాషకు శాశ్వతమైన ఉపకారము చేసినాడు. కవిత్వం పండితుల ప్రత్యేకనిధి కాకుండా అందరికీ పంచిబెట్టు మార్గాన్ని నిరూపించినాడు. ముందురాగలవారికి 'మేగ్నాకార్టా' **magnacarta** సంపాదించినాడు.

జననం 1865 మరణం 1915

కృతులు : 1 ముత్యాలసరములు-చిన్నకథ 2 నీలగిరిపాటలు
3 సుభద్రాపరిణయం [ప్రబంధం-అముద్రితం]

రాయప్రోలు సుబ్బారావు

అన్నిట తెలుగువాడు; అభిమానములో, భావములలో ; పోడిమిలో, పోకడలలో. తీయని మెత్తని పదాలను సున్నితంగా స్రావణంతో ఏరి నాజూకుగా పొదగగల గొప్ప, నడకలలో కులుకు విన్నాణ

ములు ఒప్పించగలశక్తి, ఈయనసొమ్ము. రవీంద్రుని సాన్నిధ్యమూ, వైష్ణవగీతాలలోని రక్తిమా ఈయనకు ఒకవింత సంస్కారాన్ని కూర్చినవి. 1913 నాటి ఆంధ్రోద్యమము ఈయన దృష్టికి ఆంధ్రతేజస్సును సాక్షాత్కరింపించినది. ఒకనాటి ఆంధ్రౌన్నత్యమును అపూర్వకవితా దృష్టితో చూడగలిగినాడు; ఆనాటి మహాత్కార్యాలకు తనజాతిని పురికొల్ప తన కవిత్వాన్ని, కళనూ, ఆవేశాన్ని ఉపయోగించి నెల్లూరిసభలో దేశీయుల హృదయాలను కలచి, భక్తితో, బాధతో, ఆందోళనతో కారుతూఉన్న కన్నీటిజాలువెలుగులో పూర్వపు టాంధ్రౌన్నత్యమునూ, భావిశోభనూ, దర్శింపించగలిగినాడు.

జననం 1892

కృతులు : 1 కవితాంజలి [తృణకంకణము, స్నేహలతాదేవి, స్వప్నకుమారము గల సంపుటి] 2 జడకుచ్చులు
3 మధుశాల, [ఉమార్ ఖయ్యాం అనువాదం]

బసవరాజు అప్పారావు

నగ్నంగా, నిజంగా ఉంటుంది ఈయనకవిత్వం. జిలుగూ తళుకూ ఉండదు. ఉండడానికి వీలులేదు. ప్రతిభావమూ గుండెచీల్చుకుని దూకుడుగా వొస్తుంది. అందుచేతనే ఈయనపాటలలో తొలిచరణాలే గుండెపట్టుకుంటవి. అనుభవాలే పాడుకుంటాడు, తనకోసమే ముఖ్యంగా అనిపిస్తుంది. జీవితంలో ఏదెబ్బతగిలినా, ఏసుఖంకలిగినా వెంటనే కవిగా పలుకుతాడు. మహోచురుకైన హృదయం. భక్తి

గురజాడ అప్పారావు గారిది. కాని, కవిత్వం పూర్తిగా కళగా ఎంచుతాడు.

జననం 1894 మరణం 1933

కృతి : బసవరాజు అప్పారావు గీతములు

సౌదామిని

[బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మమ్మ]

కడుసున్నితము, మహాగభీరము; ఈ యమపలుకు, హృదయము. గుండెలువణికే విశ్వమంత ప్రేమా, ఆ గాంభీర్యాన్నంతా అణచుకుని ఓర్చి ఎదురుచూసే మహత్తరశక్తి, ఈమె గీతాలలో పొంచి కనిపించుతవి. నిరాడంబరమునకు స్వచ్ఛతకు ఈమె గీతాలు గొప్పవి. ఒక్కొక్క గీతం ఒక్కొక్క హృదయస్పందనం.

జననం 1904

అబ్బూరి రామకృష్ణారావు

పదగుంభనలో 'కీట్స్' కవి వంటివాడు. కవిత్వంమొత్తంలో గొప్ప 'హుందా' గోచరిస్తుంది. ఉత్తమసంస్కృతకావ్యాలలోని పూర్ణతా, గౌరవమూ, లావణ్యమూ ఈయనపద్యాలలో ప్రతిబింబిస్తవి. నన్నయనాటి అక్కరలకు మార్పులు తెచ్చి కొత్తనడకలు నడిపించడమే కాకుండా, స్వకపోలకల్పితాలైన నూతన చందస్సులుకూడా

కల్పించాడు. ఈయన పద్యాలలో ఒక్కపలుకుపట్టిచూసినా ఉత్తమ సంస్కారి అని తెలుస్తుంది.

జననం 1896

కృతులు : 1 ఊహాగానము - అపూర్వప్రేమ 2 మల్లికాంబ 3 నదీసుందరి

వెంకటపార్వతీశ్వరులు

వీరు ఒకవిధంగా యుగసంధిలోనివారు. భక్తిపట్టున మహాపరవశులు. వీరివాణి కొండయేరువలె మంజుగానంతో అతిత్వరితంగా ప్రవహిస్తుంది. వైష్ణవగీతాలలోని ప్రేమోన్మాదం వీరి భావోద్రేకాన్ని ఎక్కువగా రగిల్చినది. భాషపూర్పులో, పలుకు విధానంలో నూతనత్వాన్ని కల్పించినారు.

ఓలేటి పార్వతీశం - జననం 1882

బాలాంత్రపు వెంకటరావు - జననం 1881

కృతులు : 1 కావ్యకుసుమావళి ౧-౨ 2 ఏకాంతసేవ 3 రత్నహారము

దువ్వూరి రామిరెడ్డి

స్వచ్ఛంద ఆశయాలు, స్వేచ్ఛానురక్తి, నిర్మలజాతీయత ఈయనకు ఆవేశాన్ని ఇచ్చేవి. ఆంగ్లఫారసీవాఙ్మయాల మంచిపలుకుబడి గ్రహించినవాడు. నూతనభావాలనుసహితం తెలుగు జాతీయతను

అనుసరించి నిర్దుష్టముగా స్పష్టముగా పలికినాడు. పూర్వపద్ధతుల మీదను అభిమానము మెండయినా, అభిసారికవంటి కొత్తపోకడలు కల్పించినాడు. ఈయన కరకుకవి. నగరవిజ్ఞానము చవిజూచినా జీవితము పొలముగట్టునకే మరలించినాడు. వాల్మీకి కళాసంపత్తిని అనుభవించగలడు, గరికపోచ కదలికతో హృదయం శ్రుతి కలిపి విశ్వవ్యాప్తజీవితరహస్యం గ్రహించగలడు.

జననం 1895

కృతులు : 1 కృషీవలుడు 2 జలదాంగన 3 నలజారమ్మ అగ్నిప్రవేశము 4 నక్షత్రమాల 5 నైవేద్యము 6 వనకుమారి 7 పానశాల

తల్లావఝ్ఝల శివశంకరశాస్త్రి

పండితుడు, వ్యుత్పన్నుడు, హృదయంగలవాడు. ప్రేమించినాడు, బాధపడినాడు. జీవించినవాడు. పూర్వపుసంస్కారమంతా బలాన్ని కూర్చుతూఉండగా రాదగిన నూతనత్వాన్ని ఆహ్వానించినాడు. నూతనపంథాతొక్కిన కవులలో చాలమందికి బలమూ 'హుషారు' నిచ్చి నూతనకవిత్వయుగస్థాపన చేసినాడు. ఈనాటి ఇతరకవులవలె ఒకప్రియురాలికి ఒకగీతం కాకుండా ప్రేమించిన హృదయేశ్వరిపై ఒక నిండుకావ్యం అల్లుకొన్నాడు. ఈయనవాణి పాతపోకడలతో నూతనఅలంకారాలకు పొందికకుదిర్చి గంభీరంగా కనిపిస్తుంది.

జననం 1892

కృతులు : 1 హృదయేశ్వరి 2 ఆవేదన

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

పండితుడు, కవి; పద్యాలలో ఎన్నిపోకడలైనా పోగల శక్తిమంతుడు. ఏవిషయాన్నైనా కవిత్వదృష్టితో చూడగల కళాశీలి. ఈయనరచనలో ఎక్కువగా కనబడేవి బలమూ, జీవమూ. రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారినివలె ఈయననూ ఆంధ్రాభిమానము పూనించినది. నేడు పాడుపడిఉన్న వేగి, ముఖలింగము వంటి క్షేత్రాలు కాలాన్ని దాటి ప్రసరించే ఈయనచూపునకు ఎదురువచ్చి ఒకనాటి తమశోభతో దర్శనమిచ్చి ఆవేశపూరితుణ్ణి చేసినవి. ఈయన ఆంధ్రుడు, ఆంధ్రత్వంలో మహాగర్వి. కవిత్వపోకడలలో, ప్రాచీనప్రయోగాలలో గడసరి.

జననం 1893

కృతులు, 1 ఆంధ్రప్రశస్తి 2 కిన్నెరసానిపాటలు - కోకిలమ్మపెళ్ళి 3 గిరికుమారుని ప్రేమగీతాలు [అముద్రితం]

చింతా దీక్షితులు

ఎంత ఆకాశపథాన్ని విహరించే భావాన్ని అయినా భూమికి దింపి సంఘానికి వెలుగుదారి చూపేటట్లు కవిత్వపథానికి పట్టించుతాడు. శిష్టవ్యావహారికము క్రమంగా హుందాగా వాడినాడు. పద్యాలలోకూడా దానికి గౌరవాన్ని సంపాదించినాడు. గురజాడ అప్పారావుగారిని, వారి ఆశయాలనూ అభిమానంతో చూసుకునేవాడు. భాషగౌరవాన్ని బట్టి, ఉత్తమ ఆదర్శాలను బట్టీ ఈయనను పోల్చుకోవచ్చును. కథకచక్రవర్తి ఈయన.

జననం : 1891

కృతులు : 1 ఏకాదశి [కథలు] 2 శబరి [నాటకం]

నోరి నరసింహశాస్త్రి

చిన్నవయస్సులోనే ఆశులుకొల్పి పలికినవాడు. ఆంగ్లకవుల పద్ధతులను అనేకవిషయాలు గీతాలు చేసుకున్నాడు. చురుకైన మెదడు. కళ మెలకువల నెరిగినవాడు. ఆశులుకొల్పి నెరవేర్చక వదలినాడు. సోమనాథవిజయం, క్షేమాభిక్షునివంటినాటకాలు ఈయన కళాకౌశలాన్ని ప్రకటిస్తవి.

జననం 1900

కృతులు : 1 గీతమాలిక 2 భాగవతావతరణము [పద్యనాటిక] 3 సోమనాథవిజయం [నాటకం]

కొడవటిగంటి వెంకటసుబ్బయ్య

సాహితీసమితి తొలిరోజులలోనివాడు. ఆరోజులలో ఈయన కవిత్వానికి చాలా పలుకుబడి ఉండేది. ఈయనపద్యాలలో మృదుత్వమూ, హాయీ ఉన్నవి. ఈయన 'భిక్షువు' 'సెలయేరు' ఎప్పటికీ రుచించేవే. ఆధ్యాత్మికమైన అన్వేషణకై కుటుంబాన్ని మిత్రులను విడిచి ఏహిమాలయాలకో వెళ్లిపోయాడు. కవిత్వంకన్నా ఎక్కువైన దానినీ, కుటుంబంకన్నా మిత్రులకన్నా చేరువైనదానినీ దేనిని సాధించాడో, ఈనాటికీ అజ్ఞాతంగానే ఉన్నాడు.

జననం 1897

కృతి: సంధ్యారాగము

నాయని సుబ్బారావు

పద్యాలు జీవితాన్ని చీల్చుకుని వస్తవి. అందుచేతనే అంతబాధ కరంగా ఉంటవి. గుండెలకు తగిలేటట్టు చెబుతాడు, యత్నం లేకుండా. పద్యనిర్మాణమునకు పాటుబడినట్టు కనిపించదు. అదే ఈయనకళ, గొప్పది. కవిత్వం ఈయనను వరించినది - వలపులో, విరహంలో, వేదనలో, మాతృప్రేమలో. ఈయనకవిత్వానికి హృదయం గీటురాయి. ప్రియురాలిఎడబాటు పిచ్చివానిని చేసినది, తల్లి మరణం ఘోరమనిపించినది. ఆనందంలో స్వర్గవీథులలో విహారం చేయించుతాడు. బాధలో హృదయం చీల్చుతాడు. బ్రతుకులో కవిత్వం ఏరుకుంటాడు. ప్రతిపాదం జీవించే పలుకుతాడు. ఈయన గీతాలు ఉజ్జ్వలములూ, ఉన్నతములూ.

జననం 1899

కృతులు : 1 సౌభద్రునిప్రణయయాత్ర 2 ఫలశ్రుతి 3 మాతృగీతములు

వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి

కవిత్వపులోతు తెలిసినవాడు; అనగా భావాన్ని భాషనూ ఒక్క శ్రుతికి పెనచగలవాడు. భాష లొంగినపనిముట్టు. ఎంతక్లిష్టమైనభావాన్నైనా చక్కగా చెప్పి పద్యం సుఖంగా నడిపించగలడు. వృత్తాలు నడిపించడం ఈయనసొమ్ము. జీవితం దుర్భరంగా తోచినప్పుడు ఆ కుములుతూఉన్న వేదననంతా పాడుకుని ఓదార్పుచెందినాడు. అందుచేతను 'షెల్లీ' పలికినట్టు ఈయన అతితీయని. కవిత్వం ఏ తీరని

వేదననో కలవరపెడుతుంది. ఈయన 'పూర్ణిమ', 'దీపావళి నాడు' వంటిపద్యాలు తరుచు లభించవు. హరీంద్రనాధుని అంతటి కవి 'దీపావళినాడు' వంటి పద్యానికి గర్విస్తాను అన్నాడు. ఈయన పద్యనిర్మాణంలో పూర్వులశిల్పంకూడా కొత్తవొయ్యారాలు కులుకుతుంది. ఈయన ఏభావాన్ని రేకెత్తించినా దానిలో అధునాతన తేజస్సు గోచరమవుతుంది. కాళిదాసు కావ్యాలలోని పరువమూ బరువూ ఈయన పద్యాలలో కనిపిస్తుంది.

జననం 1900

దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి

శిల్పి, గాయకుడు - కవిత్వంలోకూడా. సన్నపోగారు చెక్కడంలో 'మ్యూరల్ డెకరేషన్'లో మహానిపుణుడు. 'కీట్స్' 'షెల్లీల' పద్ధతిని పదాల కూర్పులో నూతనసృష్టిగావించుతున్నాడు. ఇది తెనుగుకవిత్వభాషకు ఈయన ప్రత్యేకఈవి. ఊహాతీతమైన దేనికో అర్రులుచాచే ఆశాజీవి. ఆశయాలలో,అనుభవాలలో కొత్తందనము, విశేషప్రత్యేకత ఉన్నవాడు. ప్రేమకై విదాహం పొందాడు, విరహంలో వేగిపోయాడు. ఈ అనుభవాలను శాశ్వతశిల్పాలుగా నిర్మించాడు. దుఃఖించాడు ప్రేయసిమరణానికి; కాని దుఃఖం మారినది అవ్యక్త వేదనగా. చివరకు దుఃఖాన్వేషించ మొదలుపెట్టాడు. ప్రేమించాడు వ్యక్తులనేమో! కాని, ప్రేమ తెరిచిన గవాక్షాలగుండా హృదయం పరుగువారినది, వింతమిణుగురులకు, తళుకుమెరుపులకు; పీడని ఒకవేదనతో, దొరకని ఒకతేజస్సునకై. పాటలలో ఈయనను దరిజేరగలవారు లేరు. బ్రాహ్మమతం కోరిన

స్వేచ్ఛను పొందినవాడు, అంతకు ఎక్కువైనస్వేచ్ఛకై పాడినాడు. వైష్ణవగీతాలలోని హృదయపక్వత మెదడునకు పట్టించుకున్నాడు. కళాసంపత్తి ఎక్కువ. కవిత్వంకోసం బ్రతుకుతాడు. రుచిగలవాడు.

జననం 1897

కృతులు : 1 కృష్ణపక్షం 2 ప్రవాసము - ఊర్వశి 3 కన్నీరు 4 శ్రావణి 5 కార్తికి 6 మహతి [అముద్రితం]

నండూరి సుబ్బారావు

తనకు సాక్షాత్కరించిన కవితను అందుకోవడంలో బంధాలను తెంచివేశాడు, నియమాలను తోసిపారవేశాడు, మహాసాహసంతో. ఈయనగీతాలు గుండెలలోనుంచి సూటిగా, వెచ్చగా ప్రవహిస్తవి. ఈయనసంస్కారము స్వచ్ఛమైన భూసారమునుంచి ఉత్తేజమందినది. మహోన్నతమైన హృదయంతో భావిస్తాడు. 'చూపుతో మాటాడి', 'ఊపిరితో తెనిగించే' నిపుణుడు. భావమున, భాషలో, అన్నిట సాహసంతో ఎర్రబావుటా ఎత్తినాడు. ఈతీరుగుబాటు కొందరకు 'గాలిదుమార'మైంది, కొందరకు నవయుగప్రాభాత వాయుప్రసరణమైంది.

జననం 1895

కృతి : ఎంకిపాటలు

కవికొండల వెంకటరావు

ఆంగ్లకవిప్రపంచంలో 'వర్డ్స్‌వర్త్‌వలె' అడుగడుగున ప్రకృతి ఉపాసకుడు. ఆలుచిప్ప మొదలు శివరాత్రిప్రభవరకూ సృష్టిలో సమస్తమూ ఈయనకు ఏదోఒక క్రొత్తఊహను స్ఫురింపజేస్తవి. రచనలలోనూ, ఊహాలలోనూ వైవిధ్యము ఎక్కువ. భాష పట్టింపు లేదు; భావాన్నిబట్టి, మానవీకస్థితినిబట్టి, పద్యం ఇష్టం వచ్చినట్టు స్వతంత్రించి పరిగెడుతుంది. ఏవస్తువైనా ఈయనకు అమితఉత్సాహాన్ని, ఆవేశాన్ని కలిగిస్తుంది. ఊహాలలో మిక్కిలి ప్రత్యేకతగల వాడు. మొత్తంమీద భావమున వినూత్నత, విధానమున అతి స్వతంత్రతగల సాహసుడు.

జననం 1892

కృతులు: 1 నెలబాలుడు 2 ప్రకృతిచందనము 3 మాతృదేశసంకీర్తన 4 జనపదములు 5 విలాసినిపైన తేయము [అముద్రితం]

అడవి బాపిరాజు

కవిత్వమేకాదు, చిత్రలేఖనమేకాదు, అభినయమేకాదు సులభంగా ఈయనకు అలవడని కళ లేదు. కళలు ఈయనను వరించినవి. అందు చేతనే ఈయనచిత్తరువులు కవిత్వభాషలో లిఖించినట్టు ఉంటవి; ఆచిత్తరువులలోనిరేకలు నాట్యవిన్యాసంతో కదలులాడుతవి. జాన పదుల జీవితాలూ, వారిపదాలూ ఈయనను కలతపెట్టి కళాపుష్టిని కలిగిస్తవి. ఉత్కృష్టఆదర్శాలు, స్వతంత్రమైన ఊహాలు.

జననం 1895

కృతి: తొలకరి

శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు [శ్రీ శ్రీ]

ఈయన పలికేవిధానంలో, భావించేపద్ధతిలో విశేషతఉన్నది. 'స్పెన్సిరియన్' విధానం మొదలు 'సిర్రియలిజం' వరకూ ఆంగ్లకవిత్వ పోకడలను అవగాహనచేసుకున్నాడు. అందుచేతనే వింతపోకడలు పోగలడు. అందరానిభావానికే లంగరువేయడానికి ఈయన చేసే యత్నం 'ఒకరాత్రి' లో గోచరిస్తుంది. గాలిలోకదలికలకు వింత ఆకారాలను కలిపించుకుంటుంది ఈయన భావన. చురుకైనవాడు.

జననం 1910

కృతులు : 1 ప్రభవ 2 మహాప్రస్థానం [అముద్రితం]

రామచంద్రఅప్పారావు

ఈయనపుట్టుకను అందుకున్నది బంగారుతూగుటుయ్యేల; ఈయన పసినాటి తొలిచూపులకు పులకరించినవి కాంచనఘంటికానినాదములు, ఆశ్రితుల అభిమానసేవలు. కాని, వియ్యమందినది హృదయం విశ్వవేదనతో; కన్నులు పరిచయం అలవరుచుకున్నవి కలతగను విషాదచ్ఛాయలతో. చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి అంతటి ఆయన, ఈయన పాలబుగ్గలపలికినకావ్యం 'తరణమునకు' మెచ్చుకుంటూ, 'ఈ

కాలమునన్ గవిత్వమనగాఁ, బెడత్రోవలఁద్రొక్కుచున్న గ
య్యాళికిఁ దుల్యమై చెడుట యారయుచుంటిమి, వారిత్రోవలన్
గాలిడఁబోకుమయ్య! యది గాలికి దూళికి, బోవు'

అని జాగరూకత పలికినప్పటికీ నిజమైన కవిత్వానికి అక్షరణగల రనపిపాసువు ఈయనహృదయం 'షెల్లీ' 'కీట్స్' లవైపే మరలింది.

ఈయన 'సౌందర్యోపాసన' లోని తీవ్రత ఈనాటి నూతనకవిత్వానికి కూడా నూతనం.

జననం 1909

కృతులు : 1 తరణము 2 సిరిరత్నాలు 3 వసంతగీత 4 సౌందర్యోపాసన

పెనుమర్తి వెంకటరత్నం

దేశాభిమానం, భాషాభిమానం ఎక్కువగాగల యువకుడు. ఈయనకవితలో మెత్తన, మెలకువ, గోచరిస్తవి. పాపం, తొందరలో ముగిసిపోయింది ఈయనజీవితం. ఈకొసలో ఈయనపలికిన వాక్కులనుబట్టి గ్రహిస్తే, ఏమబ్బులమలుపులలోనో దృష్టికిఅనిన ఆశయాలకు తెరచాపనుఎత్తిన సాహసపునావికునివలె కనిపిస్తాడు. ఈయన ఆసించినయాత్రకు శరీరం కలిసిరాలేదు.

జననం 1907 - మరణం 1930

కృతులు : 1 సితసుధ 2 రత్నార్పణము [రెండూ అముద్రితాలే]

కొడాలి ఆంజనేయులు

నాజూకుగా ఊహిస్తాడు, మెత్తనిమాటలపొందికలో జాగ్రత్తగా వ్యక్తపరుస్తాడు భావాన్ని. ఈయన 'పెండ్లికూతురు'లో కట్టిన బొమ్మలు తెలుగువారికన్నులకు చిరపరిచితాలు, అయినప్పటికీ

ఈయన చెప్పిన విధానాన్నిబట్టి ఎక్కువ రుచివంతాలు అయినవి. శైలిలో ఒక చక్కదనం ఈయన ప్రత్యేకత.

జననం 1898

చావలి బంగారమ్మ

తెనుగుపుట్టింటి నుడికారము ఈమె గీతాలలోని ప్రత్యేక కమ్మదనము. సంస్కృత ఇంగ్లీషు కోటరికముల ఊపిరాడని తెనుగునకు ఈయమ పలుకురాక అలనాటి తీయని తెనుగుప్రాణవాయువు కాగలదు. తెనుగుకడుపువపుట్టి చేవదేరిన నుడికారము ఈమె భాష పోకడలలోనూ, తాటాకుబొమ్మలకు ప్రాణముపోసి కన్నబిడ్డనుగా చంకను ఎత్తగలిగిన పసినాటి తెలుగుభావన ఈమె ఊహావీధిలోనూ... ఊహాప్రపంచాన ఎంతగారడీ ఉన్నదో ఆనందించవలెనంటే 'ఆకొండ' లోని చోద్యమునుబట్టి గ్రహించవచ్చును. పుట్టుకతోనే కవిత్వము, పాండిత్యప్రశక్తతో దీనికి సంబంధములేదు అనుటకు ఈమె తార్కాణ.

జననం 1897

మల్లవరపు విశ్వేశ్వరరావు

భావన చిత్రగతులను విహరిసుంది, అనుగుణంగా గీతం నడకలుకూడా. ఏ మబ్బులలోనికో ఎగరవలెనన్న ఆశ ఈయనగీతాలకు మూలం. ఏ నియమాలకూ లొంగనితనం ఈయన తిరుగుబాటు.

జననం 1904

తల్లావ్రగడ విశ్వసుందరమ్మ

అందరానిఊహాలకు అనించే వ్యక్తి, ఈమె. అందుచేతను భావప్రపంచంసరిహద్దులదరికిమాత్రం తీసుకుపోతవి ఈమె గీతాలు. ఈవిడ ప్రతిగీతంలోనూ అవ్యక్తంగానైనా ఒకవేదన, గుండె చురుక్కుమన్న కోయిలకేకవలె ధ్వనిస్తుంది.

జననం 1900

సూచిక:

అంధకారము	204
అంధభిక్షువు	210
అడవిపిల్ల	45
అడవిపూవు	171
అన్వేషణము	128
అపుడు నిల్చితి ...	52
అప్రాప్తమనోహారిణి	76
అభిసారిక	80
అయ్యారో ...	102
అశాంతి	229
ఆంధ్రపౌరుషము	8
ఆకసమున మబ్బు...	98
ఆకాలపు నాయెంకి	106
ఆకొండ	192
ఆతిథ్యము	25
ఆనాటి నావోడు	111
ఆమనినిషా	58
ఆమెకన్నులు	57
ఆమెపాట	64
ఆరాధన	72

ఆవృత్తి	213
ఆశ - నిరాశ	182
ఆశయము	184
ఆశాగానము	233
ఆసురకృత్యము	86
ఈ నడికిరేయి...	99
ఈశ్వరీ!	91
ఉత్కంఠ	235
ఉన్మత్తపథికుడు	231
ఊరకే చలియించు ...	97
ఎడారి	188
ఎవరు ?	27
ఎవరులేని ...	103
ఏకాంతసేవ	236
ఏనాడు ?	81
ఏమో !	216
ఒకటే కథ	212
ఒకరాత్రి	206
ఓయీ !	43
ఓ సఖీ !	50
కత్తిపడవ	121
కప్పతల్లిపెళ్లి	199
కలతనిదర	95
కలలోన నారొంకి	113
కాంక్ష	18

కాపుపాట	42
కార్తిక పూర్ణిమ	101
కార్తికపూర్ణిమ	202
కుపితవిధి	117
కూలియన్నల కుతుకము	135
కొండతిరిగీ...	56
కోకిల	46
కోయిల	100
కోయిల	119
గంగిరెద్దు	154
గతిక	183
చలిగడగడ ...	95
చలిపిడుగు	220
చిన్ని మబ్బులు	139
చెలియా ! ...	97
చైత్రము	198
జన్మభూమి	1
జయభేరి	167
జైలులో చందమామ	196
తమస్సు	205
తల్లి	222
తాజ్ మహల్	88
తిక్కనసోమయాజి	165
ద్రాక్షావీథి	186
దీపం	66

దీపావళివాడు 207
దురదృష్టము 221
దెబ్బతిన్నలేడి 181
దేశభక్తి 2
దొంగ 124
నటరాజ ! 234
నమిలిమింగిన నారొంకి 92
నాగులచవితి 149
నాటిరేయి 90
నా విరులదోట 75
నా స్థితి 190
నా హృదయవన ... 87
నిత్యక్రీడ 65
నిన్ను దలపోయుచును ... 94
నీవు నేను 185
నెమిలికన్ను 190
నేటిరేయి 122
నేను 169
నేను మాయమ్మ... 112
నైవేద్యము 11
పడవ 176
పడవ పగిలిన 104
పరాజయము 72
పల్లకి 118
పిలుపు 40

పిలుపు 85
పుష్యపూర్ణిమ 226
పూజాప్రసూనములు 246
పూర్ణిమ 77
పూలబాసలు 38
పృథివీప్రశంస 20
పెండ్లికూతురు 147
పెన్నిధి 29
ప్రణయయాత్ర 113
ప్రణయశాంతి 55
ప్రణయినీగీతం 104
ప్రతిదినము 174
ప్రతీక్ష 203
ప్రబోధము 9
ప్రవాసము 214
ప్రళయము 70
ప్రియనిరీక్షణము 89
ప్రియుడా! 44
ప్రేమకోలకు 31
ప్రేమతత్త్వము 30
ప్రేమయాత్ర 228
ప్రేయసీ! ... 108
ఫలశ్రుతి 74
బహారిష 162
బాష్ప దౌత్యము 115

భవతి భిక్షాందేహి	138
భవిష్యద్దర్శనము	22
మంగళాచరణము	145
మనవి	239
మనిషి	134
మహాకవి	158
మాతల్లి	153
మాతృగీతములు	223
ముందుగతి	59
ముందుగతి	189
ముక్తావళి	238
మురళీధ్వని	123
మూగనోము	150
మైనారిటీ పెళ్ళివరోజున	136
యాత్ర	67
రంభ	35
రక్తవిహారము	69
రాధ	61
రాధ	126
రామలింగారెడ్డి	160
లీలాజీవితము	175
వటపత్రశాయి	244
వత్సలాఘాలమున ...	115
వర్షాగమము	201
వలపునిండార ...	140

వార్త	137
వాల్జడ	62
వాల్మీకి	156
విరహతోరణము	109
విరహవీథి	79
వేంగిక్షేత్రము	12
వ్యర్థయత్నములు	177
శివరాత్రి ప్రభ	241
శుక్రవారము	51
శ్రవణములుసోకినంత ...	105
సంచలనశీలమైన ...	71
సన్న్యాసి	33
సమాలోచనము	217
సాధుగీతి	26
సుకృ	83
సుపాంథికలు	218
స్నేహబంధము	54
స్నేహరుచి	49
స్వాగతము	141
స్వాతంత్ర్యరథము	5
స్వామి!	232

గురజాడ

దేశభక్తి	2
పెన్నిధి	29
మనిషి	134

రాయప్రోలు

జన్మభూమి	1
ప్రబోధము	9
విరహావీథి	79
పిలుపు	85
చెలియా !	97
ఎవరులేని...	103
మంగళాచరణము	145
మా తల్లి	153
రామలింగారెడ్డి	160
ఏమొ !	216

బసవరాజు

ప్రేమతత్త్వము	30
కోకిల	46
తాజ్ మహల్	88

కోయిల 100
దొంగ 124
నాగులచవితి 149
చలిపిడుగు 220
వటపత్రశాయి 244

సౌదామిని

ప్రియనిరీక్షణము 89
చలిగడగడ... 95
ఆకసమున మబ్బు... 98
ప్రణయినిగీతము 104
దురదృష్టము 221

అబ్బూరి

పృథివీప్రశంస 20
సాధుగీతి 26
కాపుపాట 42
ప్రణయశాంతి 55
అప్రాప్తమనోహారికి 76
భవతి భిక్షాం దేహి 138
తలపు నిండార... 140
తిక్కనసోమయాజి 165
ద్రాక్షావీథి 186
వర్షాగమము 201

వేంకటపార్వతీశ్వరులు

ప్రేమకొలకు 31

ఆశ - నిరాశ 182

ఏకాంతసేవ ౧ 236

ఏకాంతసేవ ౨ 237

రామిరెడ్డి

స్వాతంత్ర్యరథము 5

నైవేద్యము 11

భవిష్యద్దర్శనము 22

ఆమనినిషా 58

అభిసారిక 80

బాష్పదౌత్యము 115

వాల్మీకి 156

గణిక 183

శివశంకరశాస్త్రి

అపుడు నిల్చితి... 52

సంచలనశీలమైన... 71

నా హృదయవన... 87

అయ్యారో... 102

శ్రవణములం సోకినంత... 105

ప్రేయసీ... 108

పుష్యపూర్ణిమ 226

విశ్వనాథ

ఆంధ్రపౌరుషము	8
వేంగిక్షేత్రము	12
రంభ	35
నేను మాయమ్మ...	112
చిన్నిమబ్బులు	139
స్వాగతము	141
మూగనోము	150
నీవు - నేను	185
నా స్థితి	190
ఆంధ్రభిక్షువు	210
స్వామి	232
నీ రథము	245

దీక్షితులు

వ్యర్థయత్నములు	177
నెమలికన్ను	190
మనవి	239

నోరి

పరాజయము	72
మురళీధ్వని	123

మైనారిటీ వెళ్లిన రోజున 136
తల్లి 222

వెంకటసుబ్బయ్య

అతిథ్యము 25

నాయని

శుక్రవారము 51
నిత్యక్రీడ 65
ప్రళయము 70
ఫలశ్రుతి 74
అసురకృత్యము 86
కార్తికపూర్ణిమ 101
పడవపగిలిన! 104
ప్రణయయాత్ర 113
వత్సలాఘాలమున 115
కత్తిపడవ 121
మాతృగీతములు ౧ 223
మాతృగీతములు ౨ 224
మాతృగీతములు 3 225

వేదుల

శాంతి	18
రాధ	61
యాత్ర	67
ఆరాధన	72
పూర్ణిమ	77
దీపావళినాడు	207
ఆవృత్తి	213
అశాంతి	229
అశాగానము	233
ఉత్కంఠ	235
ముక్తావళి	238
పూజాప్రసూనములు	246

కృష్ణశాస్త్రి

ఎవరు ?	27
ఆమె కన్నులు	57
ఆమెపాట	64
నా విరులదోట	75
నాటిరేయి	90
ఊరకే చలియించు	97
ఈ నడికిరేయి	99
విరహాతోరణము	109

పల్లకీ!	118
నేటికేయి	122
అన్వేషణము	128
మహాకవి	158
బ్రహ్మర్షి	162
నేను	169
ఒకటే కథ	212
ప్రవాసము	214
సమాలోచనము	217
ఉన్మత్తపథికుడు	231
నటరాజ!	234

నండూరి

పూలబాసలు	38
కొండతిరిగీ...	56
ముందుగతి	59
దీపం	66
సుక్క	83
నమిలిమింగిననాయెంకి	92
కలతనిదర	95
ఆకాలపు నాయెంకి	106
ఆనాటి నావోడు	111
కలలోన నాయెంకి	113
కోయిల	119

పడవ 176
ముందుగతి 189

కవికొండల

ఓ సఖీ! 50
నిన్నె దలపోయుచునె 94
మాలియన్నల కుతుకము 135
వార్త 137
ప్రతిదినము 174
ఆశయము 184
శివరాత్రిప్రభ 241

బాపిరాజు

పిలుపు 40
గంగిరెద్దు 154

శ్రీ శ్రీ

జయభేరి 167
ఒకరాత్రి 206
మహాప్రస్థానం 218

రామచంద్ర అప్పారావు

ఓయీ! 43
స్నేహబంధము 54
వాజ్లడ 62
రక్తవివాహము 69
ఈశ్వరీ! 91
లీలాజీవితము 175

పెనుమర్తి

అడవిపూవు 171
ఎడారి 188
ప్రతీక్ష 203
ప్రేమయాత్ర 228

కొడాలి

సన్యాసి 33
అడవిపిల్ల 45
రాధ 126
పెండ్లికూతురు 147
దెబ్బతిన్న లేడి 181
జైలులో చందమామ 196

బంగారమ్మ

ఆకొండ 192

కప్పతల్లి పెళ్లి 199

కార్తికపూర్ణిమ 202

తమస్సు 205

విశ్వేశ్వరరావు

ఏనాడు 81

చైత్రము 198

విశ్వసుందరమ్మ

ప్రియుడా ! 44

స్నేహారుచి 94

కుపితవిధి 117

అంధకారము 204

ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాశాల
బెజవాడ